

Η ΚΛΕΩΝΗ.

ΑΡΧΑΙΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ

ΔΙΗΓΗΜΑ.

(Κατά τὸ Γαλλικόν)

Α'.

Ἐν τῇ Ἀργολίδι, ἐπὶ θέσεως τερπνῆς καὶ ζωγραφικῆς, οὐ μακρὰν τῆς θαλάσσης, ἔκειτο ἡ πολίχνη Ἑρμιόνη, καὶ ὑπὲρ αὐτὴν ὑψούτο τὸ ὄρος Πρῶν. — Καὶ σήμερον δὲ, ἡ μὲν φυσικὴ καλλονὴ διατηρεῖται πάντοτε ἡ αὐτὴ, μικρὰ ὅμως παραλλαγὴ, μακροῦ χρόνου ἀποτέλεσμα, συνεθεῖ ἐπὶ τῶν παρεπομένων ταύτης. Ἡ πάλαι Ἑρμιόνη ἐπὶ τὸ βαρβαρικώτερον καλεῖται Καστρί, καὶ ὁ Πρῶν ἔλαθε τὸ σεπτὸν τοῦ Ἁγίου Βασιλείου ὄνομα. — Οἱ δὲ ἄλλως ἄσημοι κατόικοι τῆς ἔξω ἀπὸ τῆς γεωργίας καὶ τῶν ποιμνίων, καὶ ὀλίγοι μόνον ἀπεδήμωι μακράν. Αὐγὴν τινα λοιποῦ θερυνθῆς ἡμέρας ἐκεῖσε παρὰ βροῦ ὄρους τοὺς πρόποδας, εἰς θέσιν μακρᾶς δικστάσεως ἀποπτοῦ, ἐκάθητο νήθουσα νεάνις, καλλονῆς ἀρχετύπου. Ἀνάθητο εἶχε μέτριον, ὄψιν λευκὴν καὶ διαυγῆ, ὀφθαλμοὺς μεγάλους καὶ μέλανας, κόμην μελάγχρουν, φαικῶς ἀλλ' ἐξαισίως περιπεποιημένην, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σκιάδιον ἐκ φλοιῶ φιλύρας, σύμφωνον πρὸς τὸν λοιπὸν χωρικὸν τῆς ἱματισμόν. Ἡ δὲ εὐγενὴς αὐτῆς σκυθρωπότης ἐδύνατο νὰ θεωρηθῆ ἐπὶ τοῦ λαμπροῦ τῆς κάλλους, μᾶλλον ὡς πλεονέκτημα ἢ ὡς ἔλατ-

τωμα. Ἰκανῶς δὲ μακράν τῆς, λειοκύμων ὁ πόντος καὶ πτυχῆς τινὰς μᾶλλον ἢ κύματα σχηματίζων, κντενάκλα τὸν γλαυκὸν ἐκεῖνον οὐρανόν, οὐτίνος ἡ εὐδία φαίνεται πιεῶς εἰκονίζουσα τὴν εὐδίαν τῆς Ἑλληνικῆς ὠριότητος. — Ἀμφοτέρας δὲ δὲν σκιάζουσιν εἰ μὴ μελαγχολίας περιοδικὰ νέφη.

Τὸ προηγούμενον τοῦ φωτός τοῦ ἡλίου ῥόδιον σέλας τῆς ἡούς, ἐχροίαζε τὸν ἀναπεπταμένον τῆς Ἑρμιόνης ὀρίζοντα, καὶ τῶν πτηνῶν τὰ ποικίλα ἔβην ἔφαλλον τὸν συνῆθη αὐτῶν εἰς τὴν ἀνατολὴν ὕμνον.

Πάντες οἱ Ἑρμιονεῖς, ἐπορεύοντο ἕκαστος εἰς τὸ ἴδιον αὐτοῦ ἔργον, καὶ μακρόθεν προσήρχοντο, ὅπου ἡ νέα ἐκάθητο, δύο νεανίαι ἢ μᾶλλον ἄνδρες, γέροντες ἀνά χεῖρας δρεπάνην, διότι ἦτο θέρος καιρὸς.

— Κλεῶνη, τῆ εἶπεν ἕγγυς ἐλθὼν ὁ πρεσβύτερος, λίαν πρῶτ' ἐξῆλθες σήμερον. Μὴ τυχόν ἐνδομυχὸς τις θλίψις σὲ κατατρίχη καὶ ζητῆς τὴν θεραπείαν αὐτῆς εἰς τὴν φύσιν καὶ τὰς καλλονάς τῆς;

Ἡ νέα δὲν ἀπεκρίθη ἀλλ' ἐθεώρησε τὸν πόντον κ' ἐδάκρυσε.

— Σ' ἔνοῶ, ἐξηκολούθησεν ἐκεῖνος, σὲ λυπεῖ τὸ ρίλι Κλεῖτου ἢ μετ' ὀλίγον ἀναχώρησις, διότι ἐκτός τῆς φιλίας καὶ ἄλλα τι αἰσθημα σὲ συνέδεε μετ' αὐτοῦ. Ἀλλὰ, παρηγορήθητι, ἀδελφή, ὁ Κλεῖτος θέλει ἐπικνέθει ἐξ Ἀθηνῶν τέχνης ἐμπειρος καὶ πλούσιος, καὶ τότε βεβαίως θέλει μεταδώσει καὶ εἰ σὲ μέρος τῆς εὐδαιμονίας του. Δὲν εἶναι οὕτω κλεῖτε;

— Ναι, ἀγαπητὴ Κλεῶνη, ἀπεκρίθη ὁ Κλεῖτος ὑπ' αἰσίους οἰωνοὺς ἐμελέτησα τὸ ἐπιχείρημά μου, καὶ ὑπὸ τοιαύτους ἐλπίζω νὰ τὸ κατορθώσω. Ὁ θεὸς μου Πολύκλειτος εἶνε ἤδη γνωστὸς εἰς τὰς Ἀθή-

νας ὡς καλὸς τεχνίτης καὶ ὡς πλούσιος· θέλω προσ-
τρέξει εἰς τοῦτον, καὶ ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ συν-
δρομήν του θὰ κατορθώσω νὰ ἐπανέλθω μεταξὺ σας·
εὐτυχέστερος ἢ ἦδη, ὅπως καταστήσω εὐτυχεστέρους
καὶ ὑμᾶς . . .

— Πλὴν, Κλεῖτε, ἀπεκρίθη πικρῶς μειδιῶσα ἡ
νέα, ὁ πλοῦτος συνεπιφέρει ἐνίοτε δεινὰ, χείρονα τῶν
τῆς πενίας. Αἱ δὲ Ἀθήναι μεταχειρίζονται τὰ θελήγητρά
των ὡς δέλεαρ, καὶ συλλαμβάνουσι τοὺς ξένους, οἵτι-
νες μένουσιν ἐνώπιόν των ὡς ἰχθύς ἄρῳνο . . .

— Ἀμφιβάλλεις λοιπὸν περὶ τῆς πίστεώς μου,
ἀντεῖπεν ὁ Κλεῖτος· ὦ! ὁμολόγησον τὴν ἀμφιβολίαν
σου, καὶ τότε παραιτῶ πάσαν περὶ μέλλοντος ἐλπί-
δα μου, καὶ περιορίζομαι εἰς τὸν στενὸν τῆς πατρίδος
μας κύκλον, λατρεύων σέ, καὶ θυσιάζων εἰς τὸν βω-
μὸν τῶν θεληγῆτρων σου τὸν προορισμὸν, πρὸς ὃν
ἀποβλέπω . . .

— Στενὸν ὠνόμασας τὸν κύκλον τῆς Ἑρμιόνης,
εἶπεν ὁ ἕτερος τῶν δύο, ἀλλ' ἤξευρε ὅτι ὅσον εὐρύτε-
ρος εἶνε ὁ κύκλος κοινωνίας τινος, τόσῳ εὐρυχωρό-
τερον ἀναπαύονται τὰ αἰσχροτέρα πᾶθη, τόσῳ εὐχε-
ρέστερον στήνουσιν αἱ κακίαι τὰς κατὰ τῶν ἀνθρώ-
πων παγίδας των . . . Σὲ γνωρίζω, Κλεῖτε, σχεδὸν
νηπιόθεν, καὶ ἐνόησα ὅτι ὀλόκληρος ἡ ψυχὴ σου δὲν
εἶνε εἰμὴ κατοικία φλογωδῶν κίσθημάτων, ἅτινα ὄ-
μως, ἐπίτρεψόν μοι νὰ σοὶ εἶπω, φίλε, ὅτι νομίζω
νεανικῆς φαντασίας ἐφημέρους ὀνείρους καὶ ὄχι
σταθεροῦς τοῦ βίου σου ὁδηγός, ἢ τοῦλάχιστον εὐ-
χαρίστους συντρόφους. Ἀνέβη ἤδη ἐπάνω ἀπάντων ἡ
φιλοδοξία ἢ μᾶλλον φιλοχρηματία, καὶ δὲν δύνασαι
νὰ ἡσυχάσῃς πρὶν ἢ ἐπιτύχῃς αὐτῆς, ἢ τοῦλάχιστον
πάντη ἀπελπισθῆς.—Κλεῶνη, προσέθεσε, στραφεὶς
πρὸς τὴν ἀδελφὴν του, ἄφες τὸν Κλεῖτον νὰ ἀπολαύ-
σῃ καὶ αὐτοὺς τοὺς ὠοαίους καρπούς, μὴ τὸν ἐμπο-
δίξῃς διὰ δακρύων καὶ πρκακλήσεων· πιστευσόν μοι
ὅτι, ἂν κατορθώσῃ νὰ τοὺς γευθῆ, ὑπὸ τὸν εὐχρουν
αὐτῶν φλοῖον, θέλει ἀπαντήσῃ πικρίαν ἀνούσιον, καὶ
τότε, ἐπιστρέψας εἰς τὸν στενὸν κύκλον τῆς Ἑρμιό-
νης, θέλει κατακλιθῆ ὑπὸ τοῦ ἔρωτος τὰς πτέρυ-
γας καὶ τῆς φιλίας τοὺς κλώνας, καὶ θέλει γίνῃ
αἰθῆς, ὡς ἦτο καὶ εἶνε, πιστὸς ἐραστής καὶ ἀγα-
θὸς φίλος.

— Πλὴν ἄγωμεν Κλεῖτε, καιρὸς ἐργασίας.

Καὶ ἔλαβον πάλιν τὸν πρὸς τὸν ἀγρὸν των δρόμον
οἱ δύο φίλοι. Ἡ δὲ Κλεῶνη ἔμεινεν ἐτι μικρὸν ἐν ἐ-
κείνῃ τῇ θέσει, κρυφίως θρηνοῦσα, πλὴν ἐξῶθεν μει-
διῶσα, καὶ ὅταν ἀνέλυ ὁ φοῖβος ἐπανῆλθε τεθλιμμέ-
νη εἰς τὴν καλύβην τῆς.

B.

Μέχρι τοῦδε εἶδομεν τοὺς τρεῖς φίλους, ὡς ὑπο-
κριτὰς ἐπὶ τῆς ἀκτιῆς, ἤδη δὲ πλυσιάσωμεν αὐτοὺς
καὶ ἂς τοὺς θεωρήσωμεν ἐκ τοῦ σύγγυς, ἵνα ἐνοη-
σωμεν κάλλιον καὶ ευκρινέστερον τοὺς προλαβόντας
αὐτῶν λόγους.

Ὁ Κλεῖτος καὶ ὁ Θεῆστας ἦσαν φίλοι, οἱοὶ ἀπαν-
τῶνται μόνον εἰς τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους· οἱ ἀγροὶ αὐ-

τῶν καὶ εὐτελὲς λατομεῖον ἐν πλησιχώρῳ νήσῳ ἤ-
σαν οἱ μόνοι των πόροι. Τὰς δύο δὲ καρδίας των ὁ ἱλα-
ρὸς τῆς φιλίας δεσμὸς εἶχε μεταβάλλει εἰς μίαν
καὶ μόνην, καὶ ταύτην ἀθάνα καὶ ἀπλοικὴν. Ἄλλ'
ὑπῆρχε μικρά τις εἰς τοῦτο διαφορά· τῶν δύο ἢ μία
καρδία μίαν εἶχεν ὑποστῆ πάλιν, τὴν πρὸς τὴν φι-
λίαν, καὶ ὑπέκυψεν εἰς ταύτην διὰ συνθήκης· ἐν ᾧ ἰ-
δίχα ἡ καρδία τοῦ Κλεῖτου εἶχεν ἀνίσως παλαίσει
πρὸς ἄλλο συναίσθημα φοβερόν, καὶ ἠττήθη ὑπὸ τού-
του, τραυματισθεῖσα καιρίως.

Πολλάκις μυροβολοῦν ἐσπέραν καθήμενος μετὰ τῆς
Κλεῶνης πρὸ τῆς λιτῆς καλύβης αὐτοῦ, εἰς τὴν γλυ-
κεῖαν τῆς σελήνης αὐγὴν, καὶ τῶν ἀστέρων τὴν μυ-
ρισφόρον λάμψιν, παρεδίδοτο μετ' αὐτῆς εἰς ὀνει-
ροπωλήσεις ἀφάτους· καὶ τότε μὲν, ὡς συμβαίνει εἰς
νεάζοντας ἐραστὰς, ἔβλεπον ἀμφοτέροι ἐνώπιόν των
πλατὴν ὀρίζοντα μέλλοντος, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἀνατελ-
λον λαμπρὸν καὶ ἀκτινωτὸν τῆς εἰμαρμένης αὐτῶν
τὸ ἄστρον· ἀλλ' ὅταν ἔμενε μόνος ὁ Κλεῖτος, στιβα-
ρὰ καὶ κρηνοφύρος ἢ φιλοδοξία, καὶ ὁ πλοῦτος ἐν ἀρ-
γυρᾷ πανοπλίᾳ ἐμάχοντο περὶ πρωτείων κατὰ τοῦ
ἔρωτος, ἀπλοῦ τοξότου, καὶ ἐνίοτε τὸν ἐνίκων καὶ τὸν
ἐξέβαλλον ἐπὶ μικρὸν τῆς καρδίας ἐκείνου.

Ἰπὸ τὸ κράτος τῶν δύο τούτων θεῶν προσῆλθε
μῖαν πρωΐαν εἰς τὸν Θεῆσταν, καὶ μετὰ τινὰς ἀση-
μάντους λόγους

— Οἱ ὄνειροι, φίλε, τῷ εἶπε, σπανίως ψεύδονται·
τὴν παρελθούσαν νύκτα, ὁ θεῖος μου Πολύκλειτος ὁ
Θάσιος τοσοῦτον ταχέως πλουτήσας εἰς τὸ Ἀθήνησιν
ἐμπόριόν του, μοὶ ἐπεφάνη, καλῶν με παρ' αὐτῶ ἵνα
μὲ πληρώσῃ εὐεργεσιῶν. αἱ γῆ εἶναι ἀχάριστος πρὸς
τὸν θεραπεύοντα αὐτήν, μοὶ εἶπε· φέρε μοι τὸν μι-
κρὸν σου θησαυρὸν, καὶ θέλω τὸν αὐξήσῃ εἰς ἕξ μῆ-
νας πλέον ἢ ὅ,τι σὺ εἰς δέκα ἔτη πόνων καὶ μόχθων.»
ἵνα νικήσῃ τοὺς ἐνδοιασμούς μου, ἠπλωσεν ἐνώπιόν
μου τοὺς πλουσίους τάπητας τῆς Καρχηδόνος καὶ
τῆς Μιλήτου, τὸν ἐλέφαντα τῆς Αἰθύης, τὰ ἀρώ-
ματα τῆς Κυρήνης καὶ τοῦ Παντικαπαίου. Ἡ θεὰ
τοῦ πλοῦτου τούτου ἐθάμβωσε τὰ ὄμματά μου, καὶ
ὅταν ἐξύπνησα σφοδρὸς πταρομὸς, εὐδαιμονίας οἴω-
νός, ὡς οἶδας, ἐπέμφθη, ἵν' οὕτως εἶπω, παρὰ τῶν
θεῶν, ὑποστηρίζων τὰς εὐχὰς τοῦ θεῖου μου. Θέλω ἀ-
ναχωρήσει λοιπὸν διὰ τὰς Ἀθήνας, καὶ ἐπειδὴ ἐλά-
χιστα πράγματα ἀπαιτοῦνται πρὸς τὴν τελείαν εὐ-
δαιμονίαν μας, ἢ μικρὰ μου περισσία μετ' οὐ πολὺ
θέλει συμπληρωθῆ, καὶ θὰ ἐπιστρέψω τότε ἐνταῦθα,
ἵν' οὐδέποτε πλέον σὰς καταλείψω.

Ἐκὼν ἀέκων κατεπεσίθη ὁ Θεῆστας εἰς τὴν πρότα-
σίν του ταύτην, καὶ περιέμενον μόνον τὸ τέλος τοῦ
θέρους, ἵν' ἀναχωρήσῃ ὁ Κλεῖτος.

Ἐκ τούτων εὐκόλως, ἐλπίζομεν, ἐνοεῖται τῶρα
καὶ τῆς Κλεῶνης ἡ χαρίεσσα μελαγχολία καὶ τῶν δύο
φίλων ὁ προηγούμενος διάλογος.

Ἐτυχῶς παρῆλθε τὸ θέρους, αἱ ἀποθῆκαι των ἀφθό-
νως ἐπληρώθησαν, καὶ διὰ τῆς τιμῆς τῶν πωληθέν-
των σιτηρῶν ἐδυνήθη ὁ Κλεῖτος νὰ παρασκευάσῃ τὰ
πρὸς ἀναχώρησιν.

Ἐφθασε καὶ ἡ θεινὴ ἐκείνη στιγμὴ· οἱ δύο του

φίλοι τὸν προέπεμψαν, καὶ, ὅταν ἵνα τὸν ἐπιβιβάσω-
σιν ἐπὶ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου, διέβησαν παρὰ τὸν
ναὸν τῆς Θεομησίας Δήμητρος, σφίγγων αὐτὸν ὁ
Θυέστης εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ζωηρῶς, τῷ εἶπε μὲ
φωνὴν διακοπτομένην ὑπὸ λιγμῶν.

— Φίλε! μαρτύρομαι τὴν θεὸν, ἥτις ἐπιστατεῖ
εἰς τὴν ἀναχώρησίν σου, ὅτι κ' ἐγὼ, ἵνα συντέμω τὰς
ἡμέρας τοῦ χωρισμοῦ μας, θέλω τρέξει κατόπιν τῆς
τύχης· ὁ πρῶτος ὑμῶν αὐτὴν ἀπαντήσας θέλει στα-
ματήσει τὸν ἕτερον εἰς τὸν δρόμον του, καὶ τότε θέ-
λομεν διανοεῖσθαι μόνον πῶς εὐδαιμόνως νὰ ζῶμεν.

Ἡ ναῦς, λευκὸν ἰστίον ἀναπετάτασα, ἐμακρύνθη
μετὰ τινὰς διαδρομὰς· οἱ δὲ δύο κνταλειφθέντες φί-
λοι ἐπὶ μικρὸν τὴν ἠκολούθησαν ἀκίνητοι καὶ σιω-
πηλοὶ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ὅταν ἤφανίσθη εἰς τὸν
ὄριζοντα, ἐβόηθησαν εἰς τὰς ἀγκάλας ἀλλήλων καὶ
ἤρχισαν νὰ θρηνῶσιν . . .

Γ'.

Εἰς τὰς Ἀθήνας· ἐθαπίλευς τότε ὁ χρυσοῦς τοῦ Πε-
ρικλέους αἰῶν· ἀφειδῶς ἐξωδεύοντο τῶν συμμάχων
τὰ χρήματα, εἰς πολυτελεῖς καὶ μεγαλοπρεπεῖς οἰ-
κοδομὰς, εἰς θαυμάσια θεάματα καὶ ἐξαισίους ἀγῶ-
νας· νεόκτιστον δὲ τοῦ Ἰκτίου τὸ ἀριστούργημα,
ἐκίνει τὴν κοινὴν περιέργειαν καὶ γενικὴν διεσπείρειν
ἐκπληξίν.

Ἐννοεῖται λοιπὸν ὅτι ὁ Πολύκλειτος, εὐμενῶς τὸν
ἀνεψιὸν του δεχθεὶς, κατὰ πρῶτον ἐφρόντισε νὰ πε-
ριφέρει αὐτὸν εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ πλούτου καὶ τῶν
μνημείων τῶν Ἀθηῶν.

Κατ' ἀρχὰς ὁ Κλείτος, εἶδε μετ' ἀναισθησίας
τὰ θαυμάσια τεύχῃ· ἀναθετραμμένους εἰς χωρὰν
σχεδὸν ἀγρίαν, δὲν εἶχεν ἔτι κνονίσει τὰς κλίσεις
του, ὥστε νὰ κρίνῃ καὶ ἐκτιμᾷ τὰ προϊόντα τῆς τέ-
χνης καὶ ἐπιστήμης.

Αἱ δ' ἐράσιμι ἀναμνήσεις, ἃς κατέλιπεν ἐν τῇ
Ἑρμιόνη, οὕτως ὠραίζον ἔτι αὐτὴν ὑπὸ τὰ ὄμματά
του, ὥστ' ἐφρόνει ὅτι ὁ ἐξαισίος τοῦ Παρθενῶνος ναὸς
μόλις ἐδύνατο νὰ συγκριθῇ πρὸς τὸ ἱερόν τῆς Θεο-
μησίας Δήμητρος, καὶ ὅτι ἡ Πελορία Ἀθηναῖα τοῦ δαι-
μονίου Φειδίου ὤφειλε νὰ ἦνε ἥττον σεπτὴ τοῦ βρο-
τοβάμονος Πανός, βαναύσως ξυλογεγλυμμένου παρὰ
τὸ Βουκεφάλειον ἀκρωτήριον. ὦ! κατὰ πόσον ὁ Κη-
ρισσὸς δι' αὐτὸν ἐστερεῖτο τὸν γλυκὺν τοῦ Ἰλίου
φλοῖσθον!

Ἐν τούτοις, ὀλίγον κατ' ὀλίγον, οἱ ὀφθαλμοὶ του
ἤρξαντο νὰ διακρίνωσι τὰς καθαρὰς καὶ ἀδόλους
μορφὰς ταύτας, Ἑλληνικῆς γλυφίδος ἀριστουργήμα-
τα τοῦ Ἑκατοπέδου αἱ κομφαὶ κιονοστοιχίαι τῷ
ἐπεφάνησαν ἤδη μᾶλλον κλλιεργημέναι, ἐν ὅλῃ αὐ-
τῶν τῇ μεγαλειότητι, ἀρμονίας ἀπαυγάζματα θείας.

Ἐθιχμᾶζεν, ἐμπαθῶς μάλιστα, τῆς Ἀθιδὸς γλυ-
πτικῆς καὶ ζωγραφικῆς τὰς λεπτότητας, καὶ εἰς τὰ
ἐργαστήρια φοιτῶν τῶν καλλιτεχνῶν, ἐπιτηδεῖως τὰ
ἔργα τῶν ἔκρινε, λαμβάνων, ὡς πᾶσα ἡ πλουσία τῶν
Ἀθηῶν νεολαία, ἐπαίσθητόν ὑπερ ἢ κατὰ τοῦ Παρ-
ρασίου καὶ Ζεύξιδος μέρους.

Ὁ Πολύκλειτος ἐν τοσούτῳ, ὁ διαθέτης τῆς μι-
κρᾶς τοῦ Κλείτου περιουσίας, εἶχε σημαντικῶς αὐ-
ξήσει αὐτὴν, διὰ τῶν ἐμπορικῶν του ἐπιχειρήσεων.
Ἀλλὰ μετὰ τοῦ θησαυροῦ τοῦ Ἑρμιονέως συνήξανον καὶ
αἱ ιδέαι του· δὲν ἐφантаζετο πλέον τὴν εὐδαιμονίαν
ἐν τῇ ἀπλῇ παρὰ τὸν Πρῶνα κατοικίᾳ μετὰ τῆς
Κλεῶνης, ἀλλ' ἐν κομψῷ οἴκῳ, διακεκοσμημένῳ ὑπὸ
μαθητοῦ τοῦ Φειδίου, μετὰ Μαρπησίου ἢ Πεντελι-
κοῦ μαρμάρου, Ἐμύκωνε λοιπὸν ἔτι τὴν Ἀθήνησι δι-
κμονὴν του, ἀνέλαβε μάλιστα ὑπουργεῖαν ἐν τῇ οἰ-
κίᾳ τοῦ Πολυκλείτου, καὶ εὐχαρίστει συγχρόνως τὴν
διπλὴν του ἐπιθυμίαν, νὰ πλουτήσῃ καὶ νὰ τελειο-
ποιηθῇ περὶ τὴν γνῶσιν τῶν τεχνῶν.

Μεταξὺ τῶν νέων του φίλων, ἦν καὶ τις ἐνάμιλλος
τοῦ Ἀλκιβιάδου, περὶ τὴν ἀδρότητα τῶν τρόπων καὶ
τὸν πλοῦτον τοῦ ἱματισμοῦ· οὗτος ἐνέπνευσεν εἰς τὸν
Κλείτον τὴν πρὸς τὴν πολυτέλειαν καὶ τὰς ἡδονὰς
κλίσιν, καὶ τὸν ἐμύησε μετ' ὀλίγον εἰς τὴν διεσθαρ-
μένην ἐκείνην κοινωνίαν, ἐνθα δηλ. πάντες οἱ ἰσχυροὶ
καὶ ἐνδοξοὶ μεταξὺ τῆς νεολαίας, καὶ αὐτῶν δὲ τῶν
στρατηγῶν καὶ τῶν φιλοσόφων, συνηροῖζοντο περὶ
τὰς περικαλλεῖς Ἰωνίδας, ἃς εἴκυσεν ἡ Ἀσπασία εἰς
τὴν Ἀττικὴν, ἐν ἡμερώσωσιν ἅμα καὶ διαφθέρωσι
τὰ ἤθη.

Ὅτε τὸ πρῶτον ἐπλησίασε τὰ διεσθαρμένα ταῦτα
ἀνάκτορα, καὶ ἐγένετο αὐτήκοος τῶν γυναικείων ἐκει-
νων συνδιαλέξεων, τὸ πλεῖστον μεστῶν θυμηδίας,
ἄτικισμοῦ καὶ φιλοσοφίας, ἀνεμνήσθη ἔτι τὸν Θυέ-
στην καὶ τὴν Κλεῶνην, καὶ ἐπεθύμει νὰ τοὺς ἴδῃ
ἄπεσυρμένους εἰς τοὺς αὐτοὺς λαμπροὺς κύκλους,
καὶ ἀπολαμβάνοντας τὰς αὐτὰς ἡδονὰς καὶ τὰς αὐ-
τὰς καταπλήξεις. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ἀνεπόλησε τὸν
καλὸν Θυέστην μὲ τὸν χιτῶνά του καὶ τὴν χονδρε-
ειδεστάτην μαλλίνην χλαμύδα του, καὶ τὴν ἀθῶαν
Κλεῶνην ἔχουσαν τὴν κεφαλὴν κεκαλυμμένην μὲ
φιλύρινον πέτασσον, καὶ παραβλῶν αὐτοὺς πρὸς τοὺς
περὶ αὐτὸν, φέροντας ἄλουργίδα καὶ μετάξην, καὶ τὰς
ἀδράς ἐκείνας γυκαϊκας, ὧν αἱ κόμαι, βοστρυχίζουσαι
καὶ κατακλυζόμεναι ὑπὸ περιχρύσου πορφύρας, ἐστε-
ρεοῦντο διὰ πλουσιῶν ταινιδίων ἢ ἐφυλακίζοντο εἰς
χρυσὰ πλέγματα, ἐνόησεν ἀφ' ἑαυτοῦ, μετὰ θανασί-
μου ἀηδίας, ὅτι ἡ ὄψις τῶν φίλων του ἤθελε τῷ προ-
ξενήσει μόνον αἰσχύνῃν καὶ σύγχυσιν.

Ἀνεπαισθήτως ἔλαβε τὰ ἤθη καὶ τὰς ἔξεις τῶν νέων,
μεθ' ὧν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συνανεστρέφετο· συνεθίσε
νὰ θεωρῇ τὸν πλοῦτον ὡς τὴν πρώτην τῆς εὐδαιμο-
νίας βᾶσιν· ἀπέδωκε τὸνομα τῆς φιλίας εἰς τὴν συν-
ενοχὴν ἐκείνην τῆς κραιπάλης, ἣν ἀπέκτησε μετὰ
νέων ἀνοήτων, μόλις γνωστῶν αὐτῷ· καὶ ἤδη, οὐ μό-
νον ἐξηλείφθη παντάπασι τῆς καρδίας του ἡ ἀνάμνη-
σις τῆς Κλεῶνης, ἀλλὰ τὸ ἀποκτηνωθὲν λογικόν του
ἐτόλμα σχεδὸν νὰ σκεφθῇ, ὅτι νεᾶνις, μὴ ἔχουσα
ἄλλα δελεαστικὰ μέσα, ἢ τὴν ἀρχέτυπον καλλονὴν
τῆς, τὴν εἰλικρινεῖαν καὶ τὸν ἔρωτά της, δὲν ἐδύνατο
νὰ ὑποτάξῃ μαθητὴν τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ τῆς Ἀ-
σπασίας.

Μεταξὺ τούτων ἀπέθανεν ὁ Πολύκλειτος, ἀφείς
εἰς μὲν τὸν μονογενῆ υἱὸν του σημαντικὴν περιουσίαν,

διενοούμενη, να δράμω πρὸς ἀνεύρεσίν του· ἀλλ' ἐκωλύομαι ἕνεκα σοῦ, φοβούμενος γὰρ σ' ἀρήσω ἐν τῇ λύπῃ σου μόνην καὶ ἀπαραιμύθητον.

— ὦ! ὄχι, ἀδελφέ μου, ὕπαγε, ἀπεκρίθη ἡ Κλεώνη· βεβαίως ἡ ἐλπίς ὅτι ἴσως τὸν ἐπανίδω, θέλει μοὶ εἶσθαι παρηγόριος ἄριστος.

Κύθως λοιπὸν τὴν ἄλλην ἡμέραν ἀπὸ πρῶτας παρεσκευάσθη ὁ Θυέστης, καὶ ἀποχαιρετίσας τὴν ἀδελφὴν του καὶ εὐχηθεὶς αὐτῇ καρτερίαν καὶ γενναϊότητα ἀνεχώρησε.

Φθας εἰς τὴν Αἴγινα, περὶ λύχνων ἀφὰς εἶχε πορευθῆ εἰς τινος Ἑρμιονέως, ξένου αὐτῷ, τὴν οἰκίαν νὰ διαφυκτερεύσῃ, ὅταν τὴν νύκτα ἠγέρθη θύελλα αἰφνιδία καὶ φοβερά. Περὶ τὸ μεσονύκτιον ἠκούσθησαν ἀπὸ τοῦ λιμένος φωναὶ αἰτούτων βοῶντων, καὶ ἐπειδὴ πάντες ἐνόησαν ὅτι πλοῖον κινδυνεύει ἐτρεῖξαν πρὸς συνδρομὴν του.

Καὶ τῷ ὄντι ναῦς φορτηγὸς ἀπ' Ἀθηνῶν ἐρχομένη, κατεβυθίζετο ἤδη, εὐρεθείσα ἐν καιρῷ τῆς θυέλλης πλησίστιος, καὶ αἱ φωναὶ ἐκείναι, ἦσαν ἐσχάτης ἀπελπισίας φωναὶ, ἃς οἱ ναυαγοῦντες ἐξέβαλλον σχεδὸν ὑπὸ τὰ κύματα.

Ἀμέσως, εἰς τὴν πρώτην τυχοῦσαν λέμβον, ἐρίφθησαν ἀπὸ τῆς γῆς δύο τρεῖς οἱ θαρράλεώτεροι, ἐν αἷς καὶ ὁ φιλόανθρωπος Θυέστης, καὶ παντὶ σθένει κωπηλατοῦντες, ἠγγισαν μετ' ὀλίγον τὴν κινδυνεύουσαν ναῦν, καθ' ἣν στιγμήν τὸ ὕδωρ εἶχεν εἰσέλθει πανταχόθεν καὶ κατακλύσει τὰ πάντα.

Πλησιάζαντες λοιπὸν μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των οἱ ἐν τῇ λέμβῳ, κατώρθωσαν νὰ σώσωσι τοὺς δώδεκα ἐπιβάτας τῆς ὀκάδος. Ταυτοχρόνως δ' ἐκείνη εἰς ὑψαλον προσαρράξασα ἐγένετο μετὰ δεινοῦ κρότου ὑποχείριος τῶν μαινομένων ὑδάτων, καὶ κατῆλθε ταχεῖα εἰς τὸν βυθόν.

Μετεβίβασαν τοὺς ναυαγούς ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, καὶ φαντασθῆτε τὴν ἐκπλήξιν καὶ χαρὰν τοῦ Θυέστου, ὅταν τὴν αὐγὴν ἀνεκάλυψε μετὰ τῶν φίλων του Κλεῖτον, ὅστις, αἰσχυρόμενος διὰ τὴν στάσιν του, προσεπλήσθη ν' ἀποφύγῃ τὰ βλέμματά του. Ἀλλ' ὁ ἀγαθὸς Θυέστης.

— Κλεῖτε, φίλε μου, ἔκραξε καὶ ἔπεσε παράφορος εἰς τὰς ἀγκάλας του.

— Μὴ μ' ἐγγίξῃς. Θυέστα! ἀπεκρίθη ἐκεῖνος κλαίων. Πιστὸς σὺ εἰς τὴν φιλίαν, μέτριος εἰς τὰς ἐπιθυμίας σου, εἶσαι ἐτι ὁ ἀγαθὸς καὶ σώφρων Θυέστης τῆς Ἑρμιόνης. Ἀλλ' ἐγώ; ἡ λάμψις καὶ αἱ ἠδοναὶ τῶν Ἀθηνῶν ἠμαύρωσαν τὴν νύκτα μου, διαρθεύσαντα τὴν καρδίαν μου, εὐρύναντα τὴν σφαιραντῶν ἀναγκῶν μου, χωρὶς ν' αὐξήσωσι τὴν εὐδαιμονίαν μου· δὲν ἤξευρον νὰ ἐκτιμῆσω οὔτε τὴν φιλίαν, οὔτε τὸν ἔρωτα, οὔτε τὴν τύχην, καὶ τοι τὰ ἐπλησίατα ὅλα! . . . Ἀλλὰ δὲν μ' ἐξέφυγον εἰσέτι· ὦ! καὶ, Θυέστα, κρύπτονται ἐν τῇ καρδίᾳ μου σπέρματα τῶν ἀρχαίων μου ἀρετῶν, ἅτινα, ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν σου, ἐλπίζω νὰ βλαστήσωσι καὶ νὰ πράξωσιν ἴσως καὶ καρπούς.

— Ἄφες τοὺς λόγους, ἀπεκρίθη ὁ μετριόφρων Θυέστης· εἰλθε, μὴ χρονοτριβώμεν, ἃς ἀχωρήσωμεν δι'

Ἑρμιόνην, ὅπου ἀνυπομόνως μᾶς περιμένει ἡ φίλη Κλεώνη.

Καὶ ἀμφοτέροι τότε ὡς ἐξ ἑνὸς αἰσθήματος κινούμενοι, ἐδάκρυσαν εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῆς δυστήνου.

Ἐπειδὴ δὲ μικρὰ ὀκλὰς ἀνεχώρησε τὴν ἐπαύριον δι' Ἑρμιόνην, ἐπεβίβασθησαν εἰς αὐτὴν, καὶ αἰσίως ἔπλευσαν τὸν ἥμισυν πλοῦν.

Τότε ὅμως, ἐν ᾧ ἐκκμπτον τὸ Σκύλλαιον ἀκρωτήριον, ἐναντίου ἀνέμου διαρκῆς καταγίγῃς ἠνάγκασεν αὐτοὺς νὰ παλινδρομήσωσι, καὶ ἀγτὶ νὰ ὑπάγωσιν εἰς Ἑρμιόνην, ἐπορεύθησαν εἰς τὴν νῆσον Κέων. Ἡ ὀκλὰς των εὐρῶσα ἐπιβάτας ἀπὸ τῆς Κέω εἰς Ἄνδρον, ἀνεχώρησεν ἀμέσως, καὶ οἱ δύο φίλοι ἔμειναν ἐν Κέῳ ἐκόντες ἄκοντες, διότι, χειμῶνος ὄντος, οὐδὲν τῶν ἐγγωρίων πλοίων ἐτόλμα νὰ ἀποπλεύσῃ. Εὐρόντες λοιπὸν μικρὸν τινα πόρον ζωῆς ἔμειναν ἐκεῖ μέχρις ἔαρος.

Τότε δὲ ἐμβάντες εἰς ἡμιολίαν, ἥτις ἔμελλε νὰ περάσῃ διὰ τῆς Ἑρμιόνης, ἀπέπλευσαν τῆς Κέω.

Ε'.

Ἐν τούτοις ἡ δυστυχὴς Κλεώνη, ἀφ' οὗ ὅλον τὸν χειμῶνα διήλθε παντοίους λύπης καὶ ἀνυπομονησίας βαθμούς, μόνη, ὡς προσέβλεπεν ὁ Θυέστης, καὶ ἀπαραιμύθητος, μίαν περὶ τὸ τέλος τοῦ χειμῶνος πρῶταν ἠγέρθη παράφορον.

Ἐπειδὴ δ' ἐκίνει τὸν οἶκτον πάντων αὐτῆς τῶν συμπολιτῶν, ὅλοι προσεπάθουν νὰ τὴν περιθάλψωσι καὶ νὰ τὴν ἀνακουφίσωσιν, ἀφ' οὗ δὲν ἠδύναντο νὰ τὴν θεραπεύσωσιν ἐντελῶς. Ἀλλ' εἰς μάτην· αἱ συνεχεῖς αὐτῆς παραφοραὶ δὲν ἐλαττοῦντο, καὶ τὸ πρῶτον τῆς κατ' αὐτὰς κίνημα ἦτο νὰ ῥιφθῆ εἰς τὴν θάλασσαν, ἔνα ὑπάγῃ πρὸς ἀναζήτησιν τῶν φίλων αὐτῆς. Τότε δὲ διέφευγον αὐτὴν, καὶ ἀσυνάρτητοι λεῖξεις.

— Ἐπικατάρτατι, ἔλεγεν, αἱ Ἀθηναῖοι . . . Ὁ ἀπιστος . . . μ' ἐθυσίασε, καὶ ἤδη . . . τὸν βλέπω κραιπαλοῦντα καὶ εἰς πότου, κυλιόμενον . . . Κατάρτα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν του, κατὰ α . . . ὡς ἐλησμονήσεν ἐμὲ, ἃς τὸν λησμονήσωσιν αἱ νέαι του εὐνοούμεναι, ἃς τὸν παραιτήσωσιν οἱ φίλοι του, ὡς μὲ παρήτησεν . . .

Καὶ ἔπειτα συνερχομένη ὀλίγον προσέειπεν.

— Ἀλλὰ τί μάτην τὸν καταρῶμαι; Θεοὶ οἵτινες καταλείψαντές με μὲ περιπαίζουσι, πῶς θὰ εἰσακούσωσι τὰς εὐχάς μου; . . . ἀδύνατος φεῦ! ἀπροσπάτευτος, ἔρημος, κοινὸς γέλωτος, καὶ ὄνειδος τῶν ἀνθρώπων. . . » Καὶ τὸ πάθος αὐτῆς διελύετο εἰς κροῦνοὺς δακρῶν.

Μίαν λοιπὸν τοιαύτην αὐγὴν, ἀναβᾶσα εἰς ὕψωμα τι διέκρινεν εἰς τόξου βολὴν ἐρχόμενον πλοῖον, καὶ ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ — Ὅπου αἱ ἐλπίδες μου, καὶ ἐγὼ ἐκεῖ, ἀνακράξασα, ἐρίφθη κατὰ τῆς ἀβύσσου.

Τὸ πλοῖον ἐκεῖνο ἦν τῷ ὄντι τὸ τῶν φίλων αὐτῆς· καὶ ἐκεῖνοι διέκρινον τὴν φίλην των, χωρὶς ὅμως νὰ ἠξεύρωσι τὴν κατάστασιν τῆς, οὐδὲ νὰ μαντεύσωσι τὸν σκοπὸν τῆς. Ἀμα λοιπὸν τὴν εἶδαν εἰς τὸν πόντον ῥιφθείσαν, ὡς ἐξ ἑνὸς κινήματος ἐρίφθησαν καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ὡς ἰχθῶς κολυμβῶντες,

κατώρθωσαν νὰ φθίσωσιν εἰς τὸ μέρος, ὅπου αὕτη ἐπνίγη, καὶ νὰ τὴν ἐκβάλωσιν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν . . .

Ἀλλὰ τὴν ἐξέβαλον πλεον νεκράν . . . Τότε δὲ μετὰ βραχεῖαν σιγὴν.

— Θυέστα, εἶπεν ὁ Κλεῖτος, δὲν δύναμαι νὰ ἐπιζήσω μετ' αὐτὴν, ἀφ' οὗ ὁ τάλας τὴν ἐθυσίασα . . .

Κ' ἔκαμεν ἓν κίνημα πρὸς τὸν βυθόν . . .

— Περιμένε, ἀπεκρίθη παράφορος ὁ Θυέστης, μὴν ἐλπίζης νὰ μείνω μόνος ἐπὶ τῆς γῆς . . . ὦ! ὄχι! δὸς τὴν χεῖρά σου, καὶ ἀφ' οὗ ἀφήσωμεν πρῶτον τὴν Κλεώνην νὰ βυθισθῇ, ἄς τὴν ἀκολουθήσωμεν ἔπειτα καὶ ἡμεῖς.

Ἄμ' ἔπος, ἄμ' ἔργον ἠσπάρθησαν τὴν Κλεώνην, καὶ τὴν ἐθύθησαν καὶ ἔπειτα σφιγξάτες ἀλλήλων τὰς χεῖρας, ἐθύθησαν ἀμφοτέροι ταυτοχρόνως . . .

Πένθιμος ἠκούσθη φωνὴ ἀλκυόνος καὶ θρηνηδῶς ἐμουρμούρισεν ὁ ἀρρὸς τῶν κυμάτων . . . Ἰδοὺ τὸ μόνον αὐτῶν ἐπιτάριον . . .

Τὴν ἐπαύριον μθόντες οἱ Ἰρμιονεῖς παρὰ τῶν ἐν τῇ ἡμιολίᾳ τὸν ὑποβρύχιον καὶ οἰκτροὺν θάνατον τῶν τριῶν φίλων, κατώρθωσαν δι' ἐπιδεξίου δύτου ν' ἀνασύρῳσι τὰ τρία τῶν πτώματα, καὶ καύσαντες αὐτὰ, ἐνεταφίασαι τὴν κόριν τῶν ἐξωθεν τῆς ἐρήμου καλύβας τῶν.

Δ. Σ. Β.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ ἀσυγκρίτῳ πατρίδι τῶν λαμπρῶν ἐρεπιπῶν, ὅπου τὰ ἔργα τοῦ Φειδίου καὶ τοῦ Ἰκτίνου ἀπαντῶσι πανταχοῦ τὸν θαυμάζοντα ὀφθαλμὸν καὶ ἐπιβάλλουσι τὸν θαυμασμὸν καὶ ἀκούσιον, ὑπάρχουσι ἢ καὶ μέχρις ἄρτι ὑπῆρχον τιπτεῖνά τινα καὶ ἀφανῆ οἰκοδομήματα, ἐξ ἄλλων προσερχόμενα χρόνων, ἄλλην τάξιν ἰδεῶν διεγείροντα, ἄλλας τύχας ἀναπολοῦντα, μετριοφρόνως δὲ κύπτοντα ὑπὸ τὰς ὑψηροφείας περιεγειρομένης οἰκίας, ἀλλ' οὐδ' εὐρυθμίας οὐδὲ κάλλους στερούμενα, καὶ ἄξια καὶ ὑπ' αὐτὴν τὴν στολὴν τοῦ Παρθενῶνος καὶ τοῦ Ἐρεχθίδου νὰ ἐλκύσωσι τοῦ φιλοκάλου τὴν προσοχὴν. Τὰ οἰκοδομήματα ταῦτα εἰσὶ μιὰ καὶ χριστιανικὴ ἐκκλησίαι, ἀνεγερθεῖσαι ἐπὶ τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, καθ' ὁμοῖομορφον σχέδιον, καὶ, ὡς ἐξ αὐτοῦ φαίνεται, κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν.

Περὶ τοῦ ἀνεγείραντος αὐτὰς οὐδὲν μαρτυρεῖται ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων, ὑπάρχει ὅμως παράδοσις τις ἢν, καὶ τοι ἀδέσποτον, κρίνομεν ὅμως καλὸν νὰ διατηρήσωμεν, ὅπως αὕτη καὶ ἐπιζήση τοῖς ὀσημέραι καταστρεφόμενοις κομφοῖς τούτοις ἐκκλησιολογίοις.

Περὶ τὰ 400 μετὰ Χριστὸν ἐξῆ καὶ ἤκμαζεν ἐν Ἀθήναις Λέων τις ἢ Λεόντιος ἢ καὶ κατ' ἄλλους Ἡράκλειτος, Ἕλληνας, δηλαδὴ εἰδωλολάτρης, φιλόσοφος λεγόμενος, διότι τότε ἡ φιλοσοφία, οἷα ἦτον ἡ φιλοσοφία τότε, ἦτον εὐαπίστητον χρῆμα καὶ πρόχειρον. Ὁ Λέων οὗτος ἦν πλούσιος, καὶ κακῶς ἀνατρεφαιμένος, ἄσπυτος καὶ πλεονέκτης ἴσως ὁ πλουτότος τοῦ ἀπε-

τέλει τὸ ἀξιολογώτερον μέρος τῆς φιλοσοφίας του. Εἶχε δὲ καὶ δύο υἱούς, Οὐαλέριον καὶ Ἀέτιον, ἀλλὰ καὶ μίαν θυγατέρα, Ἀθηναῖδα καλουμένην, ὠραιοτάτην δὲ χαριστάτην καὶ εὐφροστάτην, καὶ ἦτις ἐκόσμησε τὰ φυσικὰ προτερήματα ταῦτα, προσθεῖσα καὶ μέγα μέρος τῆς πατρικῆς σοφίας, καὶ πιθανώτατα τὸ καλλίτερον μέρος. Ἡ Ἀθηναῖς λοιπὸν, τοιαύτη οὖσα, εὐγενῆς, ὠραία, πεπαιδευμένη, καὶ πρὸ πάντων πλούσια, ἐνοεῖται ὅτι ἦτον νύμφη ἐπιζήτητος τοῖς τότε κομφοῖς τῶν Ἀθηναίων ἐμακαρίζετο δ' ὁ πατὴρ ὁ ἔχων τοιαύτην κόρην.

Ἄλλ' ὁ Λέων ἀπέθανε, καὶ πρὸς κοινὴν ἐκπληξιν ὄλων τῶν συμπολιτῶν του, καὶ αὐτῆς δὲ τῆς Ἀθηναϊδος προσέτι, κατέλιπεν ὄλην τὴν μεγάλην περιουσίαν του εἰς τοὺς κακοήθεις υἱούς του, εἰς δὲ τὴν κόρην του οὐδὲν πλὴν ἑκατὸν χρυσῶν, οὓς καὶ αὐτοὺς τῇ ἤρπασαν οἱ ἀδελφοὶ τῆς. Καὶ οἱ μὲν δύσπιστοι τῶν Ἀθηναίων τότε κακῶς ἔλεγον τοῦ ἀποθανόντος, διὰ τὴν τοιαύτην του ἀδικίαν· οἱ δὲ εἰδικονόστεροι ἤξευρον ὅτι ὁ Λέων, καθ' ὃ φιλόσοφος, ἦτον μάγος, καθ' ὃ δὲ μάγος, ἐγνώριζεν ὅτι ἡ κόρη του εἶχε χρυσοῦ ἀνάγκην, καὶ ἄλλοι ἐφρόνουσι ὅτι ἡ κληρονομία τοῦ κάλλους, τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς σοφίας ἦν τῇ κατέλιπεν, ἦν πολυτιμότερα παντὸς ὕλικου πλοῦτου. Ἀλλὰ τῆς ιδέας ταύτης ἐντελῶς δὲν ἦτον ἡ πρὸς μητρὸς θεῖα τῆς νέας, ἦτις παιδιόθεν ὀρανευθεῖσα τὴν εἶχε ἀναλάβει καὶ ἀναθρέψει. Μήτην δὲ διευθυνθεῖσα πρὸς τὰς τότε ἐν Ἀθήναις ἀρχάς, καὶ οὐδὲν κατορθούσα, διότι οὔτε ὁ ἀρχαῖος Ἀρειὸς πάγος ἤκμαζε πλέον, οὔτε οἱ ἀρχαῖοι περὶ ἐπικλήρων ἴσχυον νόμοι, ἀπεφάσισε, καὶ παραλαβοῦσα τὴν ἀνεψιᾶν αὐτῆς, ἀπῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, συμπάθειαν καὶ δικαιοσύνην παρ' αὐτοῦ τοῦ αὐτοκράτορος ἐξαιτησομένη.

Δὲν ἀπῆλθε δὲ ἀνευ τινὸς ἐνδοσίμου. Εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον πρὸ ὀλίγου εἶχεν ἀναβῆ Ἐθερόσιος ὁ Νεώτερος· παρ' αὐτῷ δὲ μεγάλη ἴσχυς, καθ' ὃ μετ' αὐτοῦ συνανατραφεῖς, ὁμηλικῆς τῆς αὐτοκράτορος, Παυλῖνος καλούμενος, ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων τοῦ Βυζαντίου οἰκογενειῶν, καὶ τὸ γένος ἔλκων ἐξ οἴκου συγκλητικοῦ, κατὰ δὲ τὰ λοιπὰ νεανίας λαμπρὸς, ὠραῖος, πλούσιος, πάσης παιδείας ἐγκρατής, καὶ τῶν πεπαιδευμένων φίλος ἐνθερμος καὶ προστάτης. Φαίνεται δὲ καὶ ὅτι εἶχε μαθητεύσει παρὰ τῷ Λέοντι, διότι, δικαίωματι τοιαύτης τινὸς σχέσεως, θεῖα καὶ ἀνεψιᾶ κατέλυσαν παρὰ τῷ Παυλῖνῳ. Εὐγλωττος ἦτον ἡ θεῖα, καὶ πειστικώτατοι οἱ λόγοι αὐτῆς, ἀλλὰ πολὺ εὐγλωττοτέρα καὶ πειστικώτερα ἢ καλλονῆ τῆς ἀνεψιάς, ὥστε ὁ Παυλῖνος, οὐδαμῶς πλέον δισταζὼν περὶ τῶν δικαίων τῆς, ἀνέλαβε τὴν αὐτῶν ὑπεράσπισιν, καὶ ὠμίλησε πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, καὶ τὴν ἀντὶ τοῦ αὐτοκράτορος διοικοῦσαν τότε τὸν θρόνον ἀδελφὴν αὐτοῦ, τὴν ἔμφρονα Πουλχερίαν. Φαίνεται δὲ ὅτι ὠμίλησε μετὰ περισσώτερον ἐνθουσιασμοῦ περὶ τῶν χαρίτων τῆς Ἀθηναϊδος ἢ περὶ τῶν δικαιωμάτων τῆς, διότι Πουλχερίαν καὶ ὁ αὐτοκράτωρ ἐπεθύμησαν νὰ ἰδῶσι τὴν νέαν πρόσφυγα. Αἰδῆμων καὶ συσταταμένη παρέστη ἡ νεῆνις εἰς τοὺς σεβαστοὺς αὐτῆς προστάτας, εἰς οὓς

δὲν ἐτόλμα νὰ ἀναβλέψῃ, καὶ ἤτε θεία τῆς καὶ ὁ Παυλῖνος, ἐξέθηκαν τὰς εὐλόγους τῆς ἀπαιτήσεως ἢ δ' εὐμένεια τῆς ἣν ἔλαχεν ὑποδοχῆς, τὴν ἐπήλπισαν περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῆς ὥστε μετὰ δύο ἡμέρας, ὅταν ὁ Παυλῖνος ἀπὸ τοῦ παλατιοῦ ἐπανερχόμενος προσῆλθε πρὸς τὰς δύο γυναῖκας, μετὰ χαρῆς ἔδραμον πρὸς αὐτὸν ἐρωτῶσαι ἂν ταῖς φέρῃ τὴν ἀγγελίαν ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ τὰς ἐδικαίωσεν, ἀποδοῦς εἰς τὴν Ἀθηναΐδα τὸ τρίτον τῆς πατρικῆς οὐσίας.

Ἄλλ' ὅποια ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς των ὅτε, ἀντὶ ν' ἀποκριθῇ, ὁ Παυλῖνος ἔκλινε γόνυ ἐμπρὸς τῆς νεάνιδος, προσεκύνησεν αὐτὴν καὶ λαβῶν ἐρίλησε τὴν χεῖρά τῆς μετὰ σεβασμοῦ, ὃ ἀνεμίγητο καὶ ταὶ ἀδελφικῆς τρυφερότητος αἰσθημα. Συγχρόνως δ' εὐρεῖται ἡ νεώχθησαν αἱ θύραι, καὶ οἱ μεγιστάνες τοῦ αὐτοκράτορος, τὴν ἐπίσημον αὐτῶν ἐνδεδυμένοι σπολὴν, εἰσελθόντες ἐν παρατάξει, προσεφώνησαν τὴν Ἀθηναΐδα Αὐτοκρατόρισσαν!

Τῷ ὄντι ὁ Θεοδοσίος, ἀφ' ἧς στιγμῆς εἶδε τὴν Ἀθηναΐδα, ἐτρώθη ὑπὸ τοῦ κάλλους τῆς, καὶ αὐτὸς ὁ εἰς πάσας τὰς ὑποθέσεις του ἀδρανῆς καὶ βραδύς, εἰς αὐτὴν μόνην ἐδειξεν ἀπαραδειγματίστον δραστηριότητα, ἀμὲν ἀπεράσισε νὰ νυμφευθῇ τὴν νέαν Ἀθηναΐαν. Εἰς τοῦτο δὲ ὁ φίλος του οὐ μόνον δὲν τὸν ἀπέτρεψεν, ἀλλὰ καὶ θερμῶς συνέπραξε, καὶ ἡ συνετὴ Πουλχερία εὐκόλως συγκατατέθη, σκεφθεῖσα, ὅτι ἐπὶ χαρακτῆρος ἀσθενοῦς ὡς ἦν ὁ τοῦ αὐτοκράτορος, προτιμωτέρα ἦν σύζυγος ἀφωσιωμένη, μετρίφων, παιδευμένη καὶ φρόνιμος, ἀπὸ ἡγεμονίδα τινα ἀγέμων καὶ ἀπαιτητικὴν, ἥτις, κυριεύσασα τοῦ ἀδελφοῦ τῆς, θέλει τὸν διοικεῖ ἐπὶ κακῷ καὶ αὐτοῦ καὶ τῆς ἐπικρατείας.

Ἡ αὐτοκρατορικὴ λοιπὸν συνοδεία ὠδήγησε τὴν Ἀθηναΐδα ἐν πομπῇ εἰς τὸ παλάτιον, ὅπου ἡ μὲν Πουλχερία τῷ ἠνέωξε μητρικὰς ἀγκάλας, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ, νυμφευθεὶς αὐτὴν, τὴν ἀνεβίβασεν εἰς τὸν θρόνον. Ἀλλὰ τῆς τελετῆς ταύτης προηγίθη ἄλλη, κατ' αἰτίσιν αὐτῆς τῆς νέας αὐτοκρατορίσεως. Αἱ μελέται τῆς τὴν εἶχον πείσει περὶ τοῦ σαθοῦ τοῦ προπατορικοῦ τῆς θρησκείας, καὶ τῇ ἀποκαλύψει τὸ φῶς τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας. Πρὸ τοῦ γάμου λοιπὸν ἐδέχθη τὸ σωτήριον βάπτισμα καὶ ἐπ' αὐτοῦ τὸ ὄνομα *Εὐδοκία*.

Ἐκ χαρακτῆρος εὐεργετικῆ, γλυκεῖα, φιλομαθῆς, κατέλιπε τὸν οἶακα τῶν δημοσίων πραγμάτων εἰς τὰς ἀνδρικοτέρας χεῖρας τῆς ἀνδραδέλφης τῆς, αὐτὴ δὲ περὶορίζετο εἰς ἀσκήσιν ταπεινοτέρων ἀρετῶν, εἰς ἀγαθοεργίας, καὶ εἰς τὰ γράμματα. Μεταξὺ ἄλλων εἰς αὐτὴν ἀποδίδονται τὰ Ὀμηροκεντρά, ποίημα ἐκ τεμαχίων Ὀμηρικῶν στίχων συγκείμενον. εἰς οὗ τὴν σύνταξιν ἀναμφιβόλως τὴν ἐβόηθη καὶ ὁ Παυλῖνος, ὡς τὴν ἐβοήθει βεβαίως καὶ εἰς τὰς ἀγαθοεργίας τῆς. «Πολλάκις, λέγει εἰς τῶν ἐπισημοτέρων συγχρόνων συγγραφέων τοῦ ἔθνους μας (1). δι' αὐτοῦ διένεμε τίς χάριτάς τῆς εἰς ἐνδεεῖς καὶ ἠπορημένους, γνωρίζουσα ἐκ πείρας πόσον δυσπρόσιτος εἶναι εἰς τὴν συν-

εσταλμένην ἔνδειαν ἢ βαθμῆς τοῦ θρόνου. Πόσοι τῶν δυστυχῶν δὲν ἠυλόγησαν τὸ ὄνομα τῆς Εὐδοκίας καὶ τοῦ Θεοδοσίου, μεσιτεῦντος τοῦ Παυλῖνου! Πόσους τῶν Μουσῶν θιασώτας δὲν ἐνεψύχωσαν αἱ εὐεργεσίαι τῆς θυγατρὸς τοῦ Λεοντίου διὰ χεῖρὸς τοῦ Παυλῖνου!»

Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ ἐλάτρευε τὴν Εὐδοκίαν ὑπὲρ πάντων ἔκφρασιν καὶ τοσοῦτον περιπαθῶς, ὥστε τὸν ἐρωτα τοῦτον μετεχειρίσθη ἡ Πουλχερία ὡς ὄργανον ὅπως ἐξυπνίσῃ τὸν ἀδρανῆ ἀδελφόν τῆς ἀπὸ τὸν λήθαργον, καὶ τὸν διδάξῃ τοῦλάχιστον νὰ μὴ ὑπογράψῃ ἀνεξέταστως ὅσα τῷ παρουσιάζοντο, ὡς ἐξ ὀκνηρίας συνήθιζεν. Ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν τῷ ἔσπερε νὰ ἐγκρίνῃ μίαν διαταγὴν, καὶ ὁ Θεοδοσίος, χωρὶς καὶ νὰ θέλῃ ν' ἀκούσῃ τὸ περιεχόμενον τῆς, χασμώμενος τὴν ὑπέγραψεν. Ἀλλὰ τότε ἡ ἀδελφὴ του ἐπιμένουσα τὸν ἠνάγκασε νὰ τὴν ἀναγνώσῃ. Ἀλλὰ πόσον ἐξεπλάγη ὅταν ἀνέγνω ὅτι αὐτὸς «Ἐλέω θεοῦ αὐτοκράτωρ κτλ. ἐπὶ αἰεὶ εἰς τὸν δεῖνα ὡς δούλην τὴν γυναῖκά του Εὐδοκίαν διὰ τόσα ὑπέρπυρα!» Ὁ αὐτοκράτωρ ἠσθάνθη φρικίας εἰς ὅλον τὸ σῶμά του, ἔσχισε τὴν αὐθάδη διαταγὴν, καὶ ἔκτοτε ὡς καὶ ἐσυλλάβιζε πᾶν ἐγγραφον τὸ ὅποιον τῷ παρουσιάζετο, ὑποπτεύων μὴ ὑπ' αὐτὸ ἐκρύπτετο τις σκορπίος κατὰ τοῦ ἐρωτός του πρὸς τὴν αὐτοκρατόρισσαν.

Ἄλλ' ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν, κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Θεοφανίων, ἐνῶ ὁ Θεοδοσίος ἀπῆρχετο εἰς τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν, ἀπαντήσας αὐτῷ ἀνθρωπὸς τις τοῦ ὄχλου, ἐξ Ἀσίας προερχόμενος, τῷ ἐπρόσφερον ἐν μῆλον, σπανιωτάτου μεγέθους καὶ κάλλους ὁ δ' αὐτοκράτωρ, τὸ δῶρον δεχθεὶς εὐμενῶς, εἰς αὐτὸν μὲν ἔδωκε χρυσᾶ ἑκατὸν, τὸ δε μῆλον ἐπεμψεν δι' ἐνὸς τῶν ὀπαδῶν του εἰς τὴν Εὐδοκίαν. Τῷ ὄντι δὲ ἦτον καρπὸς σπανιωτάτος, καὶ ἡ Εὐδοκία λυπηθεῖσα νὰ τὸν φάγῃ ἀφ' οὗ τὸν ἐθαύμασεν, τὸν ἐπεμψεν ὡς μικρὸν δειγμὰ φιλοφροσύνης εἰς τὸν φίλον καὶ συνεργάτην τῆς, τὸν Παυλῖνον. Οὗτος δὲ, νομίσας τὸ μῆλον ἐξάισιον, καὶ φρονῶν, καθ' ὅσα ἐγνωρίζε τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Βασιλέως, ὅτι ἠθέλε τὸν εὐχαριστήσῃ πολὺ, ἔσπευσε νὰ τῷ πέμψῃ αὐτό.

Ὅποια ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς τοῦ Θεοδοσίου ὅταν ἔλαβεν ἐκ νέου τὸ ἀπροσδόκητον τοῦτο δῶρον, ἀλλὰ καὶ τι περισσώτερον ἀπὸ ἐκπληξίν. Τόσον ὀλίγον λοιπὸν ἡ Εὐδοκία ἐφρόντιζε περὶ τῶν δῶρων σου! Τοῦτο ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν, διότι ἦτον ὁπωσοῦν μικρολόγος, καὶ τοῦτο πιθανῶς τῷ ἔλεγον καὶ τινες τῶν αὐλικῶν του, διότι οἱ αὐλικαὶ ἀγαπᾷ ν' ἀλιεῦωσιν εἰς θολὰ ὕδατα καὶ εἰς σκάνδαλα. Ἀπῆλθε λοιπὸν πρὸς τὴν Αὐτοκρατόρισσαν, κρύψας τὸ μῆλον εἰς τὸν κόλπον του, ἐπὶ σκοπῷ νὰ παραπονεθῇ, διότι περιεφρονήθη τὸ δῶρόν του ὑπ' αὐτῆς.

— Σήμερον τὸ πρῶτ' σοὶ ἐπέμψα ἐν μῆλον, φιλήτη, τῇ εἶπε πονηρευόμενος δὲν ἔξεύρω ἂν τὸ ἔλαβες.

— Ὁ μάλιστα, εἶπεν ἡ Εὐδοκία. Καὶ τί λομπρὸν μῆλον! Ὅμοιον του δὲν εἶδα εἰς τὴν ζωὴν μου, οὔτε εἰς τοὺς κήπους τῆς Ἀφροδίτης ἢ τῶν Ἀγγέλων εἰς τὴν πατρίδα μου, οὔτε εἰς τὸν καλλικαρπὸν Μασαθῶνα.

(1) Σικελῶτος Βυζάντιος, Κωνσταντινουπόλις Α'. Σ. 609.

— Τῷ ὄντι μέγιστον εἶναι, εἶπεν ὁ Αὐτοκράτωρ. Πού τὸ ἔχεις νὰ τὸ μετρήσωμεν;

— Δὲν τὸ ἔχω πλέον . . . τὸ ἔφαγα, ἀπεκρίθη δισταζούσα ἡ Εὐδοκία.

— Ἄ! τῷ ὄντι τὸ ἔφαγες! ἠρώτησε πάλιν ὁ Θεοδοσίος, προσηλθὼν εἰς αὐτὴν τὸ βλέμμα.

— Τὸ ἔφαγα, μάλιστα, ἀπεκρίθη μετὰ φωνῆς τῶσφ μᾶλλον δισταζούσης, ὅσφ θετικώτεροι ἦσαν οἱ λόγοι τῆς. Αἱ δὲ παρειά τῆς ἐρλογίσθησαν ἐρυθραῖ, διότι, ἀπᾶξ ὀλισθήσασα εἰς τὴν ὄδον τοῦ ψεύδους, δὲν ἐτόλμα, δὲν ἤξευρε νὰ ὀπισθοδρομήσῃ. Τὸ ἔφαγα, ἐπανέλαβε, καὶ τί γλυκὺ ἦτον! πόσον ἐξαιρετικὸν εἶχε γεῦσιν! πῶς λυποῦμαι ὅτι δὲν σ' ἐφίλαξεν ἕν μέρος νὰ τὸ δοκμάσῃς.

Ἄλλὰ τοῦ αὐτοκράτορος αἱ ὀφρῦς συνεστάλησαν. Νὰ χαρίσῃ τῷ μῆλόν του, ἀπεδείκνυεν ὅπως οὖν ἀδιαφορίαν πρὸς αὐτόν ἀλλὰ νὰ τὸ ἀρνῆται, καὶ ἐπιμόνωσ, τοῦτο ἄλλην τῷ ἐνέβαλλε, φόδερὰν ὑποψίαν εἰς τὴν καρδίαν. Καὶ νὰ ἐρυθριᾷ! καὶ νὰ ὑποτραυλιζῇ! Καὶ πρὸς ποῖον ἐπεμψε τὸ μῆλον; Πρὸς τὸν ὄραϊον, πρὸς τὸν εὐχαριν νεανίαν, παρ' ὃ κατώκησεν ἅμα ἐλθούσα ἐξ Ἀθηνῶν, ὅστις τὴν ἐσύστησεν τόσον ἐνθέρμως, μετ' οὐ ἤδη διήρχετο τὰς ἡμέρας συνεργαζομένη καὶ συσπουδάζουσα. Ὅλα ταῦτα ἦσαν τεκμήρια φανερά, ὅλα ταῦτα τρικυμίαν διήγειρον ἐντὸς τῆς καρδίας του. Ἀλλὰ κατέστελλε τὴν ὀργὴν του μέχρις οὐ πεισθῆ περι τῶν ὑπονοιῶν του.

— Ἄλλὰ, τῇ εἶπεν, εἶσαι βεβαία ὅτι τὸ ἔφαγες; Μὴ ἀπατᾷσαι, μὴ ἔφαγες ἄλλο κἀνὲν καὶ ἐλητημόνησες; φοβοῦμαι ὅτι δὲν λέγεις ἀλήθειαν.

— Μὰ τὴν ζωὴν τοῦ αὐτοκράτορος, τὴ ἔφαγα, ἀνέκραξεν ἡ Εὐδοκία, ἔχουσα τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ παρασυρομένη ὑπὸ τοῦ ἰδίου αὐτῆς ψεύδους.

— Γυνὴ ἀπίστε καὶ ἐπίορκε! ἀνέκραξεν ὁ Θεοδοσίος, οὐ ὁ θυμὸς τόσῳ βιαιότερος ἐξεβρόαγη, ὅσφ μᾶλλον εἶχε καταστρίψει αὐτόν, καὶ ὅσφ εὐκολώτερον ὁ ἀσθενὴς χαρακτήρ του ἐνέδιδεν εἰς τὰ στιγμιαιῶν του πάθη. Γυνὴ ἀχάριστε! εἰς τὴν ζωὴν μου ὀμνύεις, εἰς τὴν ζωὴν ἐμοῦ ὅστις ἐκ τοῦ μηδενὸς σὲ ἀνεβίβατε εἰς αὐτοκράτορος θρόνον. Δὲν τὸ ἔφαγες, γυνὴ ἀκόλαστε, ἀλλὰ τὸ ἔπεμψες εἰς τὸν ἀχρεῖον ἐραστήν σου, ὅστις μετὰ σοῦ μετ' ἔδωκε. Θέλω τὸν ἐνώσει μετὰ σοῦ εἰς τὴν ἀγχόνην καὶ εἰς τὸν τάφον, δὲν τὸ ἔφαγες, διότι ἰδοὺ αὐτό!

Καὶ λαζῶν τὸ μῆλον ἀπὸ τὸν κόλπον του, τῇ τὸ ἔρριψεν εἰς τὸ πρόσωπον.

Καταβληθεῖσα ὑπὸ τῆς αἰσχύνῃς ὅτι τοιαῦτα ὕβρις τῇ ἐγένετο ἐνώπιον ὄλων τῶν αὐλικῶν, ὅτι τοιαῦται ὑποψίαι κατ' αὐτῆς ἐπροξέθησαν, ἡ Εὐδοκία, χωρὶς λέξιν νὰ ἐκφωνήσῃ, χωρὶς δάκρυα νὰ χύσῃ, ἔπεσεν ὡς νεκρὰ κατὰ γῆς καὶ ἐλειποθύμησε.

— Σὺράτέ τινι μακρὰν τῶν ὀφθαλμῶν μου, ἀνέκραξεν ὁ Θεοδοσίος εἰς τὴν φυλακὴν! Καὶ ὁ δῆμιος νὰ ἐτοιμάσῃ τὴν καταδίκην τῆς.

Ἐκείθεν δ' ἐμμανὴς καὶ αἷμα διψῶν, ἐπῆλθε πρὸς τὴν ἀδελφὴν του, καὶ κραυγάζων ἐξήτει τὸν θάνατον τῶν ἐνόχων, διότι καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πάθους

του ἠσθάνετο τὴν ἀδυναμίαν του, ὅτι οὐδὲν ἐτόλμα νὰ πράξῃ χωρὶς τῆς συγκαταθέσεως τῆς Πουλχερίας.

Ἡ ἀδελφὴ του ἐπροσπάθει νὰ τὸν πρᾶνῃ, ἀλλὰ ματαίως καὶ ὅσφ μᾶλλον τῷ ἔλεγεν, ὅτι ἐκ τοσούτου μικρᾶς ἀφορμῆς δὲν ἔπρεπε τοιαύτην νὰ συλλάβῃ καίσιον ὑποψίαν, ἀντὶ νὰ τὸν ἐξημερώσῃ, ἔτι μᾶλλον τὸν ἐβλεπεν ἐξαπτόμενον διὰ τοῦτο ἐσκέφθη ὅτι τὸ μᾶλλον κατεπειγοῖ ἦν νὰ σώσῃ τὰ ἀπειλούμενα θύματα.

ἠθέλησε κατ' ἀρχὰς νὰ τῷ ἀποδείξῃ ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν τὸ ἐγκλήμα τὸ ἀποδιδόμενον εἰς τὸν Παυλίον, ἀνδρὰ τοσαύτην πάντοτε δειξάντα ἀφοσίωσιν εἰς τὸν αὐτοκράτορα ὅτι κἀν πρὶν τὸν θυσίασῃ ἦτον εὐλογον νὰ τὸν ἀκούσῃ, καὶ νὰ ἐρευνησῇ τὰς περιπτώσεις. Ἄλλ' εἰς μάτην. Ὁ Θεοδοσίος ἤθελε τὸ αἷμά του, καὶ πάσης στιγμῆς ἀναβολὴ ἐξῆπτεν αὐτὸν μέχρι λύσεως. Ὡστε ἡ Πουλχερία ἐφάνη ὅτι ἐνέδωκεν, ἀλλ' ἀφ' οὗ δι' ἐνὸς τῶν ὑπηρετῶν του τῷ ἐμίλυσε: Συκοφαντεῖσαι, κινδυνεύεις, σώθητι. Ὁ δὲ Παυλῖνος ἐνόησεν ὅτι, ἀν σπουδαιοτάτη δὲν ἦτον ἡ περίπτωση, ἡ Πουλχερία δὲν θὰ τῷ ἐμίλυε τὰ τοιαῦτα, καὶ εἰ καὶ ἀγνοῶν περὶ τίνος ἐπρόκειτο, ὑπήκουσεν ὅμως ἀνεῦ ἐλαχίστης ἀναβολῆς, ὥστε ὅταν ἦλθεν ὁ τῶν ἐπιτῶν τοῦ Αὐτοκράτορος δῆμιος, δὲν ἠδυνήθη νὰ τὸν συλλάβῃ, διότι εἶχε καταφύγει εἰς μίαν τῶν παρακειμένων τῇ οἰκίᾳ του ἐκκλησιῶν, καὶ ἐκάθητο παρὰ τὴν τράπεζαν ὡς εἰς ἄσυλον.

Περὶ δὲ τῆς Εὐδοκίας ἐδίδασκε τὸν ἀδελφόν της ἡ Πουλχερία, ὅτι ὁ θάνατος αὐτῆς θὰ ἦτον στυγερὰ καὶ ἀπαραδειγματίστος καταδίκη, ἥτις ἤθελε μολύνει τὸν θρόνον, καὶ προστρίψει εἰς αὐτὸν ἀνεξίτηλον ὄνειδος δι' ὅλης του τῆς ζωῆς.

— Ἄφες τὴν, τῷ ἔλεγε νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὰς Ἀθῆνας, μέχρις οὐ πρᾶνῃθῃ ὁ θυμὸς σου, μέχρις οὗ, ἡρεμώτερος καὶ ἦττον τεθοροβημένος, νὰ δυνήθῃς νὰ κρῖνης τὴν διαγωγὴν τῆς, καὶ τότε εἰμὲν τὴν εὐρῆς ἀληθῶς ἐνοχον νὰ τὴν τιμωρήσῃς, εἶδὲ ἀθάνα, νὰ τὴν ἀνακαλέτῃς πάλιν ἐντίμως πλησίον σου.

— Ἀδελφὴ! θέλεις βίαν νὰ μ' ἐπιβάλλῃς! ἀνεφώνησεν ὁ Θεοδοσίος ὡς παράφρων. Δὲν εἶμαι ἐγὼ ὅστις διατάττω; Τί; παιδίον μὲ νομίζετε διὰ νὰ μ' ἐπιβάλλετε τὴν θέλησιν, σεις; Ἔγω, ὑπάγετε, εἰπέτε τὴν Εὐδοκίαν, ἀμέσως ταύτην τὴν στιγμὴν νὰ φύγῃ, καὶ οὐαὶ εἰς αὐτὴν ἀν ποτὲ πλέον φανῇ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου.

Ἡ Πουλχερία ἀμέσως ἐνευσεν εἰς ἕνα τῶν αὐλικῶν, ὅστις ἐν τῷ ἅμα ἐξῆλθε, καὶ ἀπελθὼν ἐξετέλεσεν ἐν τῷ ἅμα τὴν διαταγὴν τοῦ αὐτοκράτορος, πρὶν ἐπέλθῃ εἰς αὐτὴν μεταμέλεια.

Ἄλλ' ἡ ἐξαψὶς αὐτῆς τοῦ θυμοῦ, ὡς συμβαίνει εἰς τοὺς ἀσθενεῖς χαρακτήρας, μετ' ὀλίγον ἐκόπασε παρὰ τῷ Θεοδοσίῳ, καὶ αὐτὴν διεδέχθη νάρκωσις, καὶ μετὰ ληχχολία σιωπηλή. Τὴν τρίτην ἀπ' ἐκείνης ἡμέρας, ἐνῶ ἐκάθητο μόνος, καὶ ἡ ψυχὴ του ἦν βεβουλημένη εἰς θλίψιν, καὶ δάκρυα ἔρρεον βραδέως ἐπὶ τῶν παρειῶν του, ἡ θύρα ἠνεώχθη, καὶ αἴφνης εἶδεν εἰσερχόμενον τὸν Παυλίον.

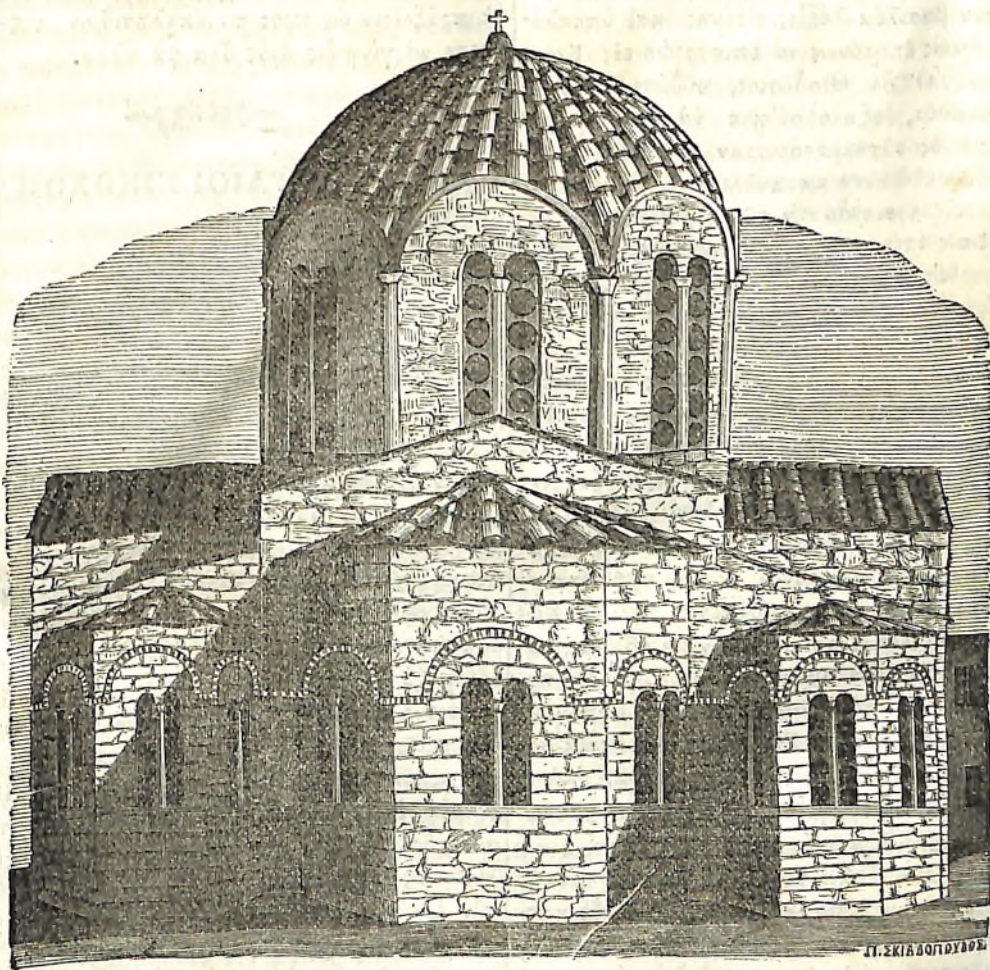
— Σὺ ἐμπρὸς μου! ἔκραξεν ὁ Θεοδοσίος, ἀνατινα

χθεις μετ' ὀργῆς. Δὲν ἐφοβήθης νὰ ἐξέλθῃς τοῦ ἀσύλου σου;— Ἄλλὰ τῷ ὄντι, ἐπρόσθεσε, πίπτων πάλιν ὡς ἀπηυδημένος εἰς τὴν ἔδραν του, ἐνῶ ἐν δάκρυ ἐρρέεν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν του· τῷ ὄντι, ἐμὲ τίς μὲ φοβεῖται, τίς φροντίζει δι' ἐμὲ ἢ τίς μ' ἀγαπᾷ;

— Αὐτοκράτωρ, φίλτατε Θεοδόσιε, ἀνέκραξεν ὁ Παυλῖνος, ριπτόμενος κατὰ γῆς, καὶ ἐναγκαλιζόμενος τὰ γόνατά του. Μὴ τοίτους τοὺς λόγους μὴ ταύτην τὴν ἀδικίαν πρὸς σὲ αὐτὸν καὶ πρὸς τοὺς ὑπηκόους σου. Ἄν ἐπρόκειτο περὶ τῆς ζωῆς μου καὶ μόνῃς, δὲν θὰ τὴν ὑπερασπιζόμην, δὲν θὰ ἔφρευγον εἰς ἔστυλον· εἰς τὰς χεῖράς σου ἦτον. Ἄν ἡ φίλιξ σου δὲν μὲ τὴν ἔσωζεν, θὰ ὑπέμενον τὸν θάνατον ἀγογγύ-

σὲ προέτρεψα νὰ τὴν νυμφρευθῆς. Δὲν σοὶ ἀναπολώ τὴν παιδιόθεν πρὸς σὲ ἀφοσίωσίν μου, δὲν σοὶ λέγω ὅτι ἐδικαιούμην εἰς κρίσιν ὀλιγώτερον κατεσπυσμένην παρὰ σοῦ. Ἄλλὰ σκέφθητι, ἂν ἡ σχέσις μου πρὸς τὴν Εὐδοκίαν ἦν παράνομος καὶ ὑπεύθυνος ὅσον τὴν ὑποπτεῖεις, εἰς σὲ ἤθελον πέμψει τὸ δῶρον ὃ ἔλαβον παρὰ τῆς αὐτοκρατορίσσης; Ἄν σὲ πείθουν οἱ λόγοι μου οὗτοι, ὅτι ὁ Παυλῖνος δὲν δύναται νὰ ἦναι πρὸς σὲ οἷον σὺ ἐπὶ μίαν στιγμὴν τὸν ὑπέλαβες, τότε ἀπόσπασε τῆς καρδίᾳς σου τὸν σκώληκα τῆς ζηλοτυπίας, ὅστις φθείρει τὴν εὐτυχίαν, καὶ μόνον ψυχῶν ἀγενῶν εἶναι ἄξιος, καὶ ἀπόδος τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψιν εἰς τὴν γυναικὰ σου, τὴν

Ναὸς τῶν Ἁγίων Θεοδώρων ἐν Ἀθήναις.

ἔτιωσ· Ἄλλὰ πρόκειται περὶ τῆς ἡσυχίας σου· πρό-
κειται περὶ τῆς τιμῆς τῆς γυναικὸς ἐκείνης, ἥτις
εἶναι καθαρωτέρα τοῦ ῥόδου, λευκοτέρα τῆς χιόνης
τῶν κορυφῶν τοῦ Ὀλύμπου. Ἄν ἐγνώρισας, δὲν
ἐξετίμησας, Βασιλεῦ, τὸν θησαυρὸν τῆς καρδίας τῆς,
καὶ ἔπρεπε τοιαύτη περίστασις νὰ σοὶ τὴν διαβάλλῃ;
δὲν ὑπάρχει ἀρετὴ ἥτις, ὅσα φινόμενα καὶ ἂν μί-
χωνται κατ' αὐτῆς, μένει πάντοτε ὑπονοῶν ἀνωτέ-
ρα; δὲν εἶναι εὐγενεσττέρα ἢ ἐμπιστοσύνη, καὶ τυ-
φλὴ ἂν ᾖ, τῶν ἀδίκων ὑποψιῶν; Ἐνθυμήθητι ποία
σχέσις ἀδελφικὴ καὶ ἀδόλος μὲ συνέδεσε μετὰ
τῆς αὐτοκρατορίσσης· ἐνθυμήθητι, ὅτι, τὴν εὐτυχίαν
τῆς καὶ τὴν εὐτυχίαν σου μόνῃν ἔχων ἐπιθυμίαν, ἐγώ

εὐγενεσττέρα τῶν γυναικῶν. Ἄν ὅμως διατηρῆς δυσ-
πιστίαν, ἰδοὺ ἐγὼ ἐκτὸς τοῦ ἀσύλου μου, διάταξε
περὶ ἐμοῦ κατὰ τὴν ὀργὴν ἢ τὴν δικαιοσύνην σου,
καὶ παράπνον δὲν θέλεις ἀκούσει ἀπὸ τὰ χεῖλη μου.

Ἄλλ' ὁ Θεοδόσιος ἐγερθεῖς, τὸν ἔλαβεν εἰς τὰς
ἀγκάλας του, καὶ τὸν ἐκράτησεν ἐπὶ πολλὰς στιγ-
μὰς σφιγκτὰ εἰς τὸ στήθος του, χωρὶς λέξιν νὰ δύ-
ναται νὰ προφέρῃ.

— Συγγνώμην, φίλτατε, εἶπε τέλος. Εἶσαι με-
γαλόψυχος καὶ θέλεις μὲ συγχωρήσει. Πολλάκις πολ-
λά μοι συγχωρεῖς ἁμαρτήματα, συγχωρησόν μοι καὶ
τοῦτο τὸ μέγιστον πάντων. Ἄλλ' ἤμην τόσον δυσ-
τυχῆς! Ἡ ἀγάπη τῆς Εὐδοκίας ἦτον ὁ παράδεισος

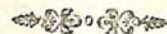

δι' ἐμὲ, καὶ ὦ! ἔχε πρὸς ἐμὲ εὐπλαγχνίαν, παρεφρόνησα ἐπὶ μίαν στιγμὴν καὶ ἠνέωξα τὴν καρδίαν μου εἰς τὴν ὑπόψιν. Σὺ μ' ἐκάλεσας πάλιν εἰς τὴν ζωὴν, σὺ μοὶ ἀπέδωκας τὴν εὐδαιμονίαν. Ἀλλὰ φεῦ! θὰ τύχω ἄρα καὶ τῆς συγγνώμης τοῦ ἄλλου μου θύματος!

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, ὁ αὐτοκράτωρ ἐπεμφε τινὰς τῶν πιστοτέρων του αὐλικῶν πρὸς τὴν αὐτοκρατορίσαν, ὅπως τὴν δυσωπήσωσι, καὶ τὴν ἐπαναφέρωσι μετὰ πάσης τιμῆς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἀλλ' ἡ Εὐδοκία εἶχεν ἀποσυρθῆ εἰς Ἱεροσόλυμα· καὶ εἰς τοὺς πρέσβεις ἀπήντησεν, ὅτι εἰς γυναῖκα ἢ ἡ ὑπόληψις προσεβλήθη, ἔστω καὶ ἀδίκως, δὲν πρέπει βασιλικὸς θρόνος, ἀλλὰ τὸ μοναστήριον, καὶ, πέμψασα πρὸς τὸν βασιλέα λέξεις εἰρήνης καὶ ὑποκλίσεως, ἠρνήθη ὅμως ἐπιμόνως νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ὁ δὲ Θεόδωρος, οὐδέποτε ἄλλην νυμφευθεὶς γυναῖκα, ἐξηκολούθησε νὰ προσφέρηται πρὸς αὐτὴν ὡς πρὸς αὐτοκρατορίσαν, καὶ τῇ ἐπεμπε θαυμάσια δῶρα, ἃ αὐτὴ κατηνάλισκεν, ἡ μὲν ἱστορία διηγείται εἰς ἀνοικοδομῆν τῶν τειχῶν τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ εἰς ἐπικόσμησιν τῆς Ἀντιοχείας, ἡ δὲ παράδοσις προσθέτει, πιθανὰ λέγουσα, καὶ εἰς ἀνεγερσιν διαφόρων οἰκοδομῶν ἐν τῇ πατρίδι τῆς, ταῖς Ἀθήναις, ἰδίως δὲ δώδεκα ἐκκλησιῶν, αὐτῶν ὧν τινὲς σώζονται, καὶ ἔτι πλείους ἀρτίως ἐσώζονται.

Τὰ κομψὰ ταῦτα ἐκκλησιῖδια εἰσὶν ἐντελῶς τοῦ Βυζαντινοῦ ρυθμοῦ, μικρογραφίαι, οὕτως εἰπεῖν, τῆς ἁγίας Σοφίας, ἀποδεικνύοντα πόσον ἡ Βυζαντινὴ ἀρχιτεκτονικὴ οὐ μόνον ἐν μεγάλοις εἶναι σοβαρὰ καὶ καταπληκτικὴ, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς μικροῖς δύναται νὰ ᾔηται χαρίεσσα. Τὸ γενικὸν δ' αὐτῶν σχέδιον συνίσταται εἰς δύο κύτῃ διασταυρούμενα, καὶ στερεῶς ἠκοδομημένα διὰ λίθων καὶ πλίνθων ἀμοιβαδῶν, καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου τῆς διατομῆς ἔχοντα θόλον ἐπὶ κυλίνδρου ὑψόμενον. Τὰ ἀξιολογώτερα δ' αὐτῶν ᾔησαν ἡ Μητρόπολις, ἡ ἁγία Εἰρήνη, ἡ ἐκκλησία τοῦ Νικοδήμου, ἡ τοῦ Σωτῆρος, ἡ τοῦ Ῥαγκαβᾶ, ἡ ἁγία Εἰρήνη, ἡ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ἡ τῶν ἁγίων Θεοδώρων, ἡ Καπνικάρεια, δύο ὀπίσω τοῦ στρατῶνος, ἡ τῆς ἁγίας Τριάδος, καὶ ἄλλα τινά. Ἀλλὰ τινὰ μὲν ἐξ αὐτῶν κατερρύθησαν ὑπὸ παλαιότητος, ἄλλα δὲ κατερρίφθησαν ὑπὸ τοῦ ζήλου τῶν περιόικων, πρὸς ἀνεγερσιν εὐρυχωροτέρων ἐκκλησιῶν, ἢ διὰ νέων προτοικοδομῶν κατεστράφη τὸ ἄγνόν κἄλλος καὶ ἡ εὐρυθμία των. Οὕτω τῶν ὀπίσω τοῦ στρατῶνος ὡραίων ἐκκλησιῶν, τὸ μὲν κατέπεσε, τὸ δὲ, ὡς καὶ ὁ ἁγ. Γεώργιος, καὶ ἡ ἁγία Εἰρήνη, ὑπεχώρησαν εἰς νέας ἐκκλησιαστικὰς οἰκοδομῆν. Ἡ δ' ἐκκλησία τοῦ Ῥαγκαβᾶ, ἡ τοῦ Σωτῆρος καὶ ἄλλαι, ἐπισκευασθεῖσαι δῆθεν, ἀπέλεσαν τὸ παλαιὸν σχῆμά των μόνῃ δ' ἡ τοῦ Νικοδήμου, ἡ μεγίστη πασῶν, ἀλλ' ἐρείπιον ἀμορφον τέως, ἀπαρτίζεται ἀκριβῶς κατὰ τὸ ἀρχαῖον σχέδιον μετὰ μεγίστης προσοχῆς καὶ κρίσεως, τιμώσης τὸν τε ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Κ. Βλασόπουλον, καὶ τὸν ἀναδεξάμενον τὴν δαπάνην αὐτῆς ἀρχιμανδρίτην τῆς Ῥωσικῆς ἐκκλησίας. Μεταξὺ δὲ τῶν μενουσῶν ἡ ὡραιότατη καὶ ἐντελεστάτη εἶναι ἡ τῶν ἁγ. Θεοδώ-

ρων, ἢ δημοσιεύομεν τὴν εἰκὼν ἐνταῦθα, ἄνευ τοῦ καὶ εἰς αὐτὴν κακοζήλως προστεθέντος κωδονοστασίου. Τὸ σχῆμα αὐτῆς εἶναι κομψόν, αἱ ἀναλογίαι τῆς εὐάρεστοι, ὁ σύνδεσμος τῶν μερῶν τῆς ἀρμονικῆς, καὶ ὡραῖος ὁ θόλος τῆς, στηριζόμενος μετὰ πολλῆς χάριτος ἐπὶ ἐξ θυρίδων ἀψιδωτῶν. [Καὶ τὸ τελευταῖον τοῦτο λείψανον τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς ἀνεγνωρίσθη ὅτι γράζει ἐπισκευῶν τιμῶν, καὶ μάλιστα ὅπως γίνῃ ἡ ἐκκλησία χρησιμωτέρα εἰς τὴν ἐνορίαν. Ἀλλ' οἱ ἐπίτροποι αὐτῆς, ἄνδρες φιλόκαλοι, καὶ γνωρίζοντες μετὰ πόσης φειδῶς πρέπει νὰ ἐγγίζωνται μνημεῖα καὶ ὡραῖα καθ' ἑαυτὰ, καὶ παρελθόντων καιρῶν διηγούμενα ἱστορίαν, ἔχουσι σκοπὸν νὰ ἐπισκευάσωσι χωρὶς νὰ μετασκευάσωσι, καὶ νὰ πράξωσιν ὡς πρὸς τὴν ἐκκλησιῖδιον τοῦτο ὅ,τι ἐπρεπε νὰ γίνῃ ὡς πρὸς ὅλα τὰ ἄλλα.

ΟΙ ΤΕΛΕΤΤΑΙΟΙ ΕΙΚΟΝΟΜΑΧΟΙ.

ὑπὸ Κ. Π.

(Συνέχεια. Ἴδε Φυλλάδιον ΝΓ΄.)

—ο—

Αἱ ἀρεταὶ τοῦ Θεοφίλου εἶναι, νομίζομεν, τόσῳ μᾶλλον ἀξιοθαύμαστοι ὅσῳ μᾶλλον μεμολυσμένη ἦτο ἡ ἀτμοσφαῖρα ἐντὸς τῆς ὁποίας ἔζη. Πρὸς ποίαν δὲ ἠθικὴν διαφθορὰν εἶχε νὰ παλαίσῃ ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος, δῆλον καὶ ἐξ ὅσων μετ' ὀλίγον συνέβησαν ὡς πρὸς τὸν Μανουὴλ. Ἡ εὐγενὴς τοῦ Θεοφίλου ψυχὴ δὲν ἤξευρε πῶς ν' ἀποδείξῃ τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ὅστις, μὴ ἀρκούμενος νὰ καθοδηγῇ αὐτὸν διὰ τῆς ἐμπειρίας καὶ συνέσεώς του, δὲν ἐδίσταζε νὰ ἐκτεθῇ ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ εἰς τοὺς μεγάλους κινδύνους. Ὁ Θεόφιλος ἐθεράπευσεν αὐτὸν διὰ τιμῶν καὶ δωρεῶν μεγάλων καὶ δὲν ἔπαυε νὰ τὸν ἀποκαλῇ σωτῆρα καὶ εὐεργέτην. Ἡ τοσοῦτον δικαία ἐκείνη εὐνοία ἠρέθισε τὸν φθόνον τῶν ἄλλων αὐλικῶν, οἵτινες, μὴ ἤξεύροντες πῶς νὰ τὸν ὑποσκελίσωσιν, ἐτόλμησαν νὰ εἰπῶσιν, ὅτι ἐπιβουλεύεται τὴν ζωὴν καὶ τὸν θρόνον τοῦ βασιλέως. Ἔτις; ἐκεῖνος, ὅστις, μὴ φειδόμενος τῆς ἰδίας ζωῆς, ἔσωσε πρὸ μικροῦ τὸν βασιλέα ἀνά μέσον μυριάδων ἐχθρῶν, ἐνῶ, ἂν ἐπιπτεν ἐν τῇ μάχῃ ἐκείνῃ ὁ Θεόφιλος, ἢ ἂν ἠγμάλωτεύετο, ἐπειδὴ υἱὸν ἀκόμη δὲν εἶχε, φυσικώτατον ἦτο νὰ καταλάβῃ τὴν ὑπερτάτην ἀρχὴν ὁ Μανουὴλ, καὶ ὡς πλησιέστατος τῆς βασιλίδος Θεοδώρας συγγενῆς, καὶ ὡς ἀνώτατος τοῦ λατρεύοντος αὐτὸν στρατοῦ ἡγεμῶν. Ἐνοεῖται, ὅτι ὁ Θεόφιλος ἀπέκρουσε μετ' ἀγανακτικῆς τὴν τοιαύτην συκοφαντικὴν ἀλλ' ἡ κακία κατὰ δυστυχίαν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἶναι ἐπιμονωτέρα τῆς ἀρετῆς περὶ τῆς ἐπιδιώξιν τῶν βουλευμάτων αὐτῆς. Ὅθεν ὑπεκίνησαν ἀρχαῖόν τινα τοῦ Μανουὴλ ὑπέρητην, ἥδη παρὰ τῷ βασιλεὶ οἰνοχοοῦντα, νὰ διαβεβαίωσιν τὸν ἄνδρα, ὅτι ὁ βασιλεὺς, πεισθεὶς εἰς τὰς διαβολὰς, κατὰ περὶ αὐτοῦ βουλευέται. Ὁ Μανουὴλ, ὅστις ἐγένετο τὴν

ἀγαθὴν τοῦ Θεοφίλου ψυχὴν, ἐγίνωσκεν ὁμοῦ καὶ τὰ ἀνεξάντλητα τῆς περὶ αὐτὸν ἐπικρατοῦσας μοχθηρίας καὶ πανουργίας μηχανήματα, ἐθεώρησε φρόνιμον νὰ δώσῃ τόπον τῇ ὀργῇ, καὶ, διὰ προσωινῆς ἀποδημίας, νὰ καταστήσῃ ποθητοτέρην μὲν τὴν ἐν τῇ αὐτῇ κλῆθον αὐτοῦ, ἀσφαλεστέραν δὲ τὴν ἐν αὐτῇ μέλλουσαν διατριβήν. Ὅθεν, ἐξελθὼν λάθρα τῆς πόλεως καὶ ἐπιβάς τῶν δημοσίων ταχυδρομικῶν ὀχημάτων, ἔλαβεν ἕως ἐπὶ τῶν συνόρων τῆς Συρίας. Ἐκεῖθεν δὲ ἀναγγέλλει εἰς τὸν Καλίφην, ὅτι, φεύγων τὴν ὀργὴν τοῦ ἰδίου βασιλέως, προσπίπτει εἰς τὸν μέγαν κυρίαρχον τῆς Ἀσίας, ἐν μόνον δὲν ἀναγκασθὴ νὰ μεταβάλλῃ πίστιν καὶ νὰ πολεμήσῃ πρὸς τὸν Θεόφιλον. Ὁ Μοτασσεμ, ὅστις ἐγίνωσκε τὴν ἀνδρείαν τοῦ Μανουὴλ, ἀρκεσθεὶς εἰς τὸ νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τοῦ ἀντιπάλου τοιοῦτον στρατηγὸν καὶ ἀναλογισάμενος ὅπόσον δύναται νὰ χρησιμεύσῃ αὐτῷ κατ' ἐχθρῶν ἄλλων, ἔσπευσε ν' ἀποδεχθῇ τοὺς προτεινομένους ὄρους καὶ μετὰ βασιλικῶν τιμῶν ἐδεξίωθη τὸν φυγάδα.

Μετ' ὀλίγον συνέβη εἰς Χορασάν κατὰ τῶν Ἀράβων ἀποστασία. Ὁ Μανουὴλ προτείνει εἰς τὸν Μοτασσεμ νὰ ἐπιτραπῇ αὐτῷ ἡ κατατρόπως τῶν ἐχθρῶν τούτων, καὶ ἐπὶ τούτῳ, νὰ μὴ δοθῇ εἰς αὐτὸν στρατὸς ἄλλος εἰμὴ μόνον οἱ παρὰ τοῖς Ἀραβῶν διατελοῦντες ἔλληνες αἰχμάλωτοι, ὑποσχεθεὶς, ὅτι οὐδεὶς αὐτῶν θέλει ὠφελῆθαι ἀπὸ τῆς περιστάσεως αὐτῆς ἵνα φύγῃ. Ἐπιτυχῶν δὲ τοιοῦτοτρόπως τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν ὁμογενῶν καὶ εὐκαιρίαν τοῦ νὰ ἐξακολουθήσωσι γυμναζόμενοι οὗτοι περὶ τὸν πόλεμον καὶ νὰ κατασταθῶσι ποτὲ χρησιμώτεροι εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα, ἐνίκησεν ἐπανειλημμένως καὶ ἐχείρωσε τελευταίον τοὺς στασιαστὰς ἐκείνους· εἰς δ' οὐ μικρὸν συνετέλεσε καὶ ἡ κατάπληξις αὐτῶν, διότι ἔτιον αἴφνης ἐνώπιόν των ἐχθροὺς, τῶν ὁποίων ἡ ἐνδυμασία καὶ ὁ ὀπισμὸς, καὶ ἡ γλῶσσα, καὶ ἡ τοῦ στρατοῦ ἐξήλλαγή, καὶ ὁ τρόπος τοῦ πολεμῆν ἦσαν ὅλως αὐτοῖς ἀγνωστοί. Δὲν περιωρίσθη δὲ ὁ Μανουὴλ εἰς τὴν κατατροπωσιν τῶν περὶ τὸν Ὀξὸν ποταμὸν καὶ τὴν Κασπίαν θάλασσαν ἐκείνων στασιαστῶν· ἀλλὰ ἀπῆλαξε τὰς χώρας ἐκείνας καὶ ἀπὸ πολλῶν ἀγρίων θηρίων, τὰ ὅποια, ἐμβαλόντα εἰς αὐτὰς ἀπὸ τῶν παρακειμένων ἐρήμων, πλείστην εἶχον ἐπαγάγει ζημίαν.

Ἐν τούτοις ὁ Θεόφιλος ἐθλίβετο διὰ τὴν στέρησιν τοῦ φίλου ἐκείνου, καὶ εὐεργέτου, καὶ συγγενοῦς, καὶ συμβούλου σοφωτάτου. Ὅθεν ἀπεφάσισε νὰ ἐπιτύχῃ ἐκ παντὸς τρόπου τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ· καὶ συνενοήθη περὶ τοῦ δυσχεροῦς αὐτοῦ πράγματος μετὰ τοῦ Ἰωάννου Γραμματικοῦ. Ἡ δυσκολία ἦτο πῶς νὰ φθάσῃ ἡ διαμνηστικὴ τοῦ βασιλέως εἰς τὸν Μανουὴλ, μὴ κινουμένης τῆς ὑπονοίας τῶν Ἀράβων. Ἀνετέθη δὲ τὸ ἔργον εἰς ἐπιτηδείον τινα μοναχόν, ὅστις, λαθῶν σχῆμα ἐπαίτου, μεταβαίνοντος, εἰς τὴν Ἰερουσαλήμ χάριν προσκυνήσεως, διήλθεν οὕτως ἀπατηρήτως ἅπασαν τὴν μικρὰν Ἀσίαν, μετέβη εἰς τὴν Συρίαν, καὶ, φθάσας εἰς Βαγδάτιον, ἐπλησίασε τὸν Μανουὴλ, ἐνεχείρισεν αὐτῷ τὴν τε χρυσοῦλλον ἐπι-

στολήν τοῦ αὐτοκράτορος καὶ, πρὸς πλείονα τῶν γραφομένων διαβεβαίωσιν, σταυρὸν τὸν ὅποιον ἐγίνωσκεν ὁ Μανουὴλ φερόμενον ὑπὸ τοῦ Θεοφίλου ὡς ἐγκόλιον. Ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἐπιστολῆς τοῦ βασιλέως ἐκείνου, τὸν ὅποιον οὐδέποτε εἶχε παύσει τοῦ νὰ θεωρῆ ὡς υἱόν, ἡ ἀνάμνησις τῶν οἰκείων, ἡ συνειδήσις τοῦ καθήκοντος, ἐκίνησαν εἰς δάκρυα τὸν Μανουὴλ. Ἠσθάνθη, ὅτι καιρὸς ἦτο νὰ καταλίπῃ τὴν ἐπισφαλῆ θέσιν εἰς ἣν εὕρισκετο· ἡ πρὸς τὸν Θεόφιλον πεποιθησις τοῦ οὐδέποτε εἶχεν ἐκλείψει· ἀλλ' ὁ πόθος τῆς πατρίδος, ὅστις τότε μάλιστα ἀποβαίνει ἰσχυρότερος ὅταν μακρυνθῶμεν ἀπὸ αὐτῆς, ἀνέβλυσεν ἤδη τοσοῦτον σφοδρὸς εἰς τὴν καρδίαν του, ὥστε ἐνόησεν, ὅτι, καὶ ἂν προσέκειτο νὰ γίνῃ ποτὲ θύμα βραδουργίας τιῶς, προτιμότερον ἦτο νὰ ἀποθάνῃ ἀδικούμενος ἐν τῇ οἰκείᾳ ἢ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ τιμώμενος. Ὁφελήθη λοιπὸν ἀπὸ τῆς πρὸς αὐτὸν εὐνοίας καὶ πίστεως τοῦ Καλίφου, διεκρίνωσεν ἤδη πρὸς αὐτὸν, ὅτι, ἂν καὶ ἐπιμένῃ μὴ θέλων νὰ πολεμήσῃ πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς, μαθὼν ὁμοῦς ὅτι οἱ προσωπικοὶ αὐτοῦ ἐχθροὶ, οἱ παρὰ τῷ Θεοφίλῳ αὐτὸν συκοφαντήσαντες, εὕρισκονται εἰς Καππαδοκίαν, παρακαλεῖ νὰ τῷ ἐπιτραπῇ στρατὸς τις, ἵνα, διὰ τῆς καταστροφῆς αὐτῶν, οὐ μόνον τὴν ἰδίαν ἐκδικήσῃ κορέσῃ, ἀλλὰ καὶ τῷ εὐεργέτῃ αὐτοῦ προσφέρῃ ἀξιολόγον ὑπηρεσίαν· καὶ διὰ νὰ καλύψῃ ἔτι μᾶλλον τὸ ἀληθὲς αὐτοῦ βούλευμα, πλείονα δὲ νὰ παράσχῃ εἰς τὸν Μοτασσεμ ἀσφάλειαν, προτείνει νὰ ἀνατεθῇ ἡ ἡγεμονία τῆς στρατείας ταύτης, εἰς αὐτὸν τὸν υἱὸν τοῦ Καλίφου, τὸν γέον Οὐατέκ. Ὁ Μοτασσεμ, μηδεμίαν λαβὼν ὑπόνοιαν, δέχεται τὰ προτεινόμενα. Ὁ δὲ Μανουὴλ, ἅμα φθάσας εἰς τὰ σύνορα τῆς μικρᾶς Ἀσίας, διαμνηστικὴν ἀπέστειλε εἰς τὸν στρατηγὸν Καππαδοκίας περὶ τοῦ ἀληθοῦς αὐτοῦ σκοποῦ, τὸν σημειοῖ τόπον τινὰ ὅπου ἐμελλε μετ' ὀλίγον νὰ φθάσῃ μόνος, ἀποχωρισθεὶς τοῦ λοιποῦ στρατοῦ, καὶ παραγγέλλει νὰ τοποθετήσῃ εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον ἀφανῶς πῶς στρατιωτικὴν μοῖραν ἱκανὴν νὰ τὴν φρουρήσῃ ἐν ἀνάγκῃ. Τῶντι, ἅμα πλησίασας εἰς τὸ ὀρισθὲν μέρος, διατάσσει νὰ κατασκηνώσῃ ὁ στρατὸς, αὐτὸς δὲ μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ Καλίφου, ἀναχωρεῖ ὡς ἐπὶ κυνήγιον. Γενόμενος δ' ἐγγὺς τῶν περιμενόντων αὐτὸν ὁμογενῶν, κατησπάσθη τὸν Οὐατέκ καὶ μετὰ δακρύων, «ἀπιθι,» τὸν εἶπεν, «ἀπιθι τέκνον, πρὸς τὸν πατέρα σου· ἐγὼ δὲ ἀπελεύσομαι πρὸς τὸν ἐμὸν βασιλέα καὶ κύριον.» Διασωθεὶς δ' ἐκεῖθεν εἰς τὴν βασιλεύουσαν, οὐ μόνον τὰς προτέρως ἀνέλαβε τιμὰς, ἀλλὰ καὶ μειζόνων ἔτι ἤξιώθη, ἀναγορευθεὶς μάλιστα καὶ δομῆστικὸς τῶν σχολῶν ἦτοι ἀρχηγὸς τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς.

Δὲν ἐκινδύνευσε δὲ ἀπὸ τοῦ φθόνου καὶ τῆς βραδουργίας τῶν αὐλικῶν ὁ Μανουὴλ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὁ Θεόφοβος, ὡς θέλομεν ἰδεῖ κατωτέρω, καὶ, πρὸς τούτου, ἕτερός τις ἀνὴρ, μνήμης ἄξιος, διότι ἡ περὶ τούτου ἱστορία συνδέεται μετὰ τὴν ἀπόπειραν τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοφίλου γενομένην πρὸς τὴν τῆς Σικελίας ἀνάκτησιν.

Τῆς νήσου ταύτης τὸ πλείστον κατεῖχετο ὑπὸ τῶν Ἀράβων ἀπὸ τῶν χρόνων Μιχαὴλ τοῦ Τραυλοῦ, τοῦ

πατρός τοῦ Θεοφίλου. Ἐπὶ τοῦ βασιλέως ἐκείνου, ἐν ἔτει 827, Εὐφύμιος τις, τουρμάρχης ὢν κατὰ τὴν Σικελίαν, ἀγαπήσας μοναχὴν τινα, ἀπήγαγεν αὐτήν. Οἱ δ' ἀδελφοὶ τῆς νέας, ἐλθόντες πρὸς τὸν Μιχαήλ, διηγήθησαν τὴν συμφορὰν τὴν ὅποιαν ἔπαθον, καὶ ὁ βασιλεὺς διέταξε τὸν στρατηγὸν τῆς νήσου νὰ ἐξετάσῃ τὸ πρᾶγμα, καὶ, ἂν ἔχεται ἀληθείας, νὰ ῥινοκοπήσῃ τὸν ἔνοχον, κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ νόμου. Ὁ Εὐφύμιος, μαθὼν τὴν ἐκδοθεῖσαν κατ' αὐτοῦ διαταγὴν παραλαμβάνει τὸ ὑπ' αὐτοῦ τεταγμένον στρατιωτικὸν σῶμα καὶ τινὰς ἄλλους τουρμάρχας, οἵτινες ἀπεφάσισαν νὰ ἀκολουθήσωσι τὴν τύχην του, καὶ, καταφυγῶν πρὸς τοὺς ἐν Τύνιδι Ἀγλαβίτας (σελ. 65), ὑπεσέθη εἰς τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν νὰ τῷ καθυποτάξῃ πᾶσαν τὴν Σικελίαν καὶ νὰ τῷ δώσῃ φόρους πολλοὺς, ἐὰν ὁ ἡγεμὼν οὗτος ἀναγνωρίσῃ τὸν φυγάδα, βασιλέα Ῥωμαίων καὶ παράσῃ εἰς αὐτὸν βοήθειάν τινα, πρὸς ἀρπαγὴν τοῦ ἀξιώματος τούτου. Οἱ Ἀραβες ἐδέχθησαν τὴν πρότασιν, καὶ, παρπρέμψαντες τὸν Εὐφύμιον μετὰ πλείων ἑκατῶν, καὶ μυρίων πεζῶν, καὶ ἑπτακοσίων ἵππέων, καταβάλλουσι τὰ Βυζαντινὰ τῆς νήσου στρατεύματα καὶ κυριεύουσι πολλὰς αὐτῆς πόλεις. Μετ' ὀλίγον δολοφονεῖται ὁ προδότης Εὐφύμιος ἐξωθεν τῶν Συρακουσῶν, ὑπὸ δύο Ἑλλήνων, ἀλλ' οἱ Ἀραβες ἐξακολουθοῦσι τοὺς πρὸς κατάκτησιν τῆς νήσου ἀγῶνας καὶ γίνονται τῶν κύριοι μεγάλου αὐτῆς μέρους, ὥστε ἕκτυτε μόναι αἱ Συρακοῦσαι, μετὰ ἀξιολόγου τινὸς περιοχῆς, ἀντιέχον ἔτι εἰς τοὺς ἀλλοφύλους, οἱ δὲ Βυζαντινοὶ, ἀπὸ τῆς μεγαλοπόλεως ταύτης ὀρμώμενοι, δὲν ἔπαυον, ἐπὶ τε τοῦ Μιχαήλ καὶ τοῦ Θεοφίλου, ἀναχαιτίζοντες τὴν ὀρμὴν τῶν Ἀράβων καὶ ἐνίοτε ἀφαιροῦντες ἀπὸ αὐτῶν μέρος τῆς κατακτηθείσης χώρας. Ἐπὶ Μιχαήλ Β', τοῦ Θεοφίλου, ἡ ἄμυνα ἀπέβη ἀσθενεστέρη, καὶ ἐπὶ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνα, ἐν ἔτει 880, διὰ τῆς ἀλώσεως τῶν Συρακουσῶν, ἀπώλεσαν οἱ Βυζαντινοὶ ἐξ ὀλοκλήρου τὴν νήσον.

Ἄλλ' ὁ Θεόφιλος, καὶ περ δεινῶς ὑπὸ τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ἀράβων περισπώμενος, ἐπεχείρησε καὶ τῆς Σικελίας τὴν ἀνάκτησιν, κατ' αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ ἔτος 815, καθ' ὃ συνέβη ὁ προσκετεθεὶς κατὰ τὴν Καππαδοκίαν ἀγῶν. Ἀνέβησε δὲ τὴν ἀρχηγίαν τῆς ἐκστρατείας εἰς Ἀρμένιον τινα νέον ὠραῖον τῷ εἶδει, καλούμενον Ἀλέξιον, ἐπικαλούμενον δὲ Μουσελέ. Οἱ Βυζαντινοὶ χρονογράφοι δὲν περιγράφουσι τὰ καθ' ἕκαστα τοῦ ἐπιχειρήματος τούτου· φαίνεται δὲ, ὅτι ἀπέβη λόγου ἄξιον, διότι ὁ Ἀλέξιος Μουσελὲ ἐτιμήθη μεγάλως ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, καὶ ἐκίνησε τὸν φθόνον τῶν αὐλικῶν. Ἄλλ' ὁ Θεόφιλος ἐτιμώρησε τὴν κακίαν τῶν ἀνθρώπων τούτων κατὰ τὸν συνήθη αὐτοῦ τρόπον, αὐξάνων δηλαδὴ τὴν πρὸς τὸν ἀδικούμενον ἐβνοίαν· ἀνέδειξε αὐτὸν πατρίκιον, ἀνθύπατον, ἔπειτα δὲ καὶ μάγιστρον. Καὶ οὐδ' εἰς τὰυτα ἠρέσθη, ἀλλὰ, συζεύξας αὐτὸν μετὰ τῆς νεωτέρας αὐτοῦ θυγατρὸς Μαρίας, ἀνηγόρευσε αὐτὸν Καίσαρα, καὶ, ἐπειδὴ υἱὸν δὲν εἶχε, παρέσχεον οὕτως αὐτῷ τὴν πιθανότητα τῆς εἰς τὸν θρόνον διαδοχῆς. Ἐντεῦθεν ἐκορυφώθη ἡ ζήλοτυπία τῶν ἄλλων μεγα-

στάνων, οἵτινες, πάντα λίθον ἤδη κινήσαντες πρὸς ὄλεθρον τοῦ Ἀλεξίου, τοσοῦτον ἐντέχνως κατεσκευάσιν τὴν συκοφαντίαν αὐτῶν καὶ τοσαῦτα διεκωδώνισαν, περὶ τοῦ ὅτι ὁ νέος ἐκεῖνος ἐπιβουλεύεται τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοφίλου καὶ ὅτι προσεχῶς πρόκειται τὸ ἄλλα νὰ κατακυριεύσῃ τὸ θῆτα, ὡς λέγει ἡ ἀνώνυμος χρονογραφία, ὥστε ὁ Θεόφιλος, καὶ τοι μὴ πειθόμενος, συνέλαβεν ὁμῶς ὑποοίας τινάς. Ὅθεν ἐθεώρησε φρόνιμον ν' ἀπομακρύνῃ ἐπὶ τινα χρόνον τὸν Μουσελέ, καὶ, διορίσας αὐτὸν στρατηγὸν καὶ δούκα τῆς Σικελίας, τὸν ἐπεμφεν αὐθις εἰς τὴν νῆσον ἐκείνην, διὰ νὰ συμπληρώσῃ τὴν ἀνάκτησιν ἢ τοῦλάχιστον νὰ διασώσῃ τὰ ἀνακτηθέντα ἐπ' ἐσχάτων. Ἄλλ' ἡ μοχθηρία τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἀλεξίου τὸν παρεκλόυθησε καὶ εἰς ταύτην τὴν ἀποδημίαν, καὶ ἐπὶ πέντε ὅλα ἔτη, δὲν ἔπαυσε νέας χιλκεύουσα συκοφαντίας. Σικελιωταὶ τινες παραπεισθέντες ἤλθον εἰς Κωνσταντινοῦπολιν καὶ ἀνήγγειλαν τῷ βασιλεῖ, ὅτι ὁ Ἀλέξιος, ἐπαναλαμβάνων τὸ ἐπιχειρήμα τοῦ Εὐφύμιου, συνεννοεῖται λάθρα μετὰ τῶν Σαρακηνῶν ἵνα σφετερισθῇ, τῇ ἐπικουρίᾳ αὐτῶν, τὴν ἀρχὴν. Κατὰ δυστυχίαν τοῦ Ἀλεξίου, ἡ σύζυγος αὐτοῦ Μαρία ἀπέθανεν ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ, ὁ δὲ βασιλεὺς ἐγέννησεν υἱόν, ὀνομασθέντα Μιχαήλ κατὰ τὸ τοῦ πάππου ὄνομα. Ὁ Θεόφιλος ἀπέδειξε μὲν τὴν ἀγάπην ἣν ἔτρεφε πρὸς τὴν θυγατέρα ἐκείνην, περιχρυσώσας πολυτελῶς τὴν λάρνακα ἐν ἣ κατετέθη τὸ λείψανον αὐτῆς, καὶ, διὰ λελαξευμένων ἐπ' αὐτῇ ἰάμβων, δούς προνόμιον ἀσυλίας τοῖς ἐφ' οἷος δῆποτε ἐγκλήμασιν ἀνθρώποις ἀλοῦσι καὶ προσφυγοῦσιν ἐκεῖ· ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου, ἐπειδὴ ἐρράγη οὕτω ὁ συγγενικὸς δεσμός, ὅστις συνῆπτεν αὐτὸν μετὰ τοῦ Ἀλεξίου καὶ ἡ τοῦ υἱοῦ γέννησις, ἀφαιρέσασα ἐκ μέσου πάσας τὰς περὶ κληρονομίας τοῦ θρόνου ἐλπίδας τοῦ Ἀλεξίου, ὁμοιολήθεις ἀνεδείκνυε τὰς ἀπιδιδόμενας εἰς τοῦτον ἐπιβουλὰς, ὁ Θεόφιλος ἐξώκειλεν εἰς μίαν τῶν ὀλίγων ἀδίκων πράξεων ὅσαι κατεσπίλωσαν τὸ ῥαγδαῖον μὲν καὶ οὐδὲν, ἀλλὰ τοσοῦτον ἄλλως διαυγὲς βεῦμα τῆς ζωῆς του. Διότι, πέμψας εἰς Σικελίαν τὸν ἀρχιεπίσκοπον Θεόδωρον, τὸν ἐπιλεγόμενον Κρίθινον, προσεκάλεσε τὸν Ἀλέξιον νὰ ἐπανεῖλθῃ εἰς Κωνσταντινοῦπολιν, ὑποσχεθεὶς αὐτῷ ἀσυλίαν, καὶ, εἰς ἀπόδειξιν τῶν λόγων, παραδούς τῷ ἀπεσταλμένῳ τὰ ἴδιον φυλακτόν. Ἄλλ' ἄμα πιστεύσαντος αὐτοῦ καὶ προσελθόντος, διέταξε νὰ μαστιγωθῇ ὡς ἀνάρτητος καὶ νὰ φυλακισθῇ, ἐδήμυσε δὲ τὰ κτήματα αὐτοῦ. Οἱ χρονογράφοι προσθέτουσι καὶ ἄλλο τι δεινότερον βεβαιοῦσιν ὅτι, ἐπελθόντος μετ' ὀλίγον τοῦ βασιλέως εἰς Βλαχέρνας, ὁ ἀρχιεπίσκοπος, ὅστις ἐδυσφόρει καὶ ἤσχαλλε διὰ τὴν παράβασιν ἐκείνην τῶν λόγων του, προλαβὼν ἔσθη ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, ἐνδεδυμένος τὴν ἱερατικὴν στολήν, καὶ ὅτε ὁ Θεόφιλος ἐπλησίασεν εἰς τὴν σωλέαν, ὁ Θεόδωρος ἀνέκραξε φωνῇ μεγάλην « ἔντεινε καὶ κτευσδοῦ καὶ βασίλευε· ἕνεκεν τίνος, ὦ βασιλεῦ; » ὁ δὲ βασιλεὺς, σεβασθεὶς τὴν παρισταμένην σύγκλητον, ἀπῆντησεν, « ἕνεκεν ἀληθείας καὶ πραότητος καὶ δικαιοσύνης »· ὁ δὲ, « καὶ ποῖα δικαιοσύνη ἐν σοί, ὅτι δούς ἐνυπό-

γραφον λόγον Ἀλεξίου δι' ἐμοῦ οὐκ ἐφύλαξας τοῦτον; Ὁ δὲ βασιλεὺς ὀργισθεὶς ἐξήγαγεν αὐτὸν βίαιως τοῦ θυσιαστηρίου καὶ πληγὰς ὄχι ὀλίγας ἐπιθείς, ἐξώρισεν. Τὸ διήγημα ὁμῶς φαίνεται ἀπίθανον ἀπὸ τῶν μετέπειτα ὑπὸ τῶν αὐτῶν χρονολογῶν ἱστορουμένων. Διότι λέγουσιν, ὅτι, παραγενόμενον μετ' οὐ πολὺ τοῦ βασιλεως ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, καὶ τοῦ Ἰωάννου Γραμματικοῦ, ὅστις ἦτο τότε πατριάρχης ἤδη, ἐλέγξαντος αὐτὸν, ὁ Θεόφιλος ἀνεκάλυπτον ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τὸν ἀρχιεπίσκοπον μετὰ παρακλήσεως καὶ ἐπειδὴ ὁ Θεόδωρος ἐθεώρησεν ἑαυτὸν ἀνάξιον τῆς ἱερωσύνης δι' ἧς ἐπαθεν, ὁ βασιλεὺς διώρισεν αὐτὸν οἰκονόμον τῆς μεγάλης ἐκκλησίας καὶ οὐδ' εἰς τοῦτο ἠρέσθη, ἀλλὰ καὶ τὸν Ἀλέξιον ἐκβαλὼν τῆς φυλακῆς, ἀπέδωκεν αὐτῷ τὴν περιουσίαν καὶ ἐν τιμῇ εἶχεν. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς, ὅστις ἀπὸ εὐτελοῦς καταστάσεως εἶχε προαχθῆ εἰς τὸ τοῦ Καίσαρος καὶ τὸ τοῦ γαμβροῦ τοῦ αυτοκράτορος ὑπατον ἀξίωμα, ἔπειτα δὲ ἐρίφηθη εἰς τὰ σκότη τῆς φυλακῆς, ἤδη, ἐπανελθὼν εἰς τὸν κόσμον, ἀνδιόσεν αὐτὸν, καὶ ἀπεφάσισε νὰ μὴ δεχθῆ τὴν ἀστατον ἐκείνην εὐνοίαν τῆς τύχης διὰ νὰ ἀποφύγῃ τοῦ λοιποῦ καὶ πᾶσαν καταδρομὴν. Ὅθεν, ἂν καὶ ὁ αυτοκράτωρ, καὶ πᾶσαν θύσαν τὴν ἀδικίαν τὴν ὁποίαν ἐπραξε, τὸν συναίσθανεὶς θερμῶς νὰ μείνῃ εἰς τὴν αὐλὴν καὶ ἠνέωξεν παρεκάλεισε θερμῶς νὰ μείνῃ εἰς τὴν αὐλὴν καὶ ἠνέωξεν εἰς αὐτὸν ἐκ νέου τὸν θησαυρὸν τῶν χαρισμάτων του, ὁ Ἀλέξιος ἀνεχώρησεν εἰς τὸ κατὰ τὴν Χρυσόπολιν βασιλικὸν μοναστήριον, τὸ ὁποῖον ἀφώρισεν αὐτῷ ὁ Θεόφιλος, προσθεὶς καὶ δύο ἕτερα, τὸ τοῦ Βυρσέως καὶ τὸ κατὰ τὴν Ἐλαίαν. Βραδύτερον δὲ ἐκτίσεν οὐτὸ κατὰ τὸν χωρίον ἐκείνου καὶ ἴδιον μοναστήριον, μακρὰν τοῦ χωρίου ἐκείνου καὶ ἴδιον μοναστήριον, ἐν ᾧ κατέλυσε τὸν βίον. Ἄδηλον δὲ εἶναι, ἐάν υἱὸς αὐτοῦ ἢ συγγενῆς ἦτο ὁ ἄλλος ἐκεῖνος Ἀλέξιος Μουσελῆ, ὅστις, Ἀρμένιος ὢν ἐπίσης τὸ γένος, ἐδοκίμασεν ἀλληλοδιαδόχως, ἐπὶ Κωνσταντινίου τοῦ Πορφυρογεννήτου, τὴν λαμπροτέραν ἄμα καὶ πικροτέραν τύχην. — Ἡ εὐλάβεια ἦν ἐδειξεν ὁ Θεόφιλος πρὸς τὸν πατριάρχην καθίστησιν ἀπίθανον τὴν ἀποδιδομένην αὐτῷ ὡς πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Θεόδωρον ἀγριότητα ἄλλ' ὁπωδήποτε, ἢ παρὰ πάντων ὁμολογημένη μετάνοια διὰ τὴν προσγενομένην εἰς τὸν Ἀλέξιον ἀδικίαν καὶ οἱ ἀγῶνες τοὺς ὁποίους κατέβαλεν ἵνα ἐπανορθώσῃ αὐτὴν μαρτυροῦσιν, ὅτι ἡ εὐγενὴς ἐκείνη ψυχὴ, ἂν καὶ ἐθολοῦτο ἐνίοτε ὑπὸ τῶν νεφῶν τῆς περιστοιχιζούσης αὐτὴν μοχθηρίας, τάχιστα ἀνελάμβανε τὴν φυσικὴν αὐτῆς λαμπρότητα.

Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ὁ Θεόφιλος ἠγωνίζετο εἰς τὰ πέρατα τῆς μικρᾶς Ἀσίας πρὸς τὸν Καλίφην τοῦ Βαγδατίου, ἀντεπάλαιε δὲ πρὸς τοὺς Ἀράβας τῆς Τύνιδος ἐν Σικελίᾳ, ἐφρόντιζε νὰ ἐξασφαλίσῃ καὶ ἀπὸ βορρᾶ τὰ σύνορα τοῦ κράτους, τὰ ὅποια ἀδιαλείπτως ἐκινδύνευον ἀπὸ τῶν ἀλλεπαλλήλων καταρρήκτων, ὅσους ἐξέχευεν εἰς τὴν ἀνατολικὴν Εὐρώπην ἡ μέση Ἀσία. Οἱ Πετοσενέγοι ἢ Πασινακίται, ἔθνος βάρβαρον καὶ ἄγνωστον μέχρι τότε, κατοικοῦν δὲ μετὰ τῶν ποταμῶν Ρᾶ (Βόλγα) καὶ Δάικος (Γαῖν), πολλαπλασιασθέντες, ἤρχισαν νὰ φαίνονται εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ταγκίδος καὶ

νὰ ἀπειλῶσι τὸν Κιμμέριον Βόσπορον, τὸν ὁποῖον κατεῖχον οἱ Χαζάροι, οἵτινες καὶ αὐτοὶ ἄλλοτε ἐξώρμησαν ἄγριοι ἀπὸ τῶν παραλίαν τῆς Κασπίας, ἀλλ' ἤδη εἰς εἰρηνικώτερας ὁπωςοῦν διετέλουν πρὸς τοὺς Βυζαντινοὺς σχέσεις, καὶ ἐπεμφαν τότε πρέσβεις εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐπικαλοῦμενοι τὴν ἐπικουρίαν τοῦ αυτοκράτορος κατὰ τοῦ νεωστὶ ἐκείνου ἀνατειλαντος ἔχθρου. Ὁ Θεόφιλος ἐνόμισε τὴν μάλλον ἀναγκαῖον νὰ μὴ κωφεύσῃ εἰς τὴν αἴτησιν ταύτην, ὅσα κατεῖχε καὶ αὐτὸς τὴν πόλιν Χερσῶνα ἐν τῷ Κιμμερίῳ Βόσπρω. Ὅθεν ἐπεμφεν αὐτόθι, μετὰ δυνάμεως ἰκανῆς, τὸν σπαθαροκανδιδάτον αὐτοῦ Πετρωνᾶν, τὸν ἐπονομαζόμενον Καματερὸν, ὅστις, ἀναπλεύσας τὸν Τανάϊν μέχρι τινός, ἐκτίσεν αὐτόθι, τῇ συμπράξει καὶ τῶν Χαζάρων, φρούριον ὄχυρόν, ὀνομασθὲν Σάρκελ, ὅπερ ἐστὶμαῖναι εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν βαρβάρων τούτων Λευκὸν οἰκημα καὶ αὐτόθι μὲν κατέλιπε φρούριον μόνιμον τριακοσίων Χαζάρων, ἐπανελθὼν δὲ εἰς Χερσῶνα, ἐγραψεν εἰς τὸν αυτοκράτορα, ὅτι ἀνάγκη νὰ κατασταθῆ καὶ εἰς τὴν πόλιν ταύτην, πρότερον ὑπὸ τῶν ἰδίων πολιτῶν διοικουμένην, στρατηγὸς Βυζαντινός· καὶ ὁ Θεόφιλος, ἐγκρίνας τὴν πρότασιν, διώρισεν αὐτὸν τοῦτον τὸν Καματερὸν στρατηγὸν Χερσῶνος, παγιάσας οὕτω πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο τὴν Βυζαντινὴν ἐξουσίαν.

Κατὰ δὲ τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ἀράβων ὁ Θεόφιλος, οὐ μόνον ἐκ τοῦ συστάδην, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ μάλης ἀγωνιζόμενος, ὑπεκίνησε, μετὰ τὴν κάθοδον τοῦ Μανουήλ, δεινὴν τινα ἐν Περσίᾳ στάσιν καὶ ἤδη θεωρῶν αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ ἐμφυλίου τούτου ἀγῶνος περιεσπασμένους, ἐπεχείρησε, τῷ 837, τὴν μεγαλητέραν καὶ εὐτυχέστεραν τῶν στρατειῶν αὐτοῦ. Διότι ἐμβάλλει τότε, μετ' ὀνδρῶν δεκακχιμυρίων, ἐντὸς τῆς Συρίας αὐτῆς, κείρων καὶ πορθῶν τὴν χώραν, προελαύνει μέχρι τοῦ Εὐφράτου, κυριεύει καὶ λεηλατεῖ τὴν πρωτεύουσαν τῆς Κομμαγενῆς, τὴν πατρίδα τοῦ Λουκιανοῦ, τὰ Σαμόσατα, κείμενα παρὰ τὴν δυτικὴν τοῦ ποταμοῦ ὄχθην, ἔπειτα δὲ πολιορκεῖ τὴν Σωζόπετραν, ἑτέραν τῆς Κομμαγενῆς πόλιν, ἐν ἣ εἶχε γεννηθῆ ὁ καλίφης. Ὁ Μοτασσεμ, θεωρῶν κινδυνεύουσαν τὴν πατρίδα αὐτοῦ καὶ μὴ δυνάμενος νὰ δράμῃ εἰς βοήθειάν τῆς, γράφει πρὸς τὸν Θεόφιλον, παρακαλῶν νὰ φεισθῆ πόλεως, ἣτις, καθ' ἑαυτὴν ἀσιμος οὔσα, δι' αὐτὸν ἦτο ἱερά. Ὁ Θεόφιλος δὲν ἦτο βεβαίως ἀνεπιτήδειος νὰ ἐκτιμῆσῃ καὶ νὰ σεβασθῆ τὸ αἶσθημα τὸ ὑπαγορευθῆναι εἰς τὸν καλίφην τὴν αἴτησιν ἐκείνην· ἀλλ' ὁ ἀγὼν δὲν ἦτο μετὰξὺ δύο ἀνθρώπων, ἐρίζοντων περὶ πολιτικοῦ τινος ἀπλῶς συμφέροντος, μὴ καταθλίβοντος τὰ ἀμοιβαία αἰσθήματα τῆς φιλανθρωπίας καὶ εὐπροσηγορίας· δὲν ἦτο οὐδὲ μετὰξὺ ἐθνῶν δύο, ἀλλὰ μετὰξὺ δύο ἀντιθέτων θεοσκευμάτων, μετὰξὺ ἀναμνήσεων ὀλεθρίων, καὶ προσδοκιῶν φρεσῶν, καὶ τιμῆς περιυβρισμένης, καὶ ἀπειλουμένης ὑπάρξεως ἦτο ἐνὶ λόγῳ, ὁ ἀγὼν μετὰξὺ αἰσθημάτων ἀσπόνδων καὶ ἀμειλίχων. Τούτου ἕνεκεν, ὁ Θεόφιλος δὲν ἐπήκουσε τῶν δεήσεων τοῦ καλίφου· ἐξεναντίας, ἐπιτηδεύμενος νὰ θλίψῃ πικρότερον τὸν ἀντίπαλον, δὲν περιωρίσθη εἰς τὸ νὰ ἐκπολιορκήσῃ τὴν Σωζόπετραν, ἀλλὰ

κατέβαλεν αὐτὴν εἰς ἔδαφος, καὶ ἔσφαξε μὲν τοὺς ἀνδρας, τὰς δὲ γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα ἐξηνδραπόδισεν. Ἐντεῦθεν δὲ προεχώρησε μέχρι τῆς παρά τὸν Τίγγριν ποταμὸν Μελιτηνῆς, καὶ, μέγαν ἐπαγαγὼν εἰς τοὺς Μωαμεθανοὺς ὄλεθρον, οὐκ ὀλίγους δὲ ἀνακομισάμενος αἰχμαλώτους, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν βασιλεύουσαν.

Ἀλλὰ τὸ κατόρθωμα τοῦτο ὑπῆρξε τὸ τελευταῖον εὐτυχές γεγονός τῶν ἀδιαλείπτων αὐτῶν ἀγώνων. ποικίλα ἐσωτερικὰ καὶ ἐξωτερικὰ ἀτυχήματα κατέβλησαν τὰ τελευταῖα τῆς βασιλείας τοῦ Θεοφίλου ἔτη ἐπήγαγον τὸν πρόωρον αὐτοῦ θάνατον καὶ νέαν προσήνεγκον ἀπόδειξιν, ὅτι ἡ εὐφυΐα καὶ ἡ ἀρετὴ ἀνδρὸς ἐνός δύναται μὲν νὰ παλαίῃ μέχρι τινὸς πρὸς τὴν πολιτικὴν καὶ θρησκευτικὴν διαίρεσιν, πρὸς τὴν διοικητικὴν καὶ οἰκονομικὴν παραλυσίαν, πρὸς τὰ ἀσυμμάτητα συστατικὰ στοιχεῖα, πρὸς τὴν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν ἐξαχρείωσιν ἔθνους ὅλου, ἀλλὰ δὲν δύναται ἐπιτέλους νὰ κατισχύσῃ τῆς πυκνῆς ἐκείνης τοσοῦτων συμφορῶν φάλαγγος.

Ὁ Θεόφιλος, ἐπανερχόμενος ἀπὸ τῆς τελευταίας αὐτοῦ ἐκστρατείας, εἶχε παραγγείλει τὸν Θεόφοβον νὰ ὀδηγήσῃ τὰ στρατηγούμενα ὑπ' αὐτοῦ Περσικὰ στρατεύματα εἰς τὴν ἐν Παφλαγωνίᾳ Σινώπην, ὅπου διέτριβον συνήθως ἐν καιρῷ πολεμικῆς ἀπραξίας, καὶ νὰ ἐπανέλθῃ αὐτὸς ἐν τάχει εἰς Κωνσταντινούπολιν. Οἱ ἐπίκουροι ἐκείνοι, τῶν ὁποίων τὸ πλῆθος εἶχε κατὰ μικρὸν συμποσωθῆ, ὡς προσέπομεν, εἰς τρισμυρίους ἀνδρας, ἀμα φθίσαντες εἰς Σινώπην, ἐστασίασαν. Ἐὰρ γὰρ, διότι καθυστερεῖ ἡ πληρωμὴ τῶν μισθῶν αὐτῶν; ἢ διότι, ἀκούοντες τοὺς ὁμογενεῖς ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγωνιζομένους, ἑαυτοὺς δὲ θεωροῦντες ἀπ' ἐκείνων κεχωρισμένους καὶ ἀποκεκλεισμένους, ἐνόησαν, ὅτι ὁ Βυζαντινὸς βασιλεὺς οὐδέποτε εἰλικρινῶς ἐμελέτησε τὴν ἀνόρθωσιν τοῦ Περσικοῦ κράτους, ἀλλὰ ἤθελε μόνον, διὰ προσκαιρῶν στάσεων, νὰ περισπᾷ τοὺς Ἀραβας, ὡς ἀπλοῦς δὲ μισοφοβόρους νὰ μεταχειρίζεται τοὺς καταφυγόντας πρὸς αὐτὸν Πέρσας, καὶ ἀπερτίσταν ἐπομένως, καταστήσαντες βασιλέα ἴδιον, νὰ ὀρμήσωσιν οἰκοθεν εἰς βοήθειαν τῶν ὁμοφύλων; Ὅπως δὴ ποτε, τὰ τάγματα ἐκείνα ἐστασίασαν καὶ ἀνεκλήρουζαν τὸν Θεόφοβον βασιλέα. Ὁ χρηστός ἀνὴρ ἀποποιεῖται τὴν τιμὴν ταύτην, ἀναμνησκόμενος εἰς αὐτοὺς τὰς εὐεργεσίας τοῦ Θεοφίλου, καὶ ὑποδεικνύει τὰς δεινάς τοῦ τολμήματος συνέπειας. Ἀλλ' αὐτὴ μάλιστα αὕτη ἡ ἀπειλὴ ἐξαγγιγνόμενος αὐτοὺς ἔτι μᾶλλον, φοβηθέντας, ὅτι, στασίασαντες ἄπαξ, οὐδεμίαν ἔχουσι νὰ ἐλπίσωσι συγγνώμην.

Ὅθεν ἐπιμένουσιν εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτῶν, καὶ τότε ὁ Θεόφοβος διαμηνύει εἰς τὸν βασιλέα τὰ ἐν Σινώπῃ γενόμενα, τὸν διαβεβαίει περὶ τῆς ἰδίας ἑαυτοῦ πίστεως, ἀλλὰ συγχρόνως τὸν ἐξηγεῖ, ὅτι ὁ μόνος τρόπος τοῦ νὰ παύσῃ τὸ κακόν, εἶναι τὸ νὰ δοθῇ ἀμνηστία εἰς τοὺς ἀμαρτήσαντας. Ὁ Θεόφιλος ἐπέισθη, ἐπέτρεψε συγγνώμην διὰ τὰ τελεσθέντα, καὶ ἡ στάσις ἐκείνη διελύθη. ἀλλὰ δύο ἐξ αὐτῆς προέκυψαν δυστυχήματα. Ὁ βασιλεὺς ἐθεώρησεν εὐλόγως ἀναγκαῖον νὰ μὴ διατηρήσῃ τοῦ λοιποῦ ἠνωμένα εἰς σῆμα ἐν τὰ τάγματα ἐκείνα, ἀλλὰ διέταξε νὰ διασπαρῶσιν

οἱ ἐπίκουροι οὗτοι εἰς τὰ διάφορα θέματα ἤτοι εἰς τὰς ἐπαρχίας τοῦ κράτους, ἀνά διςχιλίους εἰς ἐκάστην, καὶ νὰ συγχωνευθῶσι μετὰ τῶν ἄλλων στρατευμάτων. Ἐκ δὲ τούτου οἱ Πέρσαι, ἀποβαλόντες τὴν συνείδησιν τῆς ἐθνικότητος αὐτῶν, καὶ τὸ γενναῖον φρόνημα ὑπὲρ οὗ ἠγωνίζοντο, καὶ τὸν ἴδιον τρόπον τοῦ πολεμεῖν, πολὺ ὀλιγώτερον χρήσιμοι ἀπέβησαν εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς. Ἀφ' ἐτέρου, οἱ ἐχθροὶ τοῦ Θεοφίλου νέαν ἔλαβον πρόφασιν συκοφαντίας κατ' αὐτοῦ, κατορθώσαντες ἐπὶ τέλους βραδύτερον νὰ καταστρέψωσι τὸν γενναῖον ἐκείνον ἄνδρα.

Ταῦτα δὲ πάντα ἦσαν τόσῳ μᾶλλον δεινὰ, ὅσῳ ὁ καλῆς δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ λησμονήσῃ τὴν κατασκαφὴν τῆς Σωζοπέτρας, ὥστε ὁ πρὸς τοὺς Ἀραβας πόλεμος, ἐμελλε νὰ ἀποβῇ μετ' ὀλίγον ὑπέροτε πεισματώδης. Τῶντι εἰς αὐτὸ τὸ κατὰ πόδας ἔτος, ὁ Μοτασσεμ, καταβαλὼν τελευταῖον τὴν Περσικὴν στάσιν, ἀπεφάσισε νὰ ἐκδικηθῇ τὴν προσγενομένην αὐτῷ ἄβρην μὲ τρόπον ὅλως ἀνατολικόν, ἀποδίδων δηλαδὴ τὰ ἴσα εἰς τὸν Θεόφιλον καὶ καταστρέφων τὸ Ἀμόριον, ἐξ οὗ εἶλκε τὸ γένος ὁ τοῦ βασιλεως τούτου οἶκος, πόλιν κειμένην εἰς τὸ ἀνατολικώτατον τῆς Φρυγίας, παρὰ τὰ σύνορα τῆς Γαλιτίας, καὶ οὖσαν τότε τὴν μεγίστην, καὶ πολυανθρωποτάτην, καὶ πλουσιωτάτην τῆς μικρᾶς Ἀσίας. Ἐπὶ δὲ τούτῳ συνεκρότησε στρατὸν, οἶον, διὰ τὸ πλῆθος καὶ τὴν παρασκευὴν, οἱ καλῆσαι πρὸ καιροῦ δὲν εἶχον συγκροτήσει. διότι συνέκειτο ἐκ 220,000 ἀνδρῶν; ἐν οἷς, ἐάν πιστεύσωμεν τοὺς Ἀραβας χρονολόγους, ὑπῆρχον 130,000 ἵπποις ἢ στρατολογία ἐξετάθη εἰς τὴν Βαβυλωνίαν, τὴν Φοινικὴν, τὴν Κοίλιν Συρίαν, τὴν Παλαιστίνην, τὴν Αἴγυπτον, καὶ, πρὸς καταρτισμὸν τοῦ πλήθους τούτου, ἐδαπανήθησαν δεκακισμύρια λίτραί χρυσίου, τὰς ὁποίας ὁ Ἄγγλος ἱστορικὸς Γιββὼν λέγει ἰσοτίμους πρὸς τέσσαρα λιρῶν ἑκατομμύρια. Ἡ ἐκστρατεία ἐκείνη ἔλαβε χαρακτῆρα ἀληθοῦς σταυροφορίας, διότι ἐπὶ τῆς ἀσπίδος ἐκάστου στρατιώτου ἐπεγράφη ἡ λέξις Ἀμόριον. ὁ δὲ ὅλος στρατός, εἰς διάφορα διαιρεθεὶς σώματα, καὶ διὰ διαφόρων ἐμβολῶν παρόδων εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν, διετάχθη νὰ συγκεντρωθῇ εἰς Ταρσὸν τῆς Κιλικίας. Διὰ νὰ ἀναχαιτίσῃ τὸν χειμαρρὸν αὐτὸν, ὁ Θεόφιλος ἀντεπεξῆλθε μέχρι τοῦ Δορυλαίου, πόλεως τῆς Φρυγίας, τριῶν ἡμερῶν δρόμον ἀπεχούσης ἀπὸ τοῦ Ἀμορίου. Ἐνταῦθα πολλοὶ τὸν συνεβούλευσαν νὰ ἀποφύγῃ τὸν ἐκ τοῦ συστάδην ἀγῶνα πρὸς τοὺς Σαρακηνούς, καθὼ ἀσυγκρίτῳ τῆς λόγῳ πολυαριθμότερους ὄντας, καὶ νὰ ματαιώσῃ τὸν κύριον σκοπὸν τοῦ ἐπιχειρήματος αὐτῶν, μετοικίζων τοὺς ἐν Ἀμορίῳ ἀλλοχοῦ καὶ καταλείπων ἔρημον τὴν πόλιν. Ἀλλ' ὁ Θεόφιλος, ὅστις τί ἐστὶ δειλία δὲν ἐγνώριζεν, ἐπιβαλὼν σιωπὴν εἰς τὰς ἀγενεῖς ἐκείνας συμβουλάς, διέταξε νὰ παρασκευασθῇ ἡ πόλις εἰς ἀμυναν, διώρισεν φρούραρχον αὐτῆς ἕνα τῶν ἐπιφανεστέρων στρατηγῶν του, τὸν πατρίκιον Ἀέτιον, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ δύνάμιν ἀποχρῶσαν καὶ τοὺς ἀρίστους τοῦ στρατοῦ ἀξιωματικούς, ἐν οἷς καὶ τὸν γνωστὸν ἄδην εἰς ἡμᾶς Θεόδωρον τὸν Κρατερῆν. Ὁ καλῆς ἐντοῦτοις, συγκεντρώσας τὴν ὄλην αὐτοῦ δύνάμιν εἰς Ταρ-

σὸν, ἀπεφάσισε νὰ καταβάλῃ τὸν Θεόφιλον, πρὶν ἢ ἐπιχειρήσῃ τὴν πολιορκίαν· καὶ ἀποσπᾶσας ἐπὶ τούτῳ ἀπὸ τοῦ ὅλου στρατοῦ 50,000 ἀνδρῶν, ἐπεμφεν αὐτοὺς κατὰ τοῦ βασιλέως, λόγῳ μὲν τάξας ὑπὸ τὸν υἱὸν Οὐατέκ, ἔργῳ δὲ ἡγεμόνα αὐτῶν καταστήσας τὸν Τούρκον Ἀψίν, ὅστις, καλούμενος ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν χρονολογῶν Γουνδεῖ, ἦτο ὁ ὀνομαστότερος καὶ ἐπιτηδειότερος τῶν Μουσουλμάνων στρατηγῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ εἶχε πρὶ μικροῦ διακρέσει περὶ τὴν καταστολὴν τῆς Περσικῆς στάσεως. Τὸ πλεῖστον τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς ταύτης συνέκειτο ἀπὸ τῶν ὑποτελῶν τότε τῆς Ἀρξίν Ἀρμενίων, ἀλλὰ τὸ κράτιστον αὐτῆς μέρος ἀπετέλουσαν μύριοι Τούρκοι ὑπὸ τὸν πολυθρύλλητον ἐπ' ἀνδρείᾳ Ἐμίρην τῆς Μελιτηνῆς τεταγμένοι. Ὁ Οὐατέκ καὶ ὁ Ἀψίν, ἀφοῦ ἐκυρίευσαν τὴν Νύσσαν τῆς Καππαδοκίας καὶ τὴν ἐν Γαλατία Ἀγκυραν, ἦλθον καὶ ἐστρατοπέδευσαν κατὰ τὸν Δαζημόνα, εἰς αὐτὰς τὰς πύλας τῆς Φρυγίας.

Ὁ βασιλεὺς, πληροφορηθεὶς ὅτι ἐπέρχεται ἐπ' αὐτὸν μοῖρα ἀξιόλογος τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ, προεχώρησεν ἀμέσως μεθ' ὅλης τῆς δυνάμεως, τῆς ὁποίας τὸ κύριον μέρος ἀπετέλουσαν ἔτι οἱ μήπω διασπαρέντες Πέρσαι. Πλησιάζοντας δὲ εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν πολυλεμίων, ἀνέβη, μετὰ τῶν ἐπισημοτέρων ἀξιωματικῶν, εἰς λόφον τινα, ἵνα ἐπισκοπήσῃ ἐκεῖθεν τοὺς ἐχθροὺς, καὶ, πεισθεὶς ὅτι ἦσαν ἀνώτεροι τὸ πλῆθος, ἐσκέπητο περὶ τοῦ πρῆκτέου. Ὁ Θεόφοβος προέτεινε πάλιν νὰ ἐπιτεθῶσι διὰ νυκτὸς καὶ εἶχεν ἤδη σύμφωνον τὸν Μανουὴλ· ἄλλοι ὅμως ἀντέστησαν εἰς τὴν γνώμην ταύτην καὶ μετὰ τούτων συνετάχθη ὁ βασιλεὺς, ὅστις δὲν ἠγάπα, ὡς εἴπομεν, τὰς νυκτομαχίας. Ὅθεν τὴν ἐπιούσαν, ἅμα ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου, ἀρξαμένης τῆς μάχης, κατ' ἀρχὰς οἱ Βυζαντινοὶ ἠνάγκασαν τὸ πλεῖστον τοῦ Ἀραβικοῦ στρατοῦ νὰ τραπῇ εἰς φυγὴν. Ἄλλ' οἱ Τούρκοι, ἐπιμείναντες καὶ χρώμενοι τόξοις, τὰ ὅποια ἦσαν ὡς εἰ ἀκόντια ἰσχυρὰ, τσαυτὴν ἐπήτασαν φθορὰν εἰς τοὺς ἀτάκτως ὁπωςοῦν ἐπὶ τὴν καταδίωξιν ὀρμήσαντας ἀντιπάλους, ὥστε οὗτοι, μὴ δυνηθέντες ἐπὶ τέλους ν' ἀνδῆξωσιν εἰς τὴν φονικὴν ἐκείνην χάλαζαν, ἐκλίνον τὰ νῶτα, καταλιπόντες τὸν βασιλέα, μετὰ μόνων τῶν τῆς αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς καὶ τῶν Περσῶν, οἵτινες ἐνέμειναν ἀγωνιζόμενοι καὶ ἠθέλον βεβαίως καταστραφῆ ἅπαντες, ἐὰν δὲν ἐπήρχετο νῦξ καὶ συγχρόνως βροχὴ, ἥτις ἐποίησε χαλαρὰς τὰς νευρὰς τῶν Τούρκων καὶ κατέπαυσεν τὴν γρηλαρὰν τοῦ φοβεροῦ ἐκείνου αὐτῶν ὄπλου. Ὅθεν ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἠδυνήθησαν νὰ ἐκχωρήσωσιν εἰς τὸ στρατόπεδον, τὸ ὁποῖον εὗρον ἐγκαταλελειμμένον ὑπὸ τοῦ λοιποῦ στρατοῦ. Ἄλλ' ἐνταῦθα συνέβη ἕτερον δυστύχημα, τὸ ὁποῖον ἀποδεικνύει πόσον ἐπισφαλῆς εἶναι ἡ χρῆσις ξένων στρατευμάτων, ὅσα πιστὰ, ὅσα γενναῖα καὶ ἂν ᾧσιν. Ὁ Μανουὴλ, ἐπισκεπτόμενος τὴν νύκτα ἐκείνην τὰς φυλακὰς, ἤκουσεν ἢ ἐνόμισεν ὅτι ἤκουσε τοὺς Πέρσας βουλευομένους νὰ παραδώσωσι τὸν βασιλέα εἰς τοὺς Ἀραβίους καὶ νὰ συνδιαλλαγῶσι μετ' αὐτῶν ἐπὶ τῷ ὄρω τούτῳ. Τρέχει λοιπὸν ἐντρομος πρὸς τὸν Θεόφιλον καὶ ἰκετεύει αὐτὸν νὰ φύγῃ ἀνεπιβλήτως, μετὰ λογάδων τινῶν. Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς,

ὅστις πολὺ ὀλιγώτερον ἐφείδετο τῆς ἰδίας ζωῆς ἢ τῆς τοῦ ἄλλου στρατοῦ καὶ ἔβλεπεν ὅτι, ἐὰν τὸ λεγόμενον ἦτο ἀληθές, ἢ ἀναχώρησις τοῦ ἠθέλεν ἐκθέσει εἰς τὸν ἔσχατον κίνδυνον τὴν αὐτοκρατορικὴν φρουρὰν, δὲν ἠθέλησε νὰ φύγῃ, εἰπὼν « πῶς ἔσται τοῦ τοσοῦτου λαοῦ ἢ σωτηρία, ἐμοὶ προσμεινάντων; » Ὁ Μανουὴλ ἐπέμεινε λέγων, α σοὶ μόνον ἔστω, βασιλεῦ, τὸ σώζεσθαι ἐκ θεοῦ· οἱ τοὶ δὲ ταχέως τὰ κατ' αὐτοὺς διοικήσουσιν. » Ὁ Θεόφιλος ὁμοῦ δὲν ἐπέισθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τοὺς ἐδικοὺς του καὶ μόλις περὶ ὄρθρον ἀπῆλθεν εἰς Χιλιοκόκωμον, ὅπου εἶχε διασωθῆ ὁ ἄλλος στρατὸς καὶ ὅπου ἐφθασαν μετ' ὀλίγον ἢ τε βασιλικὴ φρουρὰ καὶ οἱ Πέρσαι. Οἱ πρῶτοι ἀπὸ τοῦ πεδίου τῆς μάχης τὴν προτεραίαν φυγόντες στρατηγεῖ, ὅτε εἶδον ἐπανερχόμενον τὸν βασιλέα, ἐλθόντες εἰς προὔπαντησίν του, ἀνέκραζαν ὅτι εἶναι ἀνάξιοι τοῦ ζῆν, ἀφοῦ κατέλιπον τὸν ἡγεμόνα ἐν τοιοῦτῳ κινδύνῳ, καὶ γυμνώσαντες τὰ ξίφη, κατέθεσαν αὐτὰ εἰς τοὺς πόδας του. Ὁ Θεόφιλος τοὺς παρεμύθησεν, εἰπὼν « εἰ ἐγὼ σέσωμαι ἐκ θεοῦ, σωθήσεσθε καὶ ὑμεῖς ἀγωνιζόμενοι κατὰ τῶν ἐχθρῶν. » Ἄλλ' ἦτο πρόδηλον, ὅτι στρατὸς, συγκείμενος ἀπὸ στοιχείων ἑτερογενῶν μεταξὺ τῶν ὁποίων τσαυτὴ ὑπῆρχεν ἀφορμὴ δυσπιστίας ἢ τοῦλάχιστον δυσμενείας· ἐτι δὲ, ἀναγκασθεὶς νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς ἐλαχίστην μοῖραν τῆς πολυαριθμοῦ ἐχθρικῆς δυνάμεως, δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ἐμποδίσῃ αὐτὴν ἀπὸ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ κυρίου σκοποῦ τῆς, ἥτοι ἀπὸ τῆς τοῦ Ἀμορίου πολιορκίας.

Τῶνόντι, ὁ καλιφης, ἅμα μαθὼν τὸ κατόρθωμα τοῦ υἱοῦ παραγγέλλει αὐτὸν νὰ ἐπέλθῃ εἰς τὸ Ἀμόριον, πρὸς ὃ ἐπορεύθη ἤδη καὶ αὐτὸς μετὰ τοῦ κυρίου στρατοῦ. Ἀμφότεροι δὲ φθάσαντες ἐκεῖ ἐν ἀρχῇ Αὐγούστου τοῦ 838 ἔτους, περιεχαρακώθησαν καὶ ἤρχισαν τὴν πολιορκίαν. Ἡ ἀμύχανία τοῦ Θεοφίλου ἦτο δεινοτάτη· ἔβλεπε τὸν τόπον τῆς γεννήσεως τῶν πατέρων του κινδυνεύοντα· ἔβλεπεν ἑαυτὸν ἀδυνατοῦντα πλέον νὰ δώσῃ αὐτῷ χεῖρα βοηθείας· καὶ, τὸ δεινότερον, ἠσθάνετο, ὅτι αὐτὸς, διὰ τῆς κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος ἐπιμονῆς του περὶ τὴν καταστροφὴν τῆς Σαζοπέτρας, προεκάλεσε τὴν ἀπειλουμένην συμφορὰν. Ὡ! τῆς παραδόξου τῶν ἡγεμόνων τύχης! Ἄν ἐν αὐτοῖς συγκεφαλαιουταὶ ἡ τιμὴ ἢ ἀπὸ τῶν κατορθωμάτων ἔθνους ὅλου προσγινομένη, ἐν αὐτοῖς ἀποκορυφουταὶ καὶ τὸ ὄνειδος τὸ ἀπὸ τῶν ἀτυχημάτων τοῦ ὅλου ἔθνους προσρχόμενον· ἂν ἡ εὐφροσύνη τὴν ὁποῖαν αἰσθάνονται ἕνεκα τῆς κοινῆς εὐπραγίας ἔχη πρὸς τὴν εὐφροσύνην ἐνὸς ἐκάστου τῶν κατ' ἰδίαν πολιτῶν, ἂν λόγον ἢ ἠδονὴν τοῦ ἀριστουργήσαντος ἀρχιτέκτονος πρὸς τὴν ἠδονὴν τῶν μυρίων ἐργατῶν, ὅσοι, διὰ τῆς ἀφανοῦς αὐτῶν ὑπουργίας, συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνέγερσιν τοῦ λαμπροῦ οἰκοδομήματος, τὸν αὐτὸν λόγον ἔχει καὶ ἡ θλίψις, παραβαλλομένη πρὸς τὴν ἕνεκα τῆς κοινῆς δυσπραγίας θλίψιν ἐνὸς ἐκάστου τῶν ἰδία πολιτῶν. Τὸ δὲ φοβερότερον, ὁ κατ' ἰδίαν ἄνθρωπος δύναται νὰ ἀποβλέψῃ ἀγέρωχος πρὸς τὴν δυσμενῆ τύχην καὶ ἀτάραχος νὰ ὑποστῇ τὰς πληγὰς αὐτῆς, διότι ἐπὶ τέλους δὲν ἔχει νὰ θυσιάσῃ εἰμὴ ἑαυτὸν, περὶ οὗ εἰς οὐδὲν ὀφείλει λόγον. Ὁ ἄρχων δὲν δύναται, διότι

ἀ-τὸ αὐτοῦ ἐξαρτᾶται ἡ σωτηρία μυριάδων ἀνθρώπων. Ὁ ἄρχων οφείλει νὰ ταπεινωθῇ ἐνώπιον τῆς τύχης, νὰ καθικετεύσῃ αὐτήν, νὰ ἐξευμενίσῃ αὐτήν, διότι αὐτὸς πολλάκις μόνος προεκάλεσε τὴν ὀργὴν τῆς, καὶ πολλάκις αὐτὸς μόνος δύναται νὰ κάμψῃ τὴν ὀργὴν ταύτην. Ὅποια εἰνυνοῦς ἀγανακτῆσεως καὶ αἰσχυρῆ σπαράττουσι τὰς ψυχὰς, τὰς εἰς τοιαύτας περιπετειὰς περιελθούσας! Ὅποια ἐναγώνιος μεταξὺ τοῦ κληθόντος καὶ τῆς ἀτομικῆς ἀξιοπρεπείας πάλῃ! ὁ ποῖαν δὲ φθορὰν δὲν πρέπει νὰ ἐπιφέρῃ ἀγωνία τοιαύτη εἰς τὰς κατατροχομένους ὑπ' αὐτῆς ἐκείνας καρδίαις! — Ὁ Θεόφιλος, ὑποχωρήσας μέχρι Δορυλαίου μετὰ τῶν εὐαριθμῶν, τῶν νενικημένων, τῶν ἐκλελυμένων αὐτοῦ ταγματῶν, ἐνόησεν, ὅτι ἄλλος τρόπος τοῦ νὰ σώσῃ τὸ Ἀμορίου δὲν τὸν μένει, εἰμὴ αἱ διαπραγματεύσεις· καὶ αὐτὸς ὁ κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος τοσοῦτον ἐπιμόνως ἀποκρούσας τὰς αἰτήσεις τοῦ Μοτασέμ, ἐπεμψεν ἤδη πρὸς τὸν καλίφην πρέσβει, καὶ δῶρα, καὶ αἰτήσεις περὶ δικλύσεως τῆς πολιορκίας. Ἄλλ' ὁ καλίφης ἐνεθυμῆτο τὴν ὕβριν, εἶχεν ὁμόσει ἐκδικήσῃ, καὶ, ἀπὸ ἐμυκτηρίσε, διεκωμώδησεν, ἐξουθένησε τὸν Θεόφιλον ἐνώπιον τῶν πρέσβεων του, ἀντὶ πάσης ἀπαντήσεως, ἐκράτησε τοὺς ἀποσταλέντας· εἰς τὸ στρατόπεδον, διὰ νὰ γίνωσιν αὐτόπαι καὶ μάρτυρες τῶν γινομένων.

Ἡ πολιορκία ἐν τούτοις ἀπέβη ὑπὲρ ποτε ὀξύτερη. Ὁ Ἀραβικὸς στρατὸς ὑποδιερέθη εἰς διάφορα σώματα, τὰ ὁποῖα, ἐξ ὑπαμοιβῆς ἀκαταπαύστως ἐπιτιθέμενα, ἐπρεπεν ἐπὶ τέλους νὰ δαμάσωσι τὰς δυνάμεις τοῦ εὐαριθμοῦ φρουρᾶς. Ἄλλ' ὁ Ἀέτιος ἦτο γενναῖος καὶ ἐπιτήδειος· ὁ στρατὸς ἐκ λογάδων ἀνδρῶν συγκεῖμενος καὶ ἀφωτισμένος εἰς αὐτὸν· ὁ ἀρχὼν, περὶ τῶν ὄλων· τὸ φρούριον ἔχυρον, φηθερὸν δὲ τὸ Ἑλληνικὸν πῦρ καὶ ἡ πολιορκητικὴ τῶν Ἀράβων τέχνη ὄχι μεγάλη. Ἡ πολιορκία αὕτη διήρκει ἤδη ἐπὶ ματαίῳ πενήτηντα ἡμέρας· ἐβδομήκοντα χιλιάδες ἐχθρῶν εἶχον πέσει πρὸ τῶν ἀκλονήτων ἐκείνων ἐπάλλεων· ἡ ἀθυμία τοῦ στρατοῦ, ὁ ἐπερχόμενος χειμῶν, καθίστων τὴν ὑποχώρησιν ἀπαραίτητον ἢ τύχη, ἡ τιμωρήσασα τὸν Θεόφιλον διὰ τὴν ἀγέρωχον αὐτοῦ ὑπερφίαν, ἐφαίνετο θέλουσα νὰ τηρήσῃ ἔσθην τὴν στάθμην καὶ νὰ ταπεινώτῃ τὸν Μοτασέμ διὰ τὴν οὐδὲν ἦττον αὐθάδῃ αὐτοῦ προπέτειαν, ὅτε ἡ αἰσχυρὰ προδοσία ἐνὸς ἀνθρώπου μετέβαλεν αὐτὸς καὶ ὀριστικῶς τὴν ὄψιν τῶν πραγμάτων. Εἰς τῶν κατοίκων, Βοῦδίτζης καλούμενος, λαβὼν δυσαρέσκειαν ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ, διεμήνυσεν εἰς τοὺς ἐχθροὺς, διὰ γράμματος προσαρτηθέντος ὑπ' αὐτοῦ εἰς θέλος, ὅτι εὐχερῶς δύναται νὰ γίνωσι κύριοι τῆς πόλεως, εἰάν ἐπέλωσιν εἰς τινὰς ἀσθενεστέρους τῶν λοιπῶν πύργους τοῦ τείχους, διακρινόμενους τῶν ἄλλων κατὰ τοῦτο, ὅτι ἄνωθεν μὲν αὐτῶν ἐφίσταται βούδιον λίθινον, ἔξωθεν δὲ λέων ἐκ μαρμαρίου, ὑπέσχετο δὲ νὰ παρσυρεθῇ καὶ αὐτὸς εἰς τὴν θέσιν ἐκείνην, ἵνα εὐκόλυνῃ τὴν εἰσόδον τῶν ἐχθρῶν. Τοῦτο καὶ ἐγένετο κατὰ τὴν ἀμέσως ἐπομένην νύκτα. Οἱ Σαρακηνοὶ, εἰσαχθέντες εἰς τὸ φρούριον διὰ τῆς προδοσίας ταύτης, ἐπήγαγον, ἐν τῇ πρώτῃ τῆς μαχίας αὐτῶν

παρρηροῦ, σφαγὴν φοβεράν, καὶ ποταμοὶ ἀληθεῖς αἱμάτων κατέκλυσαν τὴν δικτυχὴ πόλιν, ὅτε ὁ Μοτασέμ, θέλων νὰ διατηρήσῃ καὶ ζωντανὰ τινὰ μνημεῖα τοῦ κατορθώματος καὶ τῆς ἐκδικήσεως αὐτοῦ, διέταξε νὰ φεισθῶσι τῶν λοιπῶν κατοίκων καὶ ν' ἀπαγάγωσιν αὐτοὺς αἰχμαλώτους. Ἄλλὰ συγχρόνως διέταξε νὰ ἐβάλωσι πῦρ εἰς ἅπαντα τὰ κτίρια, καὶ ἐσσωρὸν ἐρεπίων μετέβαλε τὴν πόλιν ἐκείνην, ἥτις πρὶν μικροῦ ἦτο ἡ ἀκμαιοτέρα τῆς ὅλης μικρᾶς Ἀσίας, οὕτω δὲ συμπληρωθέντος τοῦ ἀτακτοῦ αὐτοῦ ὄρκου, καὶ τῆς ἐπὶ τῶν ἀσπίδων ἐπιγεγραμμένης ἀπειλῆς μὴ ψευθεῖσθαι, παρήγγειλε νὰ περιαγάγωσι τοὺς πρέσβεις τοῦ Θεοφίλου ἐπὶ τοῦ ἐλεεινοῦ αὐτοῦ νεκροταφείου, ἵνα ἴδωσιν αὐτοὺς ὀμνῶσιν τὴν γενομένην καταστροφὴν καὶ ἐρήμωσιν· καὶ ἔπειτα, καλέσας αὐτοὺς ἐνώπιόν του, τοὺς παρήγγειλε νὰ ὑπάγωσι νὰ εἰπωσιν εἰς τὸν κύριόν των, ὅτι θεωρεῖ ἐξωφλημένον τὸ χρέος τὸ ὅποιον εἶχεν ἀναλάβει πρὸς αὐτὸν δι' ὅσα οὗτος ἐπραξεν εἰς τὴν Σωζόπετραν.

Ἄλλὰ ἐμελλε ὁ μὲν ἄγριος νικητὴς νὰ κινδυνεύσῃ μετ' ὀλίγον, ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ τοῦ θριζύδιου του, τὸν ἐσχατον κίνδυνον καὶ νὰ διδαχθῇ (εἰάν ὁ ἀνθρωπος διδάσκειται τοῦτο) ὅποσον ἡ μεγίστη εὐπραγία συνορεύει μετὰ τὴν μεγίστην συμφορὰν, ὁ δὲ Θεόφιλος νὰ λάβῃ ἐσχάτην τινὰ, ἀλλ' ἐπιβουλον παραμυθίας ἀκτίνα, ἥτις, ὑπὲρ ποτε λαμπροτέρην ἀνὰδείξασα τὴν ἰσχυρὴν τῶν ἀνδρῶν τοὺς ὁποῖους ἀπώλεσε, βαρύτεραν ἔτι κατέστησε τὴν ἤδη τοσοῦτον βρειαν θλίψιν του. Τριάκοντα χιλιάδες αἰχμαλώτων, ἐν οἷς ἦτο ὁ στρατηγὸς Ἀέτιος καὶ ὁ Θεόδωρος Κρατερὸς, παρέπεμπον τὸν νικηφόρον Καλίφην, ἐπανερχόμενον εἰς τὴν πρωτεύουσαν αὐτοῦ, τὸ Βαγδάτιον. Ὁ Μωαμεθανικὸς στρατὸς διήρχετο μακρὰν, καὶ βαθεῖαν, καὶ αὐχμηρὰν τινὰ κοιλάδα, καὶ ὑπὸ δίψης ἀφορήτου εἰς ἐσχάτην περιέστη ἀμνηχανίαν καὶ ἐκλυσιν· οἱ δέσμοι αἰχμαλῶτοι ἐβασανίζοντο βεβαίως ἀπὸ τοῦ αὐχμοῦ ἐκείνου· τὸνλάχιστον ἐπίσης ὅσον καὶ οἱ περὶ αὐτοὺς φύλακες· ἀλλ' ἐβραζεν ἐν αὐτοῖς δίψα ἰσχυροτέρα τῆς φυσικῆς ἐκείνης, ἡ δίψα τῆς ἐλευθερίας, καὶ ὑπὸ ταύτης μὲν παροτρυνόμενοι, ἐνθαρρυνόμενοι δὲ ὑπὸ τῆς ἀθυμίας τῶν ἐχθρῶν, θραύουσι τὰ δεσμὰ αὐτῶν, ἀρπάζουσι τὰ ὄπλα ἀπὸ τὰς κεχαινωμένας τῶν Σαρακηνῶν χεῖρας, φονεύουσι μέγα αὐτῶν πλῆθος καὶ ἤθελον ἐπιτύχει τὴν ἀπελευθέρωσιν, εἰάν ὑπῆρχεν ἀναλογία τις μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν ἀπειραρίθμων ἀντιπάλων. Αἱ πυκναὶ ὄμως τοῦ Μωαμεθανικοῦ ἱππικοῦ φάλαγγες, θεωροῦσαι τὸν ἐσχατον κίνδυνον καὶ πᾶσαν καταβαλοῦσαι σπουδὴν, κατώρθωσαν τελευταίον νὰ περιζώτωσι, καὶ εἰς ἀληθῆ ἀγχόνην σπαθῶν καὶ βελῶν συμπίσαντες τοὺς ἀπλητισμένους ἐκείνους ἀνθρώπους, νὰ ἀφοπλίσωσιν αὐτοὺς. Οἱ ῥωμαλεώτεροι καὶ τολμηρότεροι ἐκ τῶν ἀδαμάστων τούτων αἰχμαλώτων, εἰς ἑξ-χιλιάδας συμποσούμενοι, ἐκαταομήθησαν παραυτίκα· οἱ δὲ λοιποὶ ἐδεσμεύθησαν αὐθις.

Ὁ Θεόφιλος ἐν τούτοις ἠγωνία οὐχὶ τὸσον διὰ τὴν τετελεσμένην ἤδη συμφορὰν τοῦ Ἀμορίου, ὅσον διὰ τὴν παρατεινομένην βᾶσαν τοσοῦτων γενναίων ἀνδρῶν καὶ, ἐλπίζων, ὅτι ὁ καλίφης, κορῆσας τὴν ἐκδί-

Περαϊδες Βαυαδεραι ητοι Ορχηστριαι.

κισίν του. θέλει φανῆ ὀλιγώτερον ἀμείλιχος, νέους ἐπεμψε πρὸς αὐτὸν πρέσβεις, προτεινάντας τὴν ἐπὶ ὑπερόγκαις λύτραις καὶ ἐπὶ τῇ ἀποδόσει ὄλων τῶν Ἀραβῶν αἰχμαλώτων, ἀπελευθέρωσιν τοῦ Ἀετίου καὶ τῶν συντρόφων του. Ἄλλ' ὁ Μοτασαῆμ εἶχεν ἀληθῶς ἐπιποθησιωθῆ ὑπὸ τῆς εὐτυχίας του· περιῦβρισε καὶ ἐνέπαιξε τοὺς πρέσβεις· ἀπήτησεν, ἐκτός τῶν Μωαμεθικῶν, τῶν εἰς χεῖρας τοῦ Θεοφίλου περιπεσόντων, νὰ τὸν παραδοθῆ καὶ ἡ καρδία τοῦ Πέρσου Νεζάρ, ὅστις, διατελέτας εἰς τῶν ἀρχηγῶν τῆς τελευταίας στάσεως, εἶχε καταφύγει εἰς τὸν βασιλέα ἐκεῖνον· ἀπήτησε νὰ τὸν παραδοθῆ ὁ Μανουήλ, τοῦ ὀπίου δὲν ἠδύνατο νὰ χωνεύτῃ τὸν φενακισμόν· καὶ ἐνόει μὲν, ὅτι ὁ ἀντίπαλός του δὲν ἦτο δυνατόν νὰ δεχθῆ ἀξιώσεις τοιαύτας χωρὶς νὰ ἀτιμᾷ ἑαυτὸν, ἀλλὰ, ὡς ἐν εἰσφορῶν νὰ ἀνοιξῆ εἰς τὰς ἐλπίδας του καὶ αὐτὴν τὴν πύλην τῆς ἀτιμίας, ἀποπέμπων τοὺς ἀπεσταλμένους, τοὺς εἶπεν, ὅτι τὰ χρήματα εἶναι ὀλίγα. Ἐτίθεινεν, ἐπρόσθεσεν, οἱ Θεσσαροὶ ἐκεῖνοι, τῶν ὁσίων τοσοῦτον λαμπρὸν δῶγμα μᾶς ἐδῶκεν ἡ ἄσματος τοῦ Ἰωάννου Γραμματικοῦ σας πρεσβεῖα; Ὁ βασιλεὺς σας διὰ νὰ ἀναλάβῃ τοσοῦτου; γενναίους αὐτοῦ ὑπηκόους, μὲ προτείνει χρήματα ὀλιγώτερα τῶν ὅσα ἄλλοτε κατεσπατάλευσε, διὰ νὰ εὐχριστήσῃ τὴν κενοδοξίαν του! Ἄς μάθῃ, ὅτι, καὶ ἂν ἤθελε μὲ στείλει δι' ἕνα ἕκαστον τῶν αἰχμαλώτων ὅσα λύτρα δι' ὄλους ὁμοῦ προκρίθῃ νὰ καταβάλλῃ, πάλιν δὲν ἤθελον δεχθῆ νὰ τοὺς ἀπελευθερώσω.

Ἡ ἐν Δαζημόνι ἦττα, ἡ κατασκαφὴ τοῦ Ἀμυρίου, ἡ σφαγὴ τῶν ἐξακισχιλίων γενναίων ἐκείνων ἀνδρῶν, ἡ καιρίως τρωθεῖσα φιλοτιμία, ἡ συναίσθησις τοῦ ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν τοῦ νὰ παραχθῆ τι πρὸς ἐπανάρθωσιν αὐτῆς, ὅλαι αἱ συμφοραὶ αὐταὶ διὰ τὰς ὁποίας οἱ ὑπήκοοι τοῦ Θεοφίλου, οἱ ἄλλοτε αὐτὸν τολμάκις νικηφόρον χαιρετίσαντες, ἀπέδωκαν ἤδη εἰς αὐτὸν τὸ ἀεὶ ποτε θλιβερόν, ἀλλ' εἰς ἡγεμόνα μάλιστα πικρότατον ἐπώνυμον τοῦ δυστυχοῦς, αἱ ὀχιουργίαι τῶν εἰκονολατρῶν, περὶ ὧν θέλομεν μετ' ὀλίγον ὀμιλήσει, καὶ εἴτινες δὲν ἐσυττέλλοντο νὰ ἀποδίδωσι τὰ ἀτυχήματα ἐκεῖνα εἰς τὴν θείαν δίκην, ὅλα ταῦτα εἶχον ἤδη κατασπαράξει τὴν εὐγενῆ ἐκείνην ψυχὴν· ἀλλ' ἡ ἰδέα τῶν βρασάνων ὅσας ἔπασχον οἱ συναγωνισταὶ αὐτοῦ, τοὺς ὁποίους ἐθεώρει ὡς σάρκα τῆς σαρκός του καὶ ὡς αἷμα τοῦ αἵματος, καὶ ἡ ἀδυναμία τοῦ νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ, ἐπήγαγον εἰς τὴν τοσοῦτον σπαρχθεῖσαν καρδίαν του, πληγὴν τελευταίαν, ἧτις, ἐπὶ τριετίαν βροσκήσασα, εἰς πρόωρον κατεβίβασαν αὐτὴν τάφον. Μετὰ τὴν πρώτην ἀγγελίαν τῆς ἀποτυχίας τῶν διαπραγματεύσεών του διήλθε πολλὰς ἡμέρας μονήρης καὶ ἄσιτος· ἡ φωνὴ συζύγου περιπαθῶς ἀγαπωμένης, αἱ περιποιήσεις θυγατέρων λατρευομένων δὲν ἴσχυον νὰ συγκινήσωσι πλέον τὰ ἀμαυρωθέντα αὐτοῦ αἰσθήματα· ἰδύνηρά φλόγῳσις κατεπυρπόλησε μετ' οὐ πολὺ τὰ ἐντόσθια τοῦ καὶ τὸ διὰ χιόνος κατεψυγμένον ὕδωρ, ἐν ᾧ καὶ μόνω εὗρισκε παραμυθίαν τινά, κῦξῆσεν ἐπιμᾶλλον τὸ κακόν.

(Ἀκολουθεῖ).

Ὁ ἄνθρωπος ἔχει παντοῦ καὶ πάντοτε τὰς αὐτὰς ἀνάγκας καὶ τὰς αὐτὰς ἡδονάς. Ὁ τοιοῦτος ἢ τοιοῦτος πολιτισμὸς τροπολογεῖ τοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους καθ' οὓς ἐκπληροῦνται αἱ ἀνάγκαι καὶ εὐχαριστοῦνται αἱ ἡδοναὶ αὐταί, ἀλλὰ παντοῦ καὶ πάντοτε αἱ ἐσωτερικαὶ αὐτῶν ἀφορμαὶ εἶναι αἱ αὐταί, τὰ ἐσωτερικὰ ἐλατήρια ὁμοιόμορφα. Παρατηρήσατε λ. χ. τοὺς Ἀσιανοὺς τοὺς καθημενους κύκλω τῆς εἰκονίζομένης ἐνταῦθα Βαυαδερᾶς καὶ θαυμάζοντας τὴν σκανδαλώδη ὁπωσῶν χάριν τῶν κινήματων τῆς. Κατὰ τί διαφέρουσιν οὗτοι ἀπὸ τῶν Παισινῶν, οἵτινες, κατὰ πᾶσαν ἐσπέραν, τρέχουσιν εἰς τὴν μεγάλην ὄπεραν, πολὺ μᾶλλον διὰ νὰ εὐσφάνωσι τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰς αἰσθήσεις αὐτῶν διὰ τῶν χειρονομιῶν καὶ ποδονομιῶν περιφήμου τινὸς ὀρχηστρίας, ὑπὸ ἐξήκοντα ἢ ὀγδοήκοντα ἄλλων ὑποδεδεστέρων δορυφορουμένης, ἢ διὰ νὰ τέρψωσι τὴν ἀκοὴν διὰ τῶν οὐρανίων μελωδημάτων τοῦ Μευερβέρου καὶ τοῦ Δονιζέτου; Ἀμφότεροι οἱ τοσοῦτον κατὰ τὰ ἄλλα διάφοροι οὗτοι λαοὶ καὶ πολιτισμοὶ κινοῦνται ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἀνάγκης τὴν ὁποίαν ἀπανταχοῦ ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται, τοῦ νὰ ἀποτρέψῃ ἐπὶ τινεὶς στιγμὰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τῶν μεριμνῶν τοῦ βίου καὶ ν' ἀποβλέψῃ εἰς ἀντικείμενα ἰλαρώτερα· ἀμφότεροι τὴν αὐτὴν εὐχαριστοῦσιν ἡδονὴν, ἢ ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται ἀπὸ τῶν καλῶν σχημάτων, τὰ ὁποία, ἐπὶ τοῦ προκειμένου, καὶ ἐν τῇ δύσει, καὶ ἐν τῇ ἀνατολῇ, δὲν παράγουσι βεβαίως τὰς πλατωνικωτέρας τῶν συγκινήσεων.

Ὁμολογοῦμεν, ὅτι, ὅσο παχυλώτερος εἶναι ὁ πολιτισμὸς, τόσο παχυλώτεροι εἶναι καὶ οἱ ἐξωτερικοὶ τῶν διαχύσεων τούτων τύποι. Εἰς τὴν Ἀνατολήν, ὁ χορὸς ἐκεῖνος ἀπολήγει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς ἀληθῆ ὄργια. Αἱ Βαυαδεραι, αἵτινες χορεύουσι πάντοτε ἀνὰ μία, γυμνήποδες, ὑπὸ τοῦ ἄσματος ἢ καὶ ἄλλων ὀργάνων συνοδευόμεναι, ἔχουσιν ἄμεσον μετὰ τῶν θεατῶν σχέσιν, καὶ ἀναμιγνύουσιν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐξάσκησιν τῆς τέχνης των μὲ τὸν ἀπροσδοκητότερον τρόπον. Ἀναπνῶσι λ. χ. διὰ μίαν εἰς τοὺς ὄμους; ἀνθρώπου, παντάπασι μὴ περιμένοντος τοιοῦτόν τι, καὶ ἴστανται ἐπ' αὐτοῦ ὄρθιαι, ἐξακολουθοῦσαι τὸ ἄσμα των καὶ καγγάζουσαι διὰ τὴν ἀπορίαν ἢ τὸν τρόπον αὐτοῦ ἢ προσφέρουσιν εἰς ἄλλον ποτήριον οἴνου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν τεθειμένου ἢ σφενδονίζουσιν εἰς ἄλλον ἄνθος, καὶ εἰς ἄλλον ἔλεγχῆν τινα, καὶ εἰς ἄλλον μειδίημα. Ἰπάρχουσι δὲ εἰδῆ χορῶν ἐτι δεινότερα. Ἡ ἐν τῇ εἰκόνι παριστανομένη Βαυαδερὰ προσεγγίζει ἤδη πολὺ, κατὰ τὸν ἱματισμόν, εἰς τὴν κατάστασιν τῆς προμήτορος ἡμῶν Εὐας· ἀλλὰ πρό τινων ἐτῶν, οἱ κάτοικοι τοῦ Τεχεράν, καταλιπόντες πᾶσαν ἄλλην ἐργασίαν καὶ πάντα δεύτερα θεωρήσαντες, ἐτρέπησαν ἐπὶ τὸν θαυμασμόν τοῦ χοροῦ τῆς Μελίσσης. Εἰς τὸν χορὸν τοῦτον, ἡ ὀρχηστρία παρίσταται δαιμονιώσα, ὡς εἰ δεδηγμένη ὑπὸ μελίσσης· ζητεῖ τὸ πονηρὸν ἔντομον εἰς ὅλας τὰς πτυχὰς τῶν ἐνδυμάτων τῆς, καὶ, δυσπιστοῦσα ἐπι-

μετά τὴν ἐπιμελῆ ταύτην καὶ μανικὴν ἔρευναν, ἀπὸβάλλει αὐτὰ τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου.

Τίποτε τοιοῦτον βεβαίως δὲν συμβαίνει εἰς τὴν Γαλλικὴν ὄπεραν οἱ θεαταὶ εἶναι ἐπιμελέστατα διακεχωρισμένοι ἀπὸ τῶν ὀρχηστριῶν καὶ ἐκτός ἀνοδύσεως τινός ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐνίοτε, ῥιπτομένης καὶ βλέμματος λαθραίου ἢ μειδιήματος, τὸ ὁποῖον δύνα-

νίσκος ὁ μέχρι τῶν γονάτων μόλις κατερχόμετος, συνδυαζόμενα μὲ τὰ ἐξίσια ἐκείνα ἄλματα καὶ τοὺς τολμηροὺς διαποδισμοὺς, δὲν δικαιολογοῦσι τὴν πρὸ κειροῦ γενομένην παρατήρησιν, ὅτι ὑπάρχουσι καλύμματα χεῖρα τῆς γυμνώσεως; Τούλάχιστον εἰμεθα πεπεισμένοι, ὅτι οὐδεὶς τῶν συζύγων ὅσοι συνθεύουσι τὰς συζύγους των, οὐδεὶς τῶν πατέρων ὅσοι

Περὶ τῆς Βανιάδρας ἢ τοῦ Ὀρφέως.

ται τυρὸν νὰ ἀπαιτήσῃ εἰς αὐτὴν, αἰθὴρ ὅλος φαίνεται διαχωρίζων τὸν ἀκτινοβόλον οὐρανὸν ἀπὸ τοῦ ἐπιγείου αὐτοῦ θαυμαστός. Προστούτος εἶναι ἀληθές, ὅτι ὁ ἱματισμὸς τῶν ὀρχηστριῶν ἐκείνων δὲν ἔχει τὴν ἀφέλειαν τῆς τελευταίας περιόδου τοῦ χοροῦ τῆς Μελίσης. Ἐν ἄλλ' ἄρα γε αἱ στεναὶ καὶ σαρκώχρονες περισκελίδες τῆς ὀπίσθιας φρονίας, καὶ ὁ λεπτὸς χιτῶν

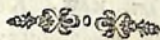
ἄγουσι τὰς θυγατέρας των εἰς τὰ θεάματα ταῦτα ἢ θελεν ἐπιτρέψει εἰς αὐτὰς νὰ παρασταθῶσι τοιοῦτοτρόπως ἱματισμένοι, οὐχὶ δημοσία, ἀπαγε! ἀλλ' οὐδ' ἐνώπιον τῶν οἰκείων καὶ φίλων, ἵνα τελέσωσι τινὰ τῶν ἀκροσφαλῶν ἐκείνων γυμνασμάτων. Καὶ ὁμως εἰ αὐτοὶ ἄθροιστοι τρέχουσι μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων, νὰ θαυμάσωσιν εἰς τὰ θεάτρα ὅ,τι ἤθελον ἀ-

μνηστήρες νὰ ὀμιλῶσι περὶ μουσικῆς, καὶ, προϊούσης τῆς πόσεως, ὁ Ἰπποκλείδης, ἐθουσιασθεὶς, διέταξε τὸν αὐλητὴν ν' αὐλήσῃ καὶ ἤρχισε νὰ χορεύῃ, καὶ ἐφαίνετο πολλὴν ἔχων περὶ τῆς τέχνης αὐτοῦ ὑπόληψιν. Ὁ Κλεισθένης, βλέπων ὅλα αὐτὰ, ἤρχισε νὰ ἀνυσυχῇ. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ὁ Ἰπποκλείδης, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ζαλιζόμενος, εἶπε νὰ φέρωσι τράπεζαν καὶ, κομισθεὶς τῆς τραπέζης, ἀνέβη ἐπ' αὐτῆς καὶ ἤρχισε νὰ χορεύῃ Λακωνικὰ σχηματικά· ἔπειτα δὲ ἄλλα ἄτικτὰ καὶ ἐπὶ τέλους, μὴ εὐχαριστούμενος εἰς ταῦτα, στηρίζας τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν τράπεζαν καὶ τινάζας τοὺς πόδας εἰς τὸν αἴρα, ἐχειρονόμησε τοῖς σκέλεσιν ἐξαισίως. Τότε ὁ Κλεισθένης, ὅστις ἐτι ἀπὸ τῶν πρώτων καὶ δευτέρων ὀρχήσεων εἶχε ψυχοανθῆ πρὸς τὸν μνηστῆρα τοῦτον καὶ εἶχεν ἀποφατίσει νὰ μεταβάλῃ ἐκλογὴν, ἀλλὰ κατεῖχε ἑαυτὸν, μὴ θέλων νὰ ἐκραγῆ, ἰδὼν ἤδη αὐτὸν χειρονομούντα τοῖς σκέλεσι, δὲν εἰμπόρεσε νὰ κρατηθῆ, καὶ, ἅ παρ' Ἰσιάνδρου, ἀνέκραξε μετ' ὀργῆς, ἀπορχήσατό γε μὴν τὸν γάμον, δηλαδὴ ἔχασε, φίλτατε, τὴν νύμφην, ἐξ αἰτίας τῆς μεγάλης περὶ τὸν χορὸν ἐπιτηδειότητος. Ὁ δὲ Ἰπποκλείδης ἀπήντησεν, « οὐ φροντίς Ἰπποκλείδης. » Ἡ ἱστορία δὲν ἀναφέρει, ἀν καὶ ἀφοῦ διελύθη ἡ μέθη του, τὴν αὐτὴν εἰς φιλόσοφον ἀδιαφορίαν.

Νεώταται πολιτειόγραφικαὶ περὶ τῆς Ἀρκτώας Ἀμερικῆς εἰδήσεις.

Αἱ ὁμοσπονδοὶ πολιτείας τῆς Ἀρκτώας Ἀμερικῆς ἐπιχειροῦσι, κατὰ πᾶσαν δεκαετίαν, τὴν ἀπαριθμῆσιν τῶν κατοίκων αὐτῶν, καὶ δαπανῶσι, πρὸς διεξαγωγὴν τῆς ἐργασίας ταύτης χρήματα οὐκ ὀλίγα. Εἰς τὴν ἀπαριθμῆσιν τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ 1850 ἔτους, τὴν πρὸ μικροῦ συμπληρωθεῖσαν καὶ δημοσιευθεῖσαν, ἐδαπανήθησαν ἑπτὰ ἑκατομύρια καὶ διακόσιαι πεντήκοντα χιλιάδες φράγκων, τοσοῦτον λόγου ἄξιός θεωροῦσι τὰς εἰδήσεις ταύτας. Τοῦτο μᾶς ἐνθύμισεν, ὅτι, φιλόπονος τις ἄνθρωπος παρ' ἡμῖν ἠθέλησε νὰ ἀναλάβῃ πρὸ τινος οἴκοθεν τὸν ἀγῶνα τοῦ νὰ συλλέξῃ πολιτειογραφικὰς εἰδήσεις περὶ τῶν διαφόρων τῆς Ἑλλάδος ἐπαρχιῶν, ἀλλὰ ἐνόμισε συγχρόνως ἀπαρκίτητον νὰ ζητήσῃ τὴν συνδρομὴν τοῦ τότε ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργοῦ ὄθεν, προσελθὼν ἐπὶ τούτῳ πρὸς αὐτὸν, τὸν ἐνεχείρησε τὴν ἀναφορὰν του καὶ τὸν εἶπεν, εἰς δύο λέξεις, τί περιέχει ἡ αἴτησις, πεποιθὼς, ὅτι πλείοτέρα ἀνάπτυξις περὶ ἐπιχειρήματος τοσοῦτον χρησίου καὶ αὐτοδικαιολογήτου εἶναι περιττή. Ἀλλὰ πᾶσον ἐξεπλάγη, ὅτε ὁ ὑπουργὸς τὸν ἠρώτησεν, εἰς τί εἰμπορεῖ νὰ χρησιμεύσῃ τὸ βιβλίον τὸ ὅποιον μελετᾷ νὰ ἐκδώσῃ! Ὁ λόγιος ἄνθρωπος ἐθεώρησε ματαίαν πᾶσαν εἰς τοιαύτην ἐρώτησιν ἀπάντησιν, καὶ ἀναλαβὼν τὴν αἴτησιν, χαιρετίσας καὶ φορέσας τὸν πῖλόν του, ἀπῆλθε, καταλιπὼν τὸν ὑπουργὸν ἀποροῦντα διὰ τὴν ἰδιοτροπίαν τοῦ ὑποβαλόντος τὴν πρότασιν ἐκείνην καὶ μέχρι

τῆς σήμερον βεβαίως ἀγνοοῦντα τίς ἢ ἐξ αὐτῆς ὠφέλεια. Τὸ καθ' ἡμᾶς δὲ, ἐπειδὴ φρονούμεν, ὅτι οἱ ἀναγνώσται τῆς Πανδώρας ὄχι μόνον τὰς περὶ Ἑλλάδος πολιτειογραφικὰς εἰδήσεις ἠθέλον θεωρῆσαι διδασκτικότητας, ἀλλὰ μετὰ πλείστης περιεργείας διεξέρχονται καὶ τὰς περὶ ξένων χωρῶν, μάλιστα χωρῶν, αἰτινες, οὐ πρὸ πολλοῦ ἀναλαβοῦσαι τὴν αὐτονομίαν, ὁσηῖέραι θαυμασίως προαίγονται, ἐνομίσαμεν καλὸν νὰ περιλάβωμεν ἐνταῦθα τὰ κεφαλαιώδη τὰ πορίσματα τῆς ἐπισήμου ἐλθεῖσως περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ὁμοσπόνδων πολιτειῶν τῆς ἀρκτώας Ἀμερικῆς.

Εἶναι γνωστὸν μετὰ πόσον παραδόξου ταχύτητος αὐξάνει ὁ πληθυσμὸς τῶν πολιτειῶν αὐτῶν, ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἀνέλαθον τὴν ἀνεξαρτησίαν. Ὁ πληθυσμὸς οὗτος, ὅστις, περὶ τὰ τέλη τῆς προηγουμένης ἑκατονταετηρίδος μόλις συνέκειτο ἐκ 2,000,000 ψυχῶν, ἐν ἔτει 1820 συνεποσοῦτο ἤδη εἰς 10,050,000· ἐν ἔτει 1830, εἰς 13,243,407· ἐν ἔτει 1840, εἰς 17,069,453· καὶ τῇ 1 Ἰουνίου 1850, ὅτε ἐγένετο ἡ προκειμένη τελευταία ἀπαριθμησις, εἰς 23,346,301. Εἶναι δὲ καὶ τοῦτο μάλιστα λόγου ἄξιον, ὅτι ἡ αὐξήσις αὕτη, προϊόντος χρόνου, ἀποβαίνει ὀραγδαίωτερα, οὐχὶ ἀσθενεστέρα. Ἰδίως δὲ ἡ ἀναλογία τῆς ἐπιδόσεως, ἀπὸ τῆς 1 Ἰουνίου 1840 μέχρι τῆς 1 Ἰουνίου 1850, εἶναι πολὺ μεγαλητέρα ὅλων τῶν προηγουμένων δεκαετηρίδων, ἐκτὸς τῆς ἀπὸ τοῦ 1800—1810 μεσολαβησάσης· διότι εἰς μὲν τὴν τελευταίαν ταύτην περιόδον, ὁ πληθυσμὸς πῦξσε κατὰ 36 καὶ 45/100 τοῖς ἑκατὸν, ἀπὸ δὲ τοῦ 1840 μέχρι τοῦ 1850, κατὰ 36 καὶ 1/4 τοῖς ἑκατὸν. Ἡ δὲ δεκαετής αὕτη ἀναλογία, εἰς ἐτησίαν ἀναγομένη, δίδει κατὰ μέσον τὸν ὅρον 4 περίπου τοῖς ἑκατὸν, ἤτοι ὀκτάκις ἢ ἐννεάκις πλείοτερα ἢ εἰς τὴν Γαλιαν. Εἶναι ἀληθές ὅτι εἰς τὴν Γαλιαν ὁ πληθυσμὸς αὐξάνει βραδύτερον ἢ οὐ μόνον ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἐν Ῥωσίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν Αὐστρίᾳ καὶ ἐν Πρωσίᾳ.

Οὐδὲν ἦττον πιθανώτατον εἶναι, ὅτι, ἐντὸς τρισαράκοντα ἑναυτῶν, ὁ πληθυσμὸς τῶν ὁμοσπόνδων πολιτειῶν τῆς ἀρκτώας Ἀμερικῆς θέλει ὑπερτερῆσαι τὸν ὅλον τῆς δυτικῆς Εὐρώπης πληθυσμὸν, ἐὰν περιορίσωμεν ταύτην εἰς τὴν Ἀγγλίαν, Γαλιαν, Βελγικὴν, Ὀλλανδίαν καὶ Ἰβηρικὴν Χερσόνησον, διότι ὁ πληθυσμὸς εἶναι ἀκόμη ἀραιώτατος εἰς τὰς πολιτείας ἐκεῖνας. Ἡ ὅλη τῆς Ἀμερικανικῆς ἐπικρατείας ἐπιφάνεια, ἢ ἤδη ἀπὸ μιᾶς θαλάσσης μέχρι τῆς ἄλλης ἐξοπλουμένη, σύγκειται 1) ἀπὸ 31 πολιτειῶν, 2) ἀπὸ χωρῶν ὀργανισμένων μὲν, μὴ ἀποτελουσῶν ὅμως ἐτι ἰδίας πολιτείας, ἀλλ' ἐξαρτωμένων ἀπὸ τῆς κεντρικῆς ὁμοσπονδικῆς κυβερνήσεως 3) ἀπὸ χωρῶν ἐρήμων καὶ ἀνοργανίστων ὁ μέσος ὅρος λοιπὸν τῶν κατοίκων εἰς τὰς 31 πολιτείας εἶναι 15½ κατὰ πᾶν τετραγωνικὸν μίλιον, ἤτοι 6 κατὰ πᾶν τετραγωνικὸν χιλιόμετρον· ὁ δὲ μέσος ὅρος τῆς ὅλης ἐπικρατείας, περιλαμβανομένης δηλαδὴ οὐ μόνον τῶν πολιτειῶν καὶ τῶν ὀργανισμένων χωρῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐρήμων καὶ ἀνοργανίστων, καταβαίνει εἰς 7 καὶ 1/5 κατὰ πᾶν τετραγωνικὸν μίλιον, ἤτοι ὀλιγώτερον τῶν 3 κατὰ πᾶν τετραγωνικὸν χιλιόμετρον· ἐνῶ εἰς τὴν

Γαλλίαν ὁ μίσος ὄρος ἀναβαίνει εἰς 68 κατὰ πᾶν τετραγωνικόν χιλιόμετρον· καὶ εἶναι μὲν εἰς τὴν Ἰθρηκὴν Χερσονήσον ὁ πληθυσμὸς κατὰ τὸ ἡμισυ ἀραιότερος τοῦ Γαλλικοῦ, ἀλλ' εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Ὀλλανδίαν καὶ τὸ Βέλγιον εἶναι πυκνότερος, εἰς Βέλγιον μάλιστα κατὰ διπλάσιον καὶ ἐπέκεινα λόγον ἢ ἐν Γαλλίᾳ.

Ἐκ τῶν 23,246,301 κατοίκων τῆς Ἀμερικανικῆς ἐκείνη· ἐπικρατείας, μέλανες ἢ ὑπομέλανες δὲν εἶναι εἰμὴ 3,612,899, οἱ λοιποὶ ὅλοι εἶναι λευκοί. Εἶναι δὲ περιεργότατον τοῦτο, ὅτι οἱ λευκοὶ πολλαπλασιάζονται πολὺ ταχύτερον ἢ οἱ μελάγχροες· κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετηρίδα, 1840—1850, οἱ λευκοὶ ἐπολλαπλασιάσθησαν κατὰ λόγον τῶν 38 τοῖς 100· οἱ δὲ μελάγχροες μόνον κατὰ λόγον τῶν 26 τοῖς 100. Βίναί ἀληθῆς, ὅτι ἡ ἐξ Εὐρώπης ἐποίκη εἰς προστίθει τὴν σήμερον ἀξιόλογον ποσὸν εἰς τὴν φυσικὴν γονοποιάν τῆς λευκῆς φυλῆς, διότι, κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετηρίδα, ὑπολογίζεται, ὅτι ἐπώκησαν εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν ἐπικράτειαν 1,542,850 Εὐρωπαϊοί. Ἀλλ' ὅπως ἴδωμεν, ἡ ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ ταύτῃ ὑπεροχὴ τῆς λευκῆς φυλῆς εἶναι ἀναμφισβήτητος, αὐξάνουσα καὶ ἀριθμητικῶς καθ' ἐλάχιστην, διότι, τῷ 1790, ὑπῆρχον αὐτοῖσι 420 λευκοὶ πρὸς 100 μέλανας ἢ ὑπομέλανας, ἤδη δὲ ἡ ἀναλογία αὕτη εἶναι ὡς 526 πρὸς 100.

Ἐκ τῶν 3,612,899 μελάων ἐκείνων ἢ ὑπομελάωνων, τὰ ἐπτὰ ὄγδοα εἶναι δούλοι, καὶ μόνον 428,637 ἐλεύθεροι· ἀλλ' οὐδὲν ἦτον ἡ δουλεία θέλει βασιμὴν ἐξαλειφθῆ εἰς τὴν βόρειον Ἀμερικὴν. Αἱ πολιτείας ὅσαι δὲν ἔχουσι δούλους ἐπιζητοῦσι τὴν κατάργησιν τῆς λύμης ταύτης, αἱ δὲ πολιτείας αὗται εἶναι καὶ καθ' ἐκάστην ἀποβαίνουσι ἰσχυρότεροι τῶν πολιτειῶν ὅσαι ἔχουσι δούλους. Καὶ μὲν εἰς τὰς ἐξ βορειοτέρας παρὰ τὴν Ἀτλαντικὴν πολιτείας, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν λεγομένην Νέαν Ἀγγλίαν, ἀπασι δ' εἰσὶν ἐλεύθεροι καὶ θερμόταται τῆς δουλείας ἀντίπαλοι, ὁ πληθυσμὸς δὲν αὐξήσῃ, ἐν τῇ τελευταίᾳ δεκαετηρίδι, εἰμὴ κατὰ 22 τοῖς ἑκατόν· ἀλλ' εἰς τὰς τρεῖς πολιτείας τῆς μέσης Ἀτλαντικῆς παραλλίας, τὴν τοῦ Νέου Ἐξοράκου, τῆς νέας Ἰερσέυος καὶ τῆς Πενσυλουανίας, αἵτινες περιλαμβάνουσι τὸ τέταρτον τοῦ ὅλου τῆς Ἀμερικανικῆς ἐπικρατείας πληθυσμοῦ, ἡ αὐξήσις αὐτοῦ, ἐν τῇ αὐτῇ πορίῳ, ἐγένετο κατὰ λόγον τῶν 30 τοῖς ἑκατόν, ἐνῶ εἰς ὅλας τὰς σωματοτρόφους πολιτείας τῆς μεσημβρινῆς Ἀτλαντικῆς παραλλίας, ἡ αὐξήσις τῶν κατοίκων δὲν ὑπερέβη τὰ 19 τοῖς ἑκατόν. Ἐάν δὲ ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς παραλλίας ταύτης μεταβῶμεν εἰς τὰς δυτικὰς χώρας, εὐρίσκωμεν, ὅτι, εἰς μὲν τὰς ἐλευθέρας πολιτείας ὁ πολλαπλασιασμὸς ὑπῆρξε κατὰ 59 τοῖς ἑκατόν, εἰς δὲ τὰς σωματοτρόφους, μόνον κατὰ 48· ἢ δ' ἐπὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ Καλιφορνία, ἡ μὴ ἔχουσα δούλους, προάγεται ὁσημέραι γιγαντιαίως βήμασι. Παρεκτός τούτου, αἱ πιθανότητες πρὸς ἴδρυσιν νέων ἐλευθέρων πολιτειῶν εἶναι πολὺ μεγαλῦτεραι ἢ αἱ πιθανότητες πρὸς ἴδρυσιν σωματοτρόφων. Τελευταίον ἡ ἰσοσταθμία ἦτις ἐσώζετο μέχρις ἐσχά-

τως περὶ τὴν ἐν τῇ ὀμοσπονδικῇ Γερουσίᾳ ἀντιπροσώπευσιν ἑκατέρας τῆς τάξεως τῶν πολιτειῶν ἐξέλιπεν ἤδη καὶ ὑπερίσχυσαν αἱ ἐλεύθεραι πολιτείας.

Θαυμαστὴ δὲ μάλιστα εἶναι ἡ αὐξήσις τοῦ ἀστυκοῦ πληθυσμοῦ. Τὸ ἀληθῶς σφριγῶν καὶ σφαδάζον ἐκεῖνο ἔθνος προσέβη καὶ κατὰ τοῦτο μὲ ταχύτητα ἀνήκουστον εἰς τὰ χρονικά τῆς ἱστορίας. Τῷ 1790, δὲν ὑπῆρχον εἰς ἅπασαν τὴν χώραν εἰμὴ τρεῖς πόλεις ἔχουσαι ὑπὲρ τὰς 20,000 κατοίκων, καὶ ἐξ αὐτῶν ἡ τότε πρωτεύουσα Φιλαδέλφεια δὲν εἶχεν εἰμὴ 43,000. Σήμερον ὑπάρχουσι ἐν τῇ ὀμοσπονδίᾳ ἑπτὰ πόλεις τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι ὑπερβαίνουσι τὰς 100,000· καὶ ἐκ τούτων τὸ Νέον Ἐξοράκον περιλαμβάνει 650,000, καθ' ἅπασαν δὲ τὴν Εὐρώπην μόνον τὸ Λονδίον καὶ οἱ Παρίσιοι ὑπερτεροῦσιν αὐτοῦ. Αἱ δεκατέσσαρες πολυανθρωπότεραι πόλεις τοῦ Αὐστριακοῦ κράτους περιλαμβάνουσι ἐν ὅλοις, 1,372,000 ψυχάς· εἰς δὲ τὰς δεκατέσσαρας κυριώτερας ἐστίας τῆς Ἀμερικανικῆς ὀμοσπονδίας συναγελάζονται ἤδη περὶ τὰ 2 ἑκατομμύρια. Ἡ γιγαντώδης αὕτη αὐξήσις τοῦ ἀστυκοῦ πληθυσμοῦ θέλει ἐπιφέρει πιθανώτατα, τοῦ καιροῦ προέχοντος, σπουδαία πολιτικὰ ἀποτελέσματα. Ἡ ἀπόλυτος δημοκρατία δύναται νὰ συντηρηθῆ εἰς χώραν ἀρκίως κατανημένην, ἐν ᾗ ἡ γεωργία, κυριώτατη οὕτα τῶν κατοίκων ἐνασχόλησις, διατηρεῖ τὴν ἀπλότητα τῶν ἠθῶν· ἀλλ' εἶναι σφόδρα χιμψόβουλον ἂν εἰμπορῆ ἐπὶ πολὺν χρόνον νὰ ἰσχύσῃ εἰλικρινῶς εἰς χώρας ἐν αἷς ὑπάρχουσι πολλαὶ μεγάλαι πόλεις καὶ ἐπομένως πολυπραγμοσύνη καὶ πολυτέλειαι βίου. Τὰ δύο ταῦτα προσόντα τοῦ πολιτισμοῦ εἶναι βεβαίως ἀπαραίτητα εἰς τὴν μεγάλην αὐτοῦ ἐπίδοσιν, ἀλλὰ, κατὰ δυστυχίαν, μέχρι τοῦδε τοῦλάχιστον, ἀείποτε συνεπειρήγαγον καὶ τὴν ἠθικὴν διαφθορὰν μιᾶς μοίρας τῶν κατοίκων· ἢ δ' ἠθικὴ αὕτη διαφθορὰ εἶναι ἀσυμβίβαστος μὲ τὴν ἀπεριόριστον ἐλευθερίαν πάντων, δι' ἧς μάλιστα χαρακτηρίζεται ἡ ἀπόλυτος δημοκρατία.

Εἶπομεν, ὅτι ἡ ἀπκριθμῆσις τοῦ κατὰ τὸ 1850 ἔτος Ἀμερικανικοῦ πληθυσμοῦ ἀπέβη δαπανηροτάτη· τοῦτο ὅμως διότι ἡ ἐργασία δὲν περιωρίσθη εἰς τὴν ἐξοκρίβωσιν τοῦ πλῆθους τῶν κατοίκων, ἀλλὰ καὶ ἄλλων πολλῶν πολιτειογραφικῶν γεγονότων, περιεργισίων, ἐξ ὧν σημειοῦμεν ἐνταῦθα τινάς. Τὸ καλλιεργούμενον μέρος τῆς χώρας συμποσοῦται εἰς 45 ἑκατομμύρια μωριόμετρων (hectares), ποσὸν ἴσον, παρὰ ἐν ὄγδοον, μὲ τὴν ὅλην ἐπιφάνειαν καὶ καλλιερρησίμου αὐτῆς μέρους· ἀλλὰ τὸ ποσὸν ἐκεῖνο δὲν εἶναι εἰμὴ τὸ δέκατον ὄγδοον τῆς ὅλης ἐπιφανείας τοῦ Ἀμερικανικοῦ κράτους, τὸ ὅποιον περιλαμβάνει 830 ἑκατομμύρια μωριόμετρων. Ἐξακολουθεῖ δὲ ἡ ἐκχέρσωσις μετὰ πλείστης δραστηριότητος καὶ ἡ γεωργικὴ παραγωγή εἶναι μεγάλη. Σημειώτερον ὅμως, ὅτι, κατὰ τοῦτο, αἱ ὀμοσπονδοὶ πολιτείας ὑπερτεροῦσι τὴν Εὐρώπην μάλλον διὰ τὸ πλῆθος τῶν κτηνῶν παντὸς εἶδους τὰ ὅποια τρέφουσι ἢ τοῦ αἵτου τῶν ὁποίων συλλέγουσιν. Αἱ πολιτείας ἐκεῖναι δὲν παράγουσιν εἰμὴ 40 ἕως 45 ἑκατομμύρια ἑκατολίτρων σί-

του, ὅ ἐστιν, ἀφαιρηθείσης τῆς σπορᾶς, ἡμιόλιον ἑκατόλιτρον κατὰ κεφαλὴν. ἐνῶ ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἀγγλίς παράγουσι πλείωτερα. Ἄλλ' αἱ ὁμόσπονδοι πολιτεῖαι συγκομίζουσι 200 ἑκατομμύρια ἑκατόλιτρων ἀραβοσίτου, ἡ δὲ δαμιλῆς αὕτη παραγωγὴ οὐ μόνον ἀφθονοῦς περιέχει αὐταῖς πόρους διατροφῆς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν κτηνοτροφίαν συντελεῖ, καὶ εἰς κατασκευὴν οἰνοπνευματικῶν, καὶ εἰς ἐξαγωγὴν. ἔχουσι δὲ τοῦλάχιστον 900 κερκασφῶρα ζῶμα ἐπὶ 1000 κατοίκους, ἐνῶ ἡ Γαλλία, ἣτις κατὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἡ ἀποριωτέρα τῆς Εὐρώπης χώρα, μόλις ἔχει 300 ἔχουσι 1800 χοίρους ἐπὶ 1000 κατοίκους, ἡ δὲ Γαλλία οὐδ' 150. Διὰ δὲ τοῦτο οἱ Ἀμερικανοὶ πωλοῦσι μέγα ποσὸν ταρίχου εἰς τὴν στερουμένην κρέατος Εὐρώπην· μόνη ἡ Ἀγγλία λαμβάνει 35 ἕως 40 ἑκατομμύρια χιλιογράμμων Ἀμερικανικοῦ ταρίχου.

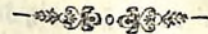
Σακχαρώς ἡ βόρειος Ἀμερικὴ παράγει 32 ἑκατομμύρια, 759,000 λίτρας, οἴνου δὲ 6,358 ἑκατόλιτρα. Ἀλλὰ ὁ οἶνος οὗτος εἶναι κατώτερος τοῦ μετροῦ, καὶ διὰ τοῦτο μεγάλη κατανάλωσις Γαλλικῶν καὶ Ἰσπανικῶν οἴνων γίνεται εἰς τὰς πολιτείας ἐκείνας. Εἶναι δὲ παράδοξον, ὅτι μέχρι τοῦδε ἡ χώρα αὕτη, τοῦλάχιστον τὰ κατὰ πρῶτον ὑπὸ τῆς ὁμοσπονδίας καταληφθέντα αὐτῆς τμήματα, δὲν εἰσπόμεσαν νὰ δώσωσιν οἶνον πότιμον, ἀν καὶ πολλοὶ καὶ νοήμονες κατεβλήθησαν ἐπὶ τούτῳ ἀγῶνες. Ἡ ἀμπελος, ἣτις εἶναι αὐτόθι ἐπιχωρία, φύεται τοσοῦτον λαμπρὰ, ὥστε οἱ Σκανδιναῦοι, οἱ ἰκκνάς ἑκατονταετηρίδας πρὸ τοῦ Κολόμβου ἐπιπλεύσαντες εἰς τὴν νέαν ἐκείνην Ἠπειρον, τὴν ἀμπελον πρὸ πάντων αὐτῆς ἐθαύμασαν καὶ ὠνόμασαν τὴν χώραν Vinland, ὅ ἐστι χώραν τῆς ἀμπέλου. Αἱ βύτραι τῆς σταφυλῆς εἶναι μέγιστα, ἀλλ' ὁ καρπὸς εἶναι κακὸς καὶ ὁ ἀπ' αὐτοῦ κατασκευαζόμενος οἶνος ἄθλιος. Μέχρι τοῦδε τὰ ἐξ Εὐρώπης αὐτόθι μεταφυτευθέντα φυτευτήρια τάχιστα ἀποβιλλουσι τὴν ἀρχικὴν αὐτῶν ποιότητα. Ἄλλ' οἱ Ἀμερικανοὶ εἶναι ἐπίμονοι ἄνθρωποι καὶ ἐπὶ τέλους θέλουσι πιθανώτατα εὐδοκιμήσει.

Ἀξιοσημείωτος εἶναι καὶ τῆς βιομηχανίας ἡ ἐπίδοσις. Ἡ ἀξία τῶν βαμβακουργημάτων συμποσοῦται ἤδη εἰς 334 ἑκατομμύρια περίπου φράγκων· ἀναλίσκονται δὲ εἰς τὸν κλάδον τοῦτον τῆς βιομηχανίας 640,000 δέματα (μπάλες) βαμβακίου, ἥτοι τὸ ἐν τέταρτον τοῦ ὅλου ποσοῦ τοῦ ἀκατεργάστου βαμβακίου, ὅσον παράγει ἡ χώρα. Οἱ Ἀμερικανοὶ λαίπρον κατεργάζονται πολὺ περισσότερον βαμβάκιον ἢ οἱ Γάλλοι, διότι αἱ 460,000 τῶν δερμάτων ἐκείνων ἰσοδυναμοῦσι πρὸς 117 ἑκατομμύρια χιλιογράμμων, ἡ δὲ Γαλλία δὲν μεταχειρίζεται εἰς τὴν βιομηχανίαν ταύτην εἰμὴ 60,000,000 χιλιογράμμων περίπου. Εἶναι ἀλαθές, ὅτι ἀν κατὰ τὴν ποσότητα ἦναι ὑποδεστέρα, ὑπερτερεῖ κατὰ τὴν ποιότητα, διότι τὰ ἀνοσοβαφῆ αὐτῆς βαμβακινὰ θεωροῦνται ὡς ἀπαράμιλλα. Ἀπ' ἐτέρου οἱ Ἀμερικανοὶ εἶναι κατώτεροι τῶν Ἀγγλων. Τὰ βαμβακινὰ ὑφάσματα ὅσα κατασκευάζονται εἰς τὰς ὁμοσπόνδους πολιτείας ἤθελον ἀποτελέσει μῆκος 700,000 χιλιομέτρων, ἥτοι μῆκος ἐπτά καὶ δεκάκις καὶ ἡμισυ μεγαλύτερον τῆς ὅλης περι-

φερείας τοῦ πλανήτου μας, καὶ τοῦτο, μὴ περιλαμβανόμενον 12,600,000 χιλιομέτρων νήματος. Ἀλλ' ἡ Ἀγγλία ἐξάγει ὑφάσματα μὲν βαμβακινὰ διπλάσια σχεδὸν τῶν εἰς τὰς ὁμοσπόνδους πολιτείας κατασκευαζομένων, νήματος δὲ ἔτι πλέον ἢ διπλάσιον. Ἐρχισαν ὁμως ἤδη, ὡς πρὸς τὰ κατώτερα εἶδη, οἱ Ἀμερικανοὶ νὰ συναγωνίζονται μὲ τὸς Ἀγγλοὺς εἰς τὰς Ἀσιανὰς ἀγοράς. Καὶ ἡ κατασκευὴ δὲ τῶν μαλλίνων λαμβάνει ὀσμημέραι πλείονα παρ' αὐτοῖς ἐπίδοσιν. Τῷ 1859 καταναλώθησαν εἰς αὐτὴν 32 ἑκατομμύρια χιλιογράμμων ἀκατεργάστου μαλλίου, καὶ ἡ ἀξία τοῦ προτόντος συνεποσώθη εἰς 233 ἑκατομμύρια φράγκων.

Εἰς τὰς ὁμοσπόνδους πολιτείας δημοσιεύονται ἐφημερίδες πλείωτεραι ἢ ἀλλοῦ που τῆς γῆς· ὁ ὅλος ἀριθμὸς αὐτῶν ἀναβαίνει εἰς 2650, τῶν δὲ περιοδικῶν συγγραμμάτων μόνον εἰς 150. Τὰ δὲ δύο ταῦτα ποσὰ ἀναλογίζομενα πρὸς τὸ ὅλον πλῆθος τῶν ἐλευθέρων κατοίκων, δίδουσι 1 ἐφημερίδα ἢ περιοδικὴν συγγραμμάτων πρὸς 7161 ἀνθρώπους. Ἀναλογίζομεν δὲ πρὸς τοὺς ἐλευθέρους μόνον, διότι οἱ δούλοι δὲν ἤξεύρουσι νὰ ἀναγινώσκωσιν.

Ἐν γένει δὲ παρατηροῦμεν, ὅτι ἡ ἰσχὺς τῶν Ὁμοσπόνδων πολιτειῶν προάγεται καθ' ἑκάστην μὲ θαυμαστὴν ταχύτητα, ὥστε μετ' ὀλίγον, εἰς τὰς ἤδη ὑπαρχούσας μεγάλας πολιτικὰς καὶ βιομηχανικὰς δυνάμεις, θέλει προστεθῆ καὶ ἄλλη μία, ὅπερ δὲν εἶναι κακὸν οὐδὲ διὰ τὰς μικράς.

ΤΟ ΧΡΥΣΟῦΝ ΡΟΔΟΝ.

Τὴν 9 Μαρτίου ε. ε. ἐτέλεσεν ὁ Πάπικ ἐν Ῥώμῃ τὴν εὐλογίαν τοῦ Χρυσοῦ ρόδου, ἀμέσως πρὸ τῆς λειτουργίας τῆς τετάρτης τῆς τεσσαρακοστῆς Κυριακῆς, τὴν ὁποίαν οἱ δυτικοὶ ὀνομάζουσιν ἐκ τούτου, Κυριακὴν τῶν ρόδων.

Ἡ περίεργος αὕτη τελετὴ ἀνατρέχει εἰς ἐποχὴν παναρχαίαν. Τὸ χρυσοῦν ρόδον πέμπεται ἐντὸς τοῦ ἔτους εἰς ἡγεμόνα, ἢ, συνηθέστερον, εἰς ἡγεμονίδα τινὰ καθολικὴν· μεταξύ δὲ τῶν ἡγεμονίδων, αἵτινες, κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους, ἔλαβον τὸ ρόδον τοῦτο, δυνάμεθα ν' ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα τὴν μητέρα τοῦ σημερινοῦ βασιλέως τῆς Σαρδηνίας καὶ χήραν τοῦ βασιλέως Καρόλου Ἀλβέρτου, ἔτι δὲ καὶ τὴν βασίλισσαν τῆς Νεαπόλεως, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Πάπικ προσέφερε ρόδον, εὐλογηθὲν ὑπ' αὐτοῦ εἰς Γαῆτην κατὰ τὴν Τεσσαρακοστὴν τοῦ ἔτους 1849. Ὅταν τὸ χρυσοῦν ρόδον δὲν ἀπονεμηθῆ εἰς κανένα κατὰ τὴν διάρκειαν ὀλοκλήρου ἔτους ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς εὐλογίας του, τότε εὐλογεῖται πάλιν ἐκ νέου τὸ ἐρχόμενον ἔτος, μὴ ἀντικαθιστάμενον πλέον δι' ἄλλον, εἰμὴ ἀφοῦ τοῦτο δοθῆ. Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται πῶς οἱ ὑπάλλοι τῆς ἐν Ῥώμῃ δημοκρατικῆς κυβερνήσεως ἠδυνήθησαν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 1849, νὰ κλέψωσι τὸ χρυσοῦν ρόδον, τὸ ὁποῖον ἐφυλάσσετο εἰς τὸν ὄψασκρον τοῦ ἀρχιερέως.

Ἴδου δὲ πῶς τελεῖται ἡ εὐλογία. Τὸ Χρυσοῦν ρό-

ἐκδοσιν τῆς τοῦ Μοντεσκιου *Πραγματείας περὶ τῆς ἀκμῆς τῶν Ῥωμαίων καὶ τῆς παρακμῆς*, ἐπεσὺ νάψεν εἰς αὐτὴν πολλὰς λόγου ἀξίας σημειώσεις, ὧν μία ἐκτιθησιν ἐν πλάτει τὰς πιθανότητας ὅσαι ὑπάρχουσι τοῦ ν' ἀνευρεθῆ τὸ μέγα καὶ πολύτιμον τοῦ Ἀριστοτέλους σύγγραμμα, τὸ ὅποιον ἐπεγράφετο *Πολιτεῖαι πόλεων* καὶ περιεῖχε τὴν περιγραφὴν πολλῶν πολιτειῶν. Αναφέρομεν ἐν κεφαλῇ τα συμπεράσματά του.

Ἡ ἀπώλεια, λέγει, τοῦ ἀριστουργήματος αὐτοῦ εἶναι τόσῳ μᾶλλον θλιβερά ὅσῳ πιθανώτατον εἶναι, ὅτι ἐσώζετο μέχρις ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους. Καὶ αἱ μὲν ἔρευναι αἱ ἐν τῇ παρελθούσῃ ἑκατονταετηρίδι, δι' ἐπιμελείας τῆς Γαλλικῆς κυβερνήσεως, κατὰ τὴν ἀνατολὴν, γενόμεναι πρὸς ἀνεύρεσιν αὐτοῦ, ἀπέβησαν μάταιαι. Ἄλλ' εἶναι βέβαιον ὅτι οἱ Ἄραβες, οἵτινες, ὡς γνωστὸν, ἐμελέτησαν πολὺ τὰ συγγράμματα τοῦ Ἀριστοτέλους, μετέφρασαν καὶ τὴν περὶ Πολιτειῶν μεγάλην ἐκείνην πραγματείαν. Τοῦτο ἐξάγεται ἀπὸ τοῦ ὀγκώδους φιλολογικοῦ καὶ ἐπιστημονικοῦ καταλόγου τοῦ *Χατοῦ Κάρφα*, τοῦ ὑπάρχοντος ἐν τῇ Βασιλικῇ βιβλιοθήκῃ τῶν Παρισίων καὶ συγκειμένου ἐξ ἑκατὸν ἑνδεκα τόμων, εἰς ἓνα τῶν ὁποίων ὁ Ἄραψ κριτικῶς, ὅστις ἔζη ἐν τῇ ἐνδεκάτῃ ἑκατονταετηρίδι, μνημονοῦει τῆς εἰς τὴν γλῶσσάν του μεταφράσεως τῆς συγγραφῆς τοῦ Ἀριστοτέλους, αὐτῆς περιλαμβανούσης, λέγει, τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν περιγραφὴν ἑκατὸν ἑννεήκοντα καὶ μιᾶς ἐπικρατειῶν καὶ πολιτειῶν. Τὸ ζήτημα λοιπὸν εἶναι καὶ ἂν τὸ πρωτότυπον ἀπωλέσθῃ τυχὸν διὰ παντὸς, ἢ δὲν δύναται ἄρα γε ν' ἀνευρεθῆ ἡ Ἀραβικὴ τοῦλάχιστον μετάφρασις ἢ εἰς τὴν ἀνατολὴν, ἢ μᾶλλον εἰς Μαρόκκον, εἰς Μελιτζ, εἰς Φέζ, τῶν ὁποίων τὰ τζαμιά εἶχεν ἄλλοτε σχολὰς ἐπιστημονικὰς καὶ βιβλιοθήκας; Ὅθεν ὁ σιφὸς Οὐίλλεμαίνος προσκαλεῖ τοὺς τῆς Ἀλγερίας ἄρχοντας Γάλλους, τοὺς εἰς ἄμεσον καὶ πρόχειρον καὶ ἀδιάλειπτον διατελοῦντας σχέσιν πρὸς τὰς λοιπὰς χώρας τῆς βορείου Ἀφρικῆς, ν' ἀναζητήσωσιν ἐπιμελῶς τὴν μετάφρασιν ἐκείνην, ἧς δίδει καὶ τὸν τίτλον, οὕτως ἔχοντα: *Κετὰμπ Σιασσάτ Αλμοδέτ*. Εἶθε δὲ εἰσακουσθῆ ἡ φωνὴ αὐτοῦ καὶ πραγματιωθῆ ἢ ἐλπίς· διότι ἐξ ὅλων τῶν ἀπολεσθέντων θησαυρῶν τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας, οὐδενὸς ἄλλου ἢ ἀνεύρεσις δύναται νὰ διαχύσῃ φῶς πλειότερον εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀρχαιότητος.

Γνώμαι καὶ ἀξιώματα. — Ὁ βίος τοῦ ἐξόχου ἀνδρὸς διακρίνεται ἀπὸ τὸν βίον τοῦ ἀνοήτου, μεταξὺ τῶν ἄλλων, καὶ κατὰ τοῦτο, ὅτι ὁ μὲν πρῶτος περιπίπτει εἰς τινὰς μεγάλας ἀνοησίας, ὁ δὲ δεύτερος, εἰς πολλὰς μικράς.

Ἀληθῶς ἰσχυρὸς εἶναι ὁ γινώσκων ἐνίοτε νὰ ἐνδίδῃ. Ὁ μᾶλλον ἀγαπώμενος ἄνθρωπος εἶναι ὁ μᾶλλον ἀγαπῶν.

Ἡ συναίσθησις τοῦ δικαίου εἶναι τοσοῦτον σπανία, ὥστε ἢ μεταξὺ ἴσων φίλων δὲν δύναται νὰ διακρίσῃ. Τὸ ἐλάχιστον ἀμάρτημα τοῦ δυστυχοῦς εἶναι βαρὺ εἰς τὴν στάθμην τῆς κρίσεως ἡμῶν.

Προτιμῶμεν ν' ἀποδώσωμεν τὴν δυστυχίαν αὐτοῦ εἰς αὐτὸν μᾶλλον ἢ εἰς τὴν τύχην, ἥτις, ἐντούτοις, ἐπενεργεῖ ἐπίσης ἐφ' ἡμᾶς.

Μὴ παραπονῆσαι ἐνώπιον ἀνθρώπου δυστυχιστέρου ἀπὸ ἐσένα, διότι καθιστᾶς εὐρύτεραν τὴν πληγὴν αὐτοῦ. (Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΑΝΘΩΔΕΣΜΗΣ,

Ἄριθμὸς 8.

(Ἰδ. Φυλλ. 45)

ΑΙ ΑΙΤΗΣΕΙΣ.

Ἐστὶ χρυσὰ μαλλιά ἐξέρει
κίχκινον λουλούδι ἢ κόρη.
— Δὸς, τὴν εἶπα, δὸς μ' αὐτὸ,
κ' ἄλλο πῖα δὲν σὲ ζητῶ.

Μὲ τὸ δίδαι τὸ ἀπράτο,
καὶ τὸ βλέμμα ρίπτει κάτω.
— Δὸς, τὸ βλέμμα δὸς μ' αὐτὸ,
κ' ἄλλο εἶπα δὲν ζητῶ.

Μία ματιὰ σὰν φῶς μὲ ρίχνει,
καὶ εἰς τὸ στόμα γέλοιο δείχνει.
— Δὸς φιλή εἰς τὸ στόμα αὐτὸ,
κ' ἄλλο, εἶπα, δὲν ζητῶ.

Χεῖλια μέλι μὲ προβάλλει,
καὶ τὸ ἄσπρο στήθος πάλει.
— Δὸς τὸ στήθος δὸς μ' αὐτὸ,
κ' ἄλλο, εἶπα, δὲν ζητῶ.

Σὲν τὸ κυπαρίσσι σκύπτει
καὶ εἰς τὴν ἀγκαλιᾷ μου πίπτει.
— Τώρα σ' ἔχω, σὲ κρατῶ.
Τίποτ' ἄλλο δὲν ζητῶ.

ΣΠΟΥΔΑΙΟΝ ΠΑΡΟΡΑΜΑ.

Εἰς τὸ προηγούμενον φυλλάδιον τῆς Πανδώρας, ἐν τῷ ἀρ-
θρῳ τῷ ἐπιγεγραμμένῳ Ἡ ἐν Πειραιεῖ εορτὴ, τὸ
Γαλλικὸν ἀτμόπλοον, ἐπὶ τοῦ ὁποῦ ἐδόθη, περὶ τὰ τέλη
τοῦ Ἀπριλίου, γεῦμα εἰς τὸν Μ. Βασιλέα καὶ τὴν Μ. Βασί-
λισσάν, ὠνομάσθη ἐκ παραδρομῆς, Σαπ-τ-ἄλ, ἐνῶ ὠνομά-
ζετο ἀληθῶς Κάρλοσ ὁ Μέγας.